IKL:n JOULU

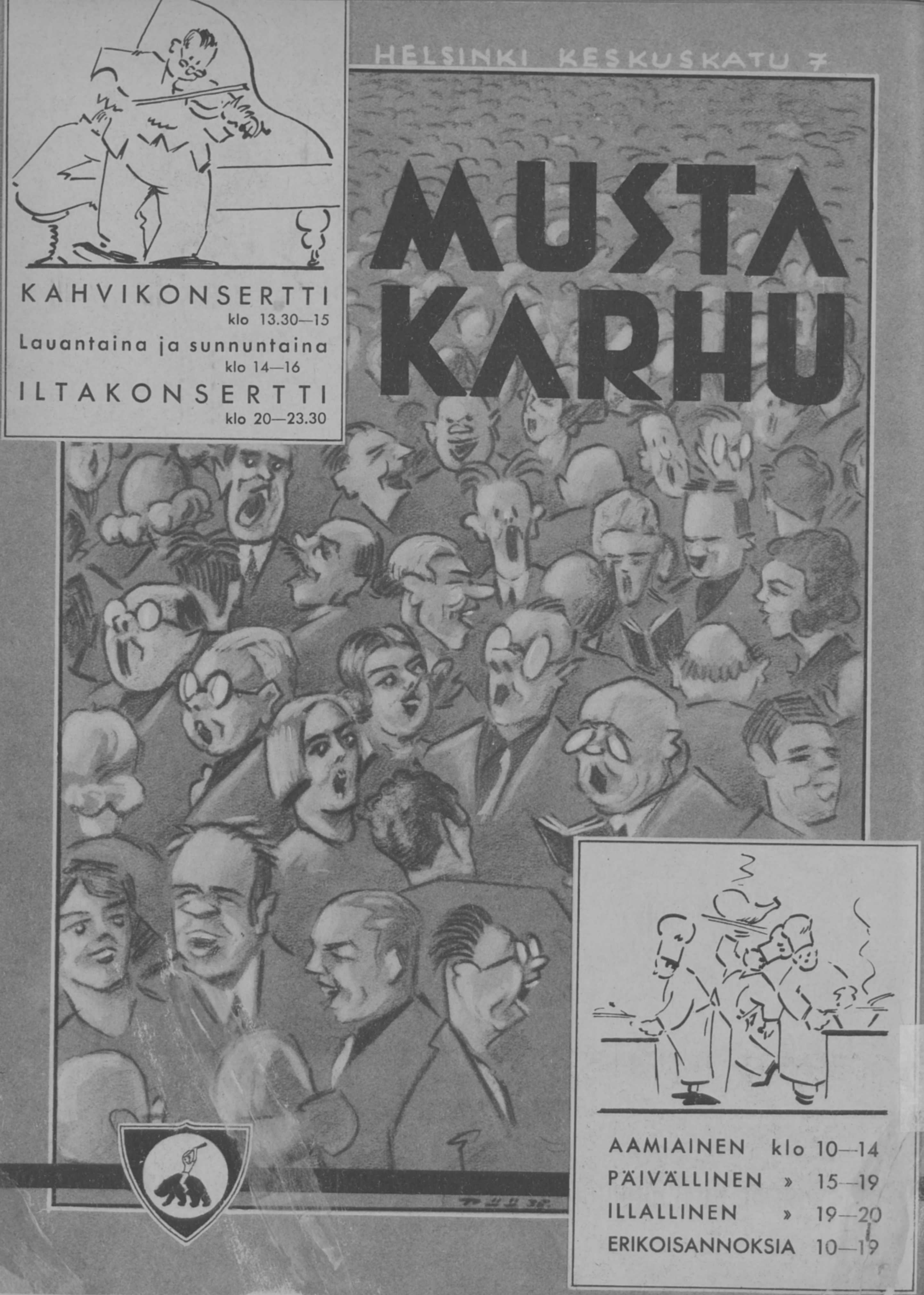

HELSINKI KESKUSKATU 7
MUSTA KARHU
KAHVIKONSERTTI klo 13.30—15
Lauantaina ja sunnuntaina klo 14—16
ILTAKONSERTTI klo 20—23.30
AAMIAINEN klo 10—14
PÄIVÄLLINEN » 15—19
ILLALLINEN » 19—20
ERIKOISANNOKSIA 10—19

TUPAKKA-
MIEHET

pitävät hyvistä tulenantajista.

Sellaisia ovat

VALIO
RADIO
KERHO

tulitikut

Teidänkin hiihtonne

kaipaa

STADION »perustukset«

Sukset ja sauvat eivät riitä nykyään hiihtäjälle, hänen täytyy varustautua perusteellisemmin — ja silloin tulee kysymykseen tietysti hiihtopuvun hankinta, oikean ja tarkoituksenmukaisen hiihtopuvun, joka tekee hiihdon nautittavaksi ja vapaaksi.

.. ja hiihtopukua hankittaessa on luonnollisestikin etutilalla mestarihiihtäjien suunnittelema, kestävä, tukeva ja lämmin

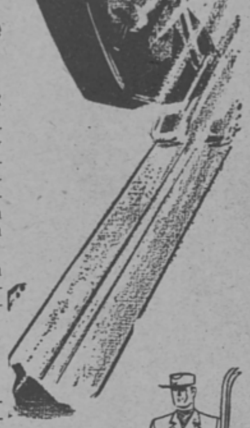

STADION

hiihtopuku. Siinä on kaksinkertaiset hartiat, vetoketjulla suljettava pusero ja muitakin hyviä puolia, joihin itse voitte tutustua hiihtovarusteita myyvissä liikkeissä. Valmistuksesta vastaa Lassila & Tikanojan tunnettu pukutehdas.

LASSILA & TIKANOJA.

Puku- ja paitatehdas Vaasa.

Myymälät Helsingissä: E. Esplanadikatu 18
Siltasaarenkatu 4.

EDESVASTUUNTUNTOISENA MIEHENÄ

ETTE VOI JÄTTÄÄ LÄHIMPIÄNNE ILMAN VAKUUTUSTURVAA. AURAN MIEHET OVAT VALMIIT MILLOIN TAHANSA AUTTAMAAN TEITÄ VAKUUTUSTENNE SUUNNITTELUSSA.

VAKUUTUSYHTIÖ AURA

HENKIVAKUUTUKSIA
AUTOVAKUUTUKSIA
TAPATURMAVAKUUTUKSIA

Helsinki Maalaisten talo P. 20627

Pienetkin säästöt

lisääntyvät nopeasti jos ne säännöllisesti talletatte

Pääoma- tai Säästökassatilillemme

kasvamaan korkoa korolle.

Omat varat Smk. 206,000,000:—

Helsingin Osakepankki

ALEKSANTERINKATU 17

Vahingot

korvaa

meiltä otettu

vakuutus

VAKUUTUS O.Y. KARJALA

Viipuri, Torkkelink. 18.

NÄMÄ
sanomalehdet
julistavat
kansakokonaisuuden
aatetta —
rakentavat
eheän
yhteiskunnan.
TILATKAA!
LUKEKAA!
AJAN SUUNTA
LAKEUS
POHJOLAN SUUNTA
UUSI MAA
KARJALAN SUUNTA
SAVON SUUNTA
MIKKELI
LAHDEN SUUNTA
SATAKUNNAN SUUNTA
PIKKASMÄKI
TYÖN SUUNTA
KYMENLAAKSON SUUNTA
POHJANMAAN SUUNTA
Hämeen Sanomat
VARSINAIS-SUOMI

SISÄLLYS:

	Sivu
L. P. Tapaninen, Joulusaarna	6
Arvi Malmivaara, »Hän on vapahtava...»	8
K. R. Kares, Kun ollaan Jumalan kasvojen edessä	9
Einari Vuorela, Jouluyön legenda — runo —	11
Jorma Tevaluoto, Sinimustan Joulu	12
Heikki Klemetti, Muisto	13
Vilho Helanen, Kolme pientä poikaa	17
Vilho Viita, Heimohiillos — runo —	19
Artturi Järviluoma, Miten »Pohjalaisia» syntyi	20
Lauri A. Yrjö-Koskinen, Vihtori — muistelma uskollisesta palvelijasta	22
Reino Hirviseppä, Vapauden velvoitus — runo —	26
Erkki Er[illegible]amaa, Maanvalloitus	28
Erkki Kurki-Suonio, Piispa ja politiikka	29
Elias Simojoki, Ylös Jerusalemiin	33
Arvo Laro, Rukous — runo —	36
Martti Santavuori, Karkuri	37
Bruno A. Salmiala, Isänmaallisen Kansanliikkeen järjestölle	40
Anna-Liisa Heikinheimo, Voittoon	42
Esteri Soini, Vaarallisia unelmia	44
Heikki Asunta, Mustat luut — runo —	48
Viljo Lius, Spartalainen nuoriso	49
Vilho Viita, Veikko Kaakinen, Marssilaulu — sanat ja sävellys	52
A. V. Perälä, A. Sonninen, Kajaanin sinimustain marssi — sanat ja sävellys —	53
Puolan isänmaallisen nuorison taistelu kansallisen opetuksen vapauden puolesta	54
Hilja Riipinen, Nykysaksan naiset ja heidän johtajansa	58
Iivari Leiviskä, Abessinia	61
E. A. Tuomivaara, Maahenki — Kansallishenki	64
Unto Karri, Inmarin tytär — ballaadi —	66
Reino Ala-Kulju, Hän tuli takaisin	68
Eino Mikkola, Tulen ja valon runoilija	69
Eveliina Ala-Kulju, Tähdenvälejä muistonsirpaleista	71
V. M. Haapanen, Havahtuminen	74

Käyttäkää meidän myymiämme jokapäiväisiä kulutustavaroitamme:

IKL:n sinimustia tulitikkuja, tupakkaa, kahvia, saippuoita, kirjepaperia ja kuoria. IKL-merkkisiä tavaroita saadaan vain meiltä.

Täydellinen hintaluettelo IKL:n arpajaisten voittoluettelon yhteydessä.

Kauniita kuvapostikortteja on nyt 17 eri lajia.

IKL:n KAUPPA O.Y., Helsinki,

Mikonkatu 15 A puhelin 20 306 (sarja), 26 404.

JÄNNITTÄVIÄ KUIN ROMAANIT:

INTO AUER

KALTERIJÄÄKÄRIT

Kunnianimellä kalterijääkärit mainitaan niitä itsenäisyystaistelumme rohkeita valmistelijoita, joiden tie vie — santarmien ja kotimaisten petturien toimesta — Shpalernajaan tai Pietari-Paavalin linnojen lukkojen taakse. Sulo Weikko Pekkola alkoi julkaista heistä kuuluisaksi tullutta muistelmakirjaa, josta majuri Auer (itse kalterijääkäri) nyt on toimittanut III osan. Siinä esitetään 37 hyvin tunnettua sankaria. (416 siv. Hinta 60:—, sid. 75:—.)

K. A. WEGELIUS

ASELAIVA

Kertomus aselaiva Equityn retkistä Suomeen ja maamme aseistautumisesta on jännittävyydessä ehdottomasti numero yksi rehtori Wegeliuksen tähänastisista teoksista. Saamme nähdä kuinka hiuskarvan varassa oli, ettei koko vapaussotamme olisi epäonnistunut. Ilmest. itsenäisyyspäiväksi. (Hinta 65:—, sid. 80:—.)

HIENO LAHJAKIRJA:

V. A. KOSKENNIEMEN

ONNEN ANTIMET

Lukuja elämäni kirjasta.

”Harva teos tuottaa lukijalle niin välitöntä ja yhtämittaista nautintoa. ’Onnen antimet’ on syvästi runollinen, näkemyksiltään viisas, valloittava ja lämmin kirja.”
UUDESSA SUOMESSA (Kaarlo Marjanen.) Hinta 45:—, 60:—.

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

Suojaksi luo linna luja . . .

Maamme tulevaisuus vaatii voimakasta kansaa, voimakkaita yksilöitä, **voimakkaita koteja.** Taloudellisesti suojatut kodit muodostavat kansakunnalle sen selkärangan, jonka varassa se kestää ankarimmatkin myrskyt.

Henkivakuutus tuo turvaa.
Rakenna siitä suoja omaisillesi.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö

SALAMA

Puhtaasti suomalainen suuryhtiö

Aivan kuin joululahjaksi . . .

Isänmaallista musiikkia

IKL:n äänilevyille

Levy I — Ensimmäinen sivu: **’Mustapaitojen marssi’.** Sanat: Heikki Asunnan. Sävel: Väinö Raition. Esittäjät: Mustan Karhun vahvistettu soittoyhtye kapellimestari Eino Raition johdolla sekä joukko laulavia ylioppilaita. Toinen sivu: Sama. Robertssonin torvisovituksena. Esittää: Suomen Valkoisen Kaartin torvisoittokunta ylikapellimestari Lauri Näreen johdolla.

Levy II — Ensimmäinen sivu: **’Me tahdomme’** (Akateemisen Karjalaseuran marssi). Sanat: Reino Hirvisepän. Sävel: Toivo Palmrothin. Esittäjät: Mustan karhun vahvistettu yhtye ja laulavia ylioppilaita. Toinen sivu: **’Talonpoikaismarssi’.** sanat: Reino Hirvisepän. Sävel: Toivo Palmrothin. Esittäjät: Samat kuin edellisessä.

Kummankin levyn hinta Smk. 60:— kpl.

Valmistaja: **ODEON**

Yksinmyyjä:

IKL:n KAUPPA Oy.

Helsinki, — Mikonkatu 15. A. — Puh. sarja 20 306 ja 26 404

Damokleen miekkana päänne päällä

riippuu alati uhka, joka kohdistuu Teidän omaisuuttanne, myös siitä kalleinta, työkykyänne, vastaan erilaisten onnettomuuksien: palon, tapaturman, merivahingon, metsäpalon, auto-onnettomuuden - - - kautta.
Itse uhkaa ei voi poistaa, mutta kyllä sen seuraukset, nim. turvaavilla vakuutuksilla, joita myöntävät

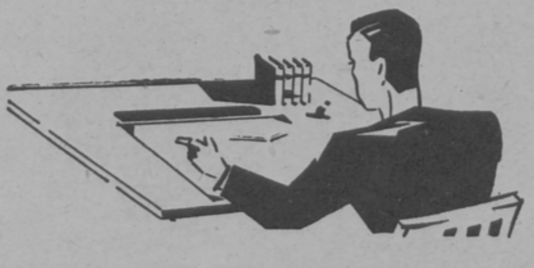

POHJOLA ★ KULLERVO

PER. 1891. PER. 1895.

IKL:n JOULU

JULKAISIJAT: ISÄNMAALLINEN KANSANLIIKE JA SM-JÄRJESTÖ

TOIMITTAJAT: REINO ALAKULJU, ELIAS SIMOJOKI

Paimenten saapuminen — Maal. Henry Lerolle

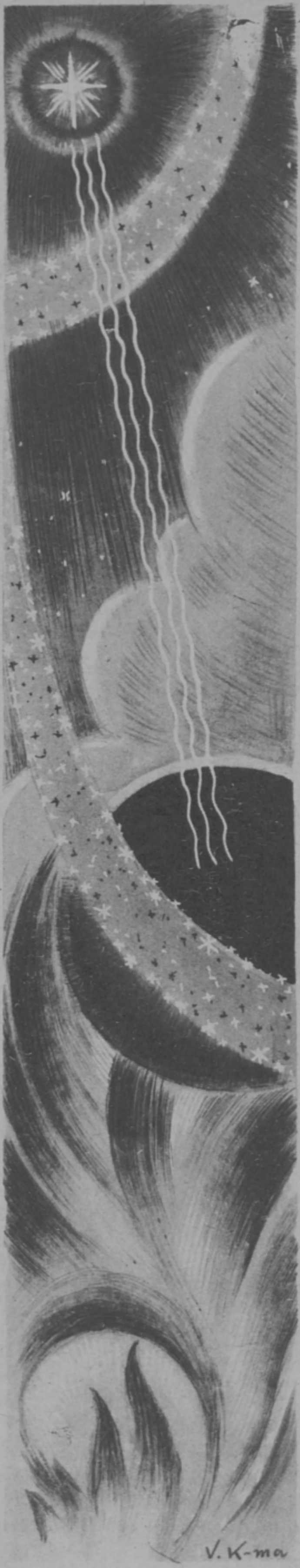

Joulusaarna.

Luuk. 2. 1—20.

„Katso, minä ilmoitan teille suuren ilon..!“

Kuinka lewoton ja epäwarma onkaan aika, jota elämme! Elämänarwot, joita wielä äsken pidettiin järkkymättöminä, owat menettäneet merkityksensä, ja uusia, joihin woisi jotakin perustaa, ei ole löydetty kuumeisesta etsinnästä huolimatta. Ristiriidat ihmisten ja elämänkatsomusten wälillä wain kärjistywät päiwä päiwältä. Wiha, toiwottomuus, epäily — kokonaiset kansat owat sortuneet näiden raadeltawiksi silmäimme nähden.

Wawisten kysyy ihmissydän, mitä huominen päiwä kohdussaan kantaa, taikka sitten — heittäydytään wirran wietäwiksi.

Iloa, wapautuneen mielen suurta, hiljaista riemua — missä ja milloin sitä wiimeksi näit, osatowerini elämän saatossa?

Tahtoisin wakuuttaa sinulle: sitäkin on löydettäwissä — waikka ehkä harwinaisena aarteena ihmisjoukkojen paljouteen werraten.

Sitä on — sillä wielä loistaa aikamme yössä kirkkaasti B e t l e h e m i n t ä h t i. Läpi maisen hädän, wihan ja pelonsekaisen odotuksen kuulemme wieläkin ja ehkä entistäkin selkeämpänä ensimmäisen joulusaarnan wawahduttawan julistuksen:

„Ä l k ä ä p e l j ä t k ö;
s i l l ä k a t s o, m i n ä i l m o i t a n t e i l l e
s u u r e n i l o n,
j o k a o n t u l e w a k a i k e l l e k a n s a l l e:
t e i l l e o n t ä n ä ä n s y n t y n y t W a p a h t a j a . . .“

Ja niinkuin on jo nyt lukematon niiden joukko, joiden sydämiin ikuisen totuuden walo on koittanut tämän ewankeliumin uskossa, niin on sen ilosanoman woima ollut wäkewä wielä näinäkin maailmanajan päiwinä johdattamaan ihmislapsia näkemään wastauksen ajan kysymyksiin, sydämensä polttawiin kysymyksiin — Betlehemin seimellä.

Joulun ewankeliumin kutsu on sitä ajankohtaisempi, mitä suurempi on yleinen neuwottomuus, ja — sitä tehoisampi, mitä enemmän sisäistä iloa säteilewä on niiden olemus, jotka sen kutsua kuuluttawat.

Ilo katoaa sydämistä ja elämästä, kun sieltä katoaa puhtaus ja wiattomuus.

Ihminen silloin alkaa etsiä ilon korwiketta aistien hurmasta tai joistakin epämääräisistä riennoistaan ja pyrkimyksistään. Tätä näemme erittäin jouluna, joka jokaiselle kipeästi muistuttaa lapsuusajan kirkkaasta ilosta.

Mutta Jumalasta luopuneen ihmiskunnan kaswot owat nytkin tuskan wääristämät. Ja se tuska pusertuu rinnasta monesti salaisena tai julkisena kirouksena — ellei se wie kiduttamaansa sitäkin epätoiwoisempiin tekoihin.

On olemassa myöskin jumalisuutta, waateliastakin ehkä ja juhlallista, mutta — joka ei ole kotoisin Betlehemin tallin seimestä. Sekään ei woi luoda sydämiin suurta, turwallista iloa — pikemminkin orjanmieltä ja pelkoa. Sen julistus heikentää ewankeliumin kutsun tehoa ihmisten mielissä.

Ilo, sydänten suuri, hiljainen ilo annetaan taiwaan lahjana niille, jotka owat puhtaat sydämestä.

Kuka sitä on!

Eikö kaikkien ihmisten elämä ole synnin tahraama?

Tosin kyllä. Siinä suhteessa emme ole toinen toistamme parempia.

Mutta joulun sanoma on ilosanoma sentähden, että se tarttuu parantawana itse pahan juureen, syntiin. Se julistaa wapahdusta synnistä:

„Teille on tänään syntynyt Wapahtaja!"

Jokaisen heränneen sielun täytyy kyllä walittaen jouluwirressänsäkin weisata:

„Täynn' olen saastaa, syntiä,
En elänyt kuin käsket sä."

mutta hänellä on lupa suurella rohkeudella jatkaa:

„Waan siksihän sä tulitkin,
synneistän' että pääsisin."

Ja niitä on meidänkin aikanamme, jotka häneltä, Wapahtajalta, owat lahjaksi saaneet wastaanottaa wapahduksen Hänen pyhän sowintowerensä woimasta ja niin puhtaan sydämen.

Heidän sydämensä on täyttynyt ilolla, sanomattomalla, kirkastuneella ilolla, sillä he owat saawuttaneet sielunsa pelastuksen. He saattawat olla murheelliset, mutta he owat sittenkin aina iloiset.

Ne ihmiset owat maailmalle eläwä joulu-ilon todistus, wastaansanomaton wakuuttawaisuudessansa.

Betlehemin paimenet lähtiwät joulun ihmettä kuulemasta ja katsomasta kotiinsa iloiten. He oliwat uskoneet sanan Wapahtajasta.

Sinullakin, lukijani, on täysi mahdollisuus wapautua synnistä, elämäsi tahrasta ja taakasta, sillä seimen lapsi oli ja on sinunkin Wapahtajasi. Ota Hänet nyt wastaan wieraaksesi tänä jouluna totisessa parannuksessa ja eläwällä uskolla. Tyhjin käsin Hän ei luoksesi tulisi Hänellä on sinulle lahja — joulu-ilo.

Sitten — wie se lahja odottawalle kansallesi.

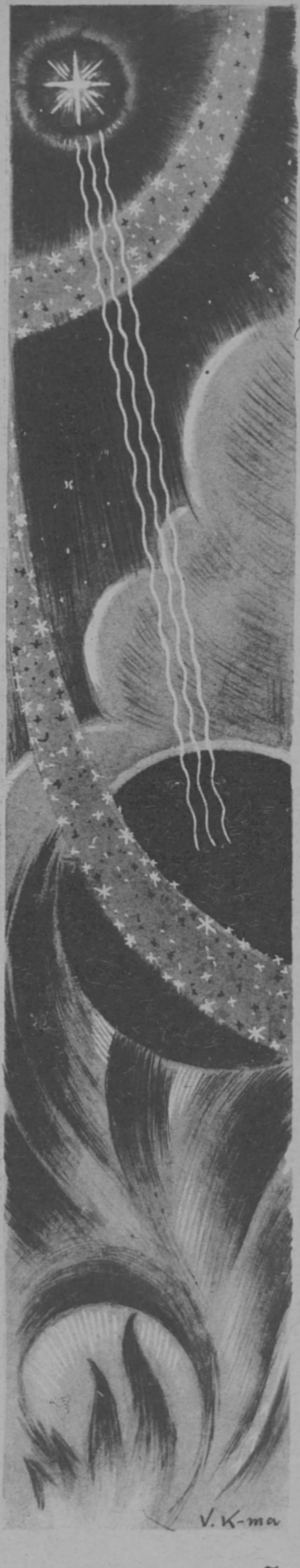

Pekka Tapaninen.

Hän on vapahtava kansansa heidän synneistään

Mt. 1:21.

Meillä on nyt joulu. Jälleen tuntee Suomen kansa hengessään, että joulu on suuri juhla. Meihin kaikkiin — pienistä lapsista heikkoihin vanhuksiin — käypi joulujuhlasta jonkinlainen vaikutus. Jouluna sytytetään joulukynttilät. Joulupukki saapuu antimineen useimpaan kotiin. Joulupöytä varustetaan tavallista runsaammaksi. Monessa — monessa kodissa veisataan jouluvirsiä ja luetaan Jumalan sanaa. Joulukirkkoon lähtevät mielellään monet sellaisetkin, jotka tavallisesti eivät kirkossa käy. On ihminen muuttuvinaan paremmaksi ja sydämellisemmäksi jouluna kuin mitä hän tavallisesti on. Joulu tuopi mukanaan ihmisten elämään pisaran verran lisää iloa, mielisuosiota ja monen monessa tapauksessa jumalisuuttakin. Tämän kaiken juuret ovat niissä suurissa tapahtumissa, joista joulu-evankeliumi kertoo. On syytä joulu-iloon, koska Herran enkeli tuli jouluyönä maan päälle ja tervehti paimenia näillä sanoilla: »minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikelle kansalle.»

Joulun suuri tapahtuma on Jeesuksen Kristuksen Jumalan Pojan syntyminen maan päälle. Ilon aihe on siinä, että Hän on vapahtava kansansa heidän synneistään. Useimmilla ihmisillä on sisäinen aavistus, että tässä on tapahtunut jotain suuriarvoista. Mutta joulun iloa pääsevät todellisuudessa kokemaan ainoastaan ne ihmiset, joiden elämässä tämä syntien sovitus on tapahtunut tosiasia.

Synnin elävä tunto on jokaiselle meistä raskas asia. Siihen liittyy rangaistuksen tajuaminen, kuoleman ja onnettoman iankaikkisuuden pelko, tuomion tuskallinen odottaminen. Se on syksyn synkkää aikaa! Tunnetko lukijani tätä asiaa eli toisin sanoen tunnetko syntiäsi? On paljon ihmisiä, jotka voivat tunnustaa, että me kaikki olemme syntisiä, mutta omia syntejään eivät he kuitenkaan ole milloinkaan oppineet tuntemaan kuten publikaani, joka loi katseensa Herran huoneessa alas ja rintaansa lyöden rukoili: »Jumala armahda minua syntistä ihmistä.» Ja kaikesta huolimatta on sinunkin tililläsi — kallis ystävä — kuoleman syntiä! Jumalan sanaa lukemalla herää omatunto, joka on synnin todistaja, kirkastamaan tosiasiaksi kadotukseen johtavan tilasi! Tämä maailma on kyllä synnin turmelema, mutta se hukkuu syntiensä tähden, koska sille synnin hätä on tuntematon Jumalan edessä. Mutta jokainen Jeesuksen Vapahtajan jalkojen juureen ahdistunut syntinen, joka armoa kerjää publikaanin tavoin, saapi tänäkin jouluna lohdutuksen sanan sieluunsa, nimittäin tämän: »Hän on vapahtava kansansa heidän synneistään.» Siinä on valoa sielun pimeyteen! Siitä löytää syntisparka uutta toivoa toivottomuuteen ja sydämen pimeyteen laskeutuu Jumalan armon valaisemalta taivaalta iloa — Jeesus vaivaiset syntiset korjaa!

Arvi Malmivaara.

Kun ollaan Jumalan kasvojen edessä

Kirkoissamme veisataan jokaisena pyhäpäivänä enkelien tervehdyslaulu maailmaan syntyneelle Jumalan Pojalle: »Kunnia Jumalalle korkeudessa, maassa rauha ihmisten kesken, joihin hänellä on mielisuosio!» Mutta harvoin ajattelemme sitä näköalaa, joka tässä enkelien tervehdyksessä aukenee eteemme.

Maailma on mielestämme täynnä ilkeyttä, syntiä, häpeää ja ahdistusta. Jumalan viha tuntuu painavan kaikkea ja kaikkia, ja täydestä ansiosta. Semmoista maailma on nyt, ja semmoista se oli silloin, kun enkelit Betlehemin kedoilla veisasivat ensimmäisen joululaulunsa. Mutta mitä näkivät nämä enkelit, jotka juuri olivat tulleet Jumalan kasvojen edestä ja seisoivat Jumalan Pojan syntymäsijalla? He eivät nähneet syntiä, pahuutta, eikä Jumalan vihaa. He näkivät vain Jumalan kunnian, he havaitsivat maassa, Jumalan luomassa, johon Jumalan Poika juuri oli tullut, vain rauhaa, ei sotaa, riitaa eikä verenvuodatusta. Ja kun he siinä muistelivat taivaallisen Isän kasvoja, niin he näkivät niillä vain mielisuosiota ihmisiä kohtaan, ne olivat kirkastetut ihmislapsien ylitse.

Tämä on ihmeellistä. Niin ihmeellistä, että me olemme enkelien tervehdykseen lisänneet pienen sanan: o l k o o n! Me olemme tehneet enkelien ihmeellisestä näystä vain kalpean toivomuksen. Mutta se ei ollut sitä, vaan se oli täyttä totta. He näkivät vain Jumalan kunniaa, maassa rauhaa ja ihmisiä kohtaan Jumalan mielisuosiota.

Niin on aina kun asioita katsellaan Herran kasvojen edessä, iankaikkisuuden näkökohdasta. Kun Jesaijalle näytettiin ylienkelit Jumalan istuimen edessä, niin hän samalla myös sai kuulla niiden näkemyksen maasta: »Maa on täynnä Jumalan kunniaa!» Niinkö? Tuo maa, jossa siihenkin aikaan rikas söi köyhää, jossa juotiin ja juovuttiin, ja jonka paras poika, profeetta, siinä Herran kasvojen edessä valittaa, että hänellä on saastaiset huulet ja että hän asuu kansan keskellä, jolla on saastaiset huulet. Siitä huolimatta enkelit näkevät vain Jumalan kunniaa kaikkialla, mihin katsovat. He veisasivat tämän kunnian täyteyttä, sillä heillä oli Herran tulessa pyhitetyt huulet. Saastaiset huulet voivat esittää vain sitä surkeutta, mitä täältä käsin nähdään.

Eikä tämä ole ainoa kerta. Kun Jeesus näki uteliasta puolipakanallista Samarian kansaa juoksemassa liian herkän naisen puheiden perään, ei hän nähnyt viheliäisyyttä, epäjumalanpalvelusta eikä taikauskoa. Hän näki edessään tuleentuneen viljapellon. Kun Jeesus oli helvetin pimeydessä Golgatalla ihmisten ja Jumalankin hylkäämänä, näki hän vain Isän kädet, joihin sai henkensä laskea. Kun hän läksi viimeiselle kärsimys-

tielleen, jolla hän tiesi kidutuksen ja kuoleman odottavan, näki hän vain kirkastumisensa, sillä hän katseli tietä Isän kasvojen edessä.

Vielä. Kun Johannekselle näytettiin taivas, Jumalan asunto, näki hän siellä suuret maljat täynnä pyhien rukouksia. Mitä nuo rukoukset olivatkaan kun ne lähetettiin maan taisteluista? Huokaustakin heikompia, sellaisia, että rukoilija itsekin epäili, että ne eivät nouse rukoilijan tuvan kattoa korkeammalle, usein sanattomia huokauksia, kun ei ole tiedetty, mitä ja miten olisi rukoiltava. Mutta taivaan maljat ovat niitä täynnä. Herran kasvojen edessä oleva Johannes näkee ne taivaan suurimpina kalleuksina. Ja niin väkeviksi ne sieltä katsellen tuntuivat, että ne synnyttivät maan päälle ukkosen jyristystä ja maan järinää. Yksinäinen Mooses seisoo uppiniskaisen kansansa edessä, joka tuntuu tuhoon tuomitulta Punaisen meren ja Egyptin armeijan välissä. Hän ei jaksanut edes rukoilla. Hän huokasi ahdistettuna ylöspäin. Mutta miten se kuultiin taivaassa? Järisyttävänä huutona, johon Jumalan täytyi tarttua kysymällä: »Mooses, miksis huudat minua.»

Näin Jumalan kasvojen edestä katsellessa asioita! Saatanalla on toisenlainen mieli ja toisenlaiset silmät. Raamatussa kerrotaan, että hän kerran kuljeskeli maailmassa tarkastamassa ennen kaikkea hurskaita ihmisiä, joilla Jumalan kunnia on huolena. Mutta hän ei löytänyt muita kuin yhden vaivaisen Jobin. Ja senkin hurskaus oli saatanan mielestä varsin epäilyttävää laatua, palkan toivossa palvelemista, hyvien päivien ajankulua. Niin että piti mennä oikein Jumalalle kantelemaan.

Miten suurta onkaan ajatella, miltä asiat näyttävät Jumalan kasvojen edessä. Kaikkialla on Jumalan kunniaa, ei mitään muuta. Kaikkialla Jumala hallitsee. Synti ja ilkeys ovat vain ohimenevä varjo. »Saatana on heikko aivan». Pahankin täytyy palvella Jumalan hyviä tarkoituksia. Saatanakin on lopulta Jumalan kahlekoira, joka pääsee ilkeyttä tekemään juuri niin pitkälle kuin kahletta ulotetaan!

Oletko, lukijani, jollakin ahtaalla kohdalla? Sairaana, elämäsi raunioilla, perheen häviössä. Kotisi on ehkä vaivan ja kiusojen sija, eikä suinkaan mikään paratiisin ainoa jäännös maan päällä. Niinpä niin, etkä sinä sitä omalta kohdaltasi toiseksi saa, vaikka miten katselisit ja koettaisit. Mutta jos saisit armon katsoa asioitasi ja olojasi Jumalan kasvojen edestä, nöyrtyneen syntisen paikalta, niin kaikki muuttuisi. Sinä näkisit Jumalan kunnian. Ja sinä näkisit itsesi kutsutuksi korkeimpaan tehtävään maailmassa: julistamaan Jumalan suurta armoa ja kirkkautta, niinkuin Job julisti sitä tuhkaläjältään.

Tai. Onko hengellinen asiasi, jota olet harrastanut, huonolla paikalla, uskosi sammumassa, voimasi olematon, juoksusi lopussa, toivosi toivotonta? Semmoista kilvoittelijan kohta on hyvin usein. Eikä se siitä muutu meidän kohdalta katsellessa. Mutta jos päästäisiin taas Herran kunnian kasvojen eteen, nähtäisiin ihmeitä. Nähtäisiin vain Jumalan armoa ja kunniaa, nähtäisiin todeksi, totisimmaksi todeksi, että vain silloin, kun ollaan heikot, ollaan väkevät, tunnettaisiin köyhien, nälkäisten ja janoisten autuutta. »Saatana on heikko aivan», Herra yksin väkevä ja juuri meidän heikkoudessamme. Voimakkaiden reisijänteet on katkaistu, mutta rammat hyppäävät kuin peurat.

Tai. Sinä näet ympärilläsi vain ilkeitä ihmisiä, kateellisia, parjaavia. Ystäviä on harvoja ja niistäkin monet vain hyvän päivän ystäviä. Miksei se niin ole. Ja kaikki siteesi ihmisiin höltyvät, ehkäpä oman perheesi jäseniin. Ja vain sentähden, että muut ovat niin ilkeitä. Mutta entäpä jos sinä kuljetkin Jobin kirjan saatanan teillä urkkimassa, minkälaisia ihmiset ovat. Silloin et näe muita kuin kelvottomia. Koetapa rientää katselemaan niitä sen Jumalan kasvojen edestä, jonka silmissä enkelit näkivät vain mielisuosiota ihmisiä kohtaan. Varmaan rupeaisit häpeämään. Ne ihmiset eivät olekaan niin huonoja. Sinun ahtautesi ei johdukaan toisista, vaan itsessäsi olet ahdas. Katselepa tarkkaan, ehkä näet Jumalan kunniaa sielläkin, missä tähän asti olet nähnyt pelkkää viheliäisyyttä.

Taistelukumppanit isänmaallisessa rintamassa. Meidän on tehtävä työtä toivossa, vain toivossa. Se pyrkii kokonaan sammumaan kaikenlaiseen pahuuteen ja häijyyteen, mitä näemme sekä itsessämme että muissa. Kaikki vain maallisista kauneista lauseista kasvava toivo on kuollutta toivoa, joka masentaa meidät lopulta. Koetetaanpa päästä Herran kasvojen eteen katselemaan asioita täällä maailmassakin, omia, kansamme ja heimolaistemme. Ehkä näkisimme kaikkein ahtaimmassakin paikassa Jumalan kunnian. Kaikki, mikä näyttää muulta on vain varjoa, aamun sumua, joka auringon noustessa haihtuu.

Silloin saamme elävän toivon. Ja juuri sitä me tarvitsemme. Toivotan hyvää joulua Herramme kasvojen edessä.

K. R. Kares.

Jouluyön legenda

Tuli Ihmisenpoika maailmaan,
Hän syntyi kylmään talliin.
Hän hymyili lapsen-unessaan,
lepäs helmassa äidin kalliin.

Äidin silmissä kaikki kirkastui,
pois häipyivät synkät seinät.
Kuun hopeasirppi esiin ui,
valo kultasi juhtain heinät.

Hymy lämmitti äidin sydämen.
Loi taivaalta tähtien soljet
maan tuskaan säteitä taivaitten.
Hiljaa loistivat seimen oljet.

Riensi paimenet kedoilta sauvoineen.
He kertoivat ihmeet taivaan.
Nyt orjuus katoo, vapauteen
käy ihmiset syöstyt vaivaan.

Idän Viisaat ruhtinas-lahjat toi.
He Maarian tuta antaa:
On löydetty tähti, kuitenkin — voi!
julma Herodes vihaa kantaa.

Mutta valtikka synnin katkeaa
ja murtuu kuoleman ota.
Luo rauhan tähkäpäitä maa
voitonvirteen päättyy sota.

Tuntee Maarian sielu aavistaen —
Hän, Ihmisenpoika, kerran
luo valtakunnan ikuisen
missä vallitsee tahto Herran.

Einari Vuorela

Sinimustan Joulu

Tähti syttyy tänäkin jouluna maailman ylle ja joulusanoma löytää tiensä köyhimpäänkin kotiin. Joulurauha laskeutuu holhoawana ja lämmittäwänä jokapäiwäiseen elämään. — „**Teille on tänä yönä Betlehemin kaupungissa syntynyt Wapahtaja!**" Kun sinimusta tänä jouluna katselee kuusen waloja, hiipii hänen mieleensä Karjalan ja Inkerin joulu. Ei mitään ewankeliumin woittoisaa sanomaa, ei wirsiä eikä rauhaa, waan ruoskaniskuja, nälkää ja waaniwia katseita! Onko joulutähti Karjalan ja Inkerinkin yllä? Painawin ajatuksin ottaa sinimusta joulun wastaan ja niin tekee myös koko rikkirewitty Suomen kansa. Sinimusta, joka walmistuu taistelijaksi kansallisille linjoille, suorittaa jo nyt rajankäyntiä hywän ja pahan wälillä. Lapsuuden huolettomat päiwät owat jo aikoja sitten sinimustalta etääntyneet ja hän joutuu jo warhain ratkaisemaan suuria kysymyksiä. Liberalismin liian loistawat tunnukset owat poliittista kewytkenkäisyyttä eiwätkä woi koskaan tyydyttää taistelewaa sinimustaa. Tänä jouluna wiedään kynttilöitä hautakummuille ja samalla niitten nuorukaisten leposijoille, jotka wiimeisen joulunsa ottiwat wastaan juoksuhaudoissa ja etulinjoilla. Nuo wapauden äänettömät wartijat walwowat hiljaisimpinakin hetkinä. Sinimusta tuntee heidän läsnäolonsa ja käskyn: — „Miksi riitelette, ettekä rakenna, tehkää työtä niinkauan kuin päiwä on. Te **olette** weljienne wartijoita ja suurin lupaus kansallenne tällä hetkellä." —

Suomen nuorisoon wiitataan tänä aikana niinkuin Raamatun Joosefiin — „**Katso, tuossa unennäkijä tulee.**" Sinimusta näkee tänä jouluna suuria näkyjä. Joulutähti palaa Karjalan ja Inkerin ja koko Suomen heimon yllä ja sen walo löytää pimeimpäänkin kärsimyksien helwettiin. Risti on koroitettu kaiken päälle ja Betlehemin tähti on enemmänkin kuin joulun tunnuskuwa, se on aamutähti Sinimustan silmissä taittuu jouluwalot kirkkaana ja toiwoa säteilewänä. Sisäinen puhtaus hehkuu hänen kaswoillaan. Hywän tahdon täytyy jäädä sinimustan sydämeen, sillä wain se woi murtaa kowaksi paatuneet tunnot. Tänä jouluna nähdään nälkää monessa kodissa ja meidän maassamme ei laupeus ulotu edes omiin rajoihimme asti. Nyt on lähdettäwä niitten luo, jotka eiwät näe katettuja joulupöytiä ja muistettawa, että kärsiwä lähimmäinen on se, joka ensinnä on laupeuden ja awun tarpeessa. Meidän apumme ei tällä hetkellä woi ulottua rajan yli niin kiihkeästi kuin sitä odotetaankin, mutta Jumalan laupeus on lähempänä kuin tähän asti. Jumalallinen oikeus walwoo ja tapahtuu kerran. Karjala ja Inkeri wiettää jouluansa sydämiensä sywimmässä salaisuudessa ja sinne ei sortajan raaka käsi ulotu koskaan. Kirkkoja woidaan polttaa ja uskonto julistaa pannaan, mutta walwowaa omaatuntoa ei woida loukata ja polkea. Ne, jotka sitä koettawat, eiwät lopultakaan woi muuta kuin tunnustaa: „Olet woittanut, Galilealainen!" Ei mikään ajatus tai maailmankatsomus woi saawuttaa woittoa, ellei sillä ole takanaan lahjomatonta ja altista omaatuntoa. Tällä hetkellä käy yhteys Suomen heimoihin sydänten kautta. Sinimusta, joka uskoo kansalliseen ylösnousemukseen, näkee Joulun tähdessä toiwon wiittowan ja suuret ajatukset saawat kestäwän perustuksen hänen sielussaan. — — Päiwä nousee ja kirkastuu, sillä taiwaalla loistaa aamutähti.

Jorma Tewaluoto.

HEIKKI KLEMETTI:

»IKL:n Jouluun?»

Mistä minä kirjoittaisin?

»No, vaikka kirkoista ja kuinka niissä ennen oltiin.»

Tosiaan, joulu ja kirkko. Kyllähän ne ovatkin hyvin yhtä. Ja mielessäni heti hahmottuu kuva, kuinka kirkko ennen jouluaamuna jo kello viisi loisti niinkuin taivaallinen kruunu pienen metsäkyläpitäjän yksinäiseen pimeyteen, siihen aikaan kun ei vielä lamppujakaan ollut, päre vain ja ehkä jossakin jouluksi jokin talikynttilä. Se loistava kirkko, iljankojää, oriilla ajajat ja sen ympäri luistelijat, hohtavat ehtoolliskannut, joista iäksi olen saanut himon hopeakaluihin, ja pappi niin kauniissa kasukassa.

»Kyllä minä kirjoitan!»

Ja nyt minä kirjoitan, mitähän kaikkea mahtaa mieleen tulla. Olisi monta linjaa, joita pitkin ajatus mielellään laukkaisi. Mutta nytpä tuntuu minua erityisesti askarruttavan eräs puoli kirkkokulttuuria, josta enää vain harvoin puhutaan, ennen se oli siinä hyvin luontehikas piirre, nimittäin kuinka kirkkoa ja kirkonmaata peljättiin. Piti olla melko lujaluontoinen mies, naisväestä puhumattakaan, joka pimeässä saattoi mennä ohi kirkonmaan olematta välistä jopa oikein häpeällisen ankealla mielellä. Toiset eivät uskaltaneet ollenkaan. Ja jännittävää seikkailua oli joskus vedonperästä mennä kopistamaan leikkaushuoneen ovelle keskellä yötä, ja mikä oli vielä suurempaa tarmoa kysyvää, käväistä juuri avatun haudan partaalla ja jättää sinne jokin merkki. Saattoipa käydä niinkin, että joku uskalikko ei siltä matkalta palannutkaan. Lapsuudessani luin sanomalehdistä esimerkiksi kerran jossakin Jyväskylän puolessa niin käyneen.

Oli tullut puheeksi siinä yön lähestyessä, kuka uskaltaisi käydä hautuumaalla sille ja sille kaivetulla haudalla. Minä menen, joku sanoi. Puoli tuoppia viinaa ja rupla rahaa! Menijän piti ottaa mukaansa merkki, joka oli pistettävä haudan partaalle todistukseksi siitä, että hän todella oli siellä käynyt. Mies otti vanhan karhunkeihään, semmoisen suksisauvan, jonka yläpäässä oli terävä kärki petoa varten. Vedonlyöjä oli lähtenyt, oli sateinen myöhäsyksy ja hän sai lainata suojakseen sadetakin, joka kumminkin oli hänelle liian pitkä. Miestä ei ruvennut kuulumaan toisten jännittyneinä odottaessa. Tuli levoton yö; entä jos jotakin olisi tapahtunut, sehän oli vielä kaameampaa, kuka sinne uskalsi lähteä katsomaan. Vihdoin aamun valjettua mentiin, ja siellä mies makasi haudan partaalla hengetönnä. Hän oli menettänyt henkensä seuraavasti:

Yön pilkkoisessa pimeydessä, mieli äärimmilleen jännittyneenä, hän oli kyllä saapunut avatun haudan partaalle ja pistänyt sauvansa keihäspuoli edellä maahan, mutta siinä kiireessä hän oli pistänyt keihään sadetakkinsa liepeen läpi, ja kun hän nyt rohkean tekonsa tehtyään kiireesti aikoi lähteä paikalta pakoon, tarttuikin kirkonmaan haltija takinliepeeseen, se repesi vielä kamalalla parkaisulla, ja miehen sydän seisahtui. Siinä hän nyt makasi, ja hautausmaa alkoi tuntua entistä peloittavammalta.

Sellaisia sattui. Itsellänikin on vähän kokemusta alalta. Pienenä poikana niinikään keskusteltiin renkituvassamme kummituksista ja kirkonmaan väestä. Leikkaushuoneella oli juuri Tuppeevainaja; ennen niitä oli Etelä-Pohjanmaalla tuon tuostakin, tapeltiin ja tehtiin murhia. Niin, kuka uskaltaa mennä vetämään kolme piirtoa kuurai-

seen leikkaushuoneen oveen; leikkaushuone oli kirkon aidan vieressä. No, minä lähden! Ja minä läksin. Kirkko ja kirkonmaa olivat siihen aikaan autiolla paikalla, lähimpään ihmisasuntoon oli muutama sata metriä. Menin, kopistin ja piirsin kolme viirua, mutta kyllä hengen tahtoi ottaa kiinni, ja leikkaushuoneen portaille astuminen vaati erinomaisen suurta tahdonvoiman ponnistusta. Mitä kun aina kummituksista puhuttiin, niitä nähtiin, se ja se oli nähnyt, mutta ei kukaan itse, samoin niitä kuultiin ja »trullia» kulki. Ja kun vielä Kahi-Maija minullekin opetti koko haltijakalenterin. Kaikkialla oli haltijat, joka lumpeen ja ulpukan alla. Jos vihelsit veneessä, kun Kakkaraisen Aapeli oli mukana, sait siitä ankaraäänisen huomautuksen. Samoin ei saanut saunassa viheltää ja joka siellä kirosi, oli yhteiskunnan heittiö.

Olipa meillä pikkupoikana ollessani renkinä eräs talostaan hävinnyt isäntä, vähäinen, piipunperää poskissaan viljelevä mustapintainen mies, tukka tasattu puuvadin reunain nojalla, kalevalainen nahkainen kairalakki päässään, sininen hurstimekko yllä, helavyö ja tuppi. Oikeastaan kirkolliselle ympäristölle aivan vieras tyyppi ulkonaisestikin, mitä sitten sisäpuolelta. Hän tietenkin oli nyttemmin ainakin jo, sillä ikää, jotenkin luvuntaidoton ja kristinopin tiedot hyvin niin ja näin, niinkuin kaikilla senikäisillä ympäristössäni. Minäkin olin oikeastaan paremmin haltijain kuin papiston ja kiertokoulunopettajan puolella. Heillä oli keltainen aapiskirja ja kuiva katkismus. Haltija puhalteli laulujaan hietarannan viidastossa, kun päivä kilosi, laine läikkyi ja pääskynen lenti matalaitse. Mutta kirkonkelloista minä pidin, ja niitä kuunteli hartaudella muukin pakanakansa, vaikka ei lakkia päästä otettu ehtookellon soidessa niinkuin Varsinais-Suomessa.

Erinäisistä syistä minusta tuli miltei kuin erikoistuntija kellonsoiton ja tapulikulttuurin alalla. Pitäjässämme oli yksi maailman kauneimpia tapuleita ja siellä ilmehikkään ääniset kellot. Olin ehtookellolla joka lauantai, itse vielä niin vähäinen, että en olisi saanut kelloa paljon heilumaankaan, mitä sitten pystyyn, mutta minä jouduin retkille tuon renki-Jallun kumppanina. Tämä pieni kalevalainen mies ei näet uskaltanut mennä yksin tapuliin eikä edes uskaltanut astua kirkon portin sisäpuolellekaan yksin. Ei keskellä päivää, yöstä puhumattakaan. Hänen mukanaan piti aina olla joku ihmisolento, vaikkapa sitten niin pieni kuin minä ja vielä pienempikin, ja hän tahtoi aina pitää tätä toista ihmisolentoa kädestä kiinni vihityn maan sisäpuolelle astuessaan. Minäkin jo pienuudessani sitä ihmettelin ja ihmiset yleensä ihmettelivät. Mitähän se Jallu pelkäsi? Omituista oli vielä, että Jallun kumppaniksi ei juuri kelvannut muu kuin lapsi, ellei nyt ollut suorastaan toisen kellon soittaja, mutta kun ehtookello tavallisesti soitettiin vain yhdellä kellolla, niin Jallu joutui suorittamaan sen tehtävän tavallisesti yksin. Mutta kerran oli Kantolan Kustu lyöttäytynyt hänen seuraansa, renkipoika, joka oli jo rippikoulun käynyt, siis ei enää lapsi. Menivät yhdessä Jallun kanssa ehtookellolle ja kesken kaiken tuli, niinkuin kansa sanoi, »hirmu päälle». Jallu oli yht'äkkiä siinä määrin kauhistunut, että hän pystystä riuhtaisi kellon kaikin voimin heilumaan, että se olisi

soinut niin kauan kuin mahdollista, luukut jäivät auki, ovet lukitsematta, ja Jallu edellä ja Kustu perässä riensivät he kuin henkensä edestä alas tapulista ja pois koko hautausmaalta. Ja kun kellon ääni vielä humisi heidän päästyänsä hautuumaan ulkopuolelle, oltiin pelastetut. Isävainaja nuhteli pelkureita. Mitä sitä nyt kirkkoa pelkää ja varsinkaan tapulia, kirkkohan on kaikkein turvallisin paikka, siellä minä olisin vaikka yötä. Mutta miehillä oli oma mielialansa.

Luulen nyt perästä päin ymmärtäväni, minkä takia Jallu valitsi, mikäli mahdollista, seuralaisekseen lapsen. Se oli viaton, synnitön Jaakon mielestä ja kun sai pitää sellaisen kädestä kiinni, tunsi itsensä turvalliseksi.

Ihmiset arvelivat tuosta Jaakon kirkonmaan pelkäämisestä yhtä ja toista. Sanottiin, että hän oli ollut tyly vaimollensa eikä ollut edes hautapaalua huolehtinut hänen haudalleen. Se paikka oli vain hietikolla ja ihmiset kulkivat siitä yli, tallaten hänen leposijaansa. Minäkin ajattelin, niin paljon jo ymmärsin, että mitähän se Jallu noin, kun ei minua peloita, ainakaan päivällä, yhtään. Tosin oli vähän kammottavaa nousta tapulin ensi portaita, joidenka alla oli vanhat ruumispaarit ja jalkapuu ja oli siinä multalaatikkokin ja pieni lapio, jolla heitettiin kun pappi sanoi: maasta olet sinä tullut! Mutta kun juosta kipitti nopeasti ylös ja alas, niin vaikka oli yksinkin, ei sitä juuri häiriintynyt noistakaan laitteista.

Niinkuin tavallisesti kellonsoittajat, kun vanhanaikaista pystyyn nousevaa hihnakelloa soitettiin, Jaakkokin teki hirmuisia ponnistusliikkeitä, hyppien heiluvan kellon toiselle ja toiselle puolen suu irvissä ja muutenkin jännityksissä, niin että piipunperänestettä valui kummastakin suupielestä. Kun hän vihdoin sai kellon pystyyn, kaatoi hän sen aina kuuluvalla ähkäisyllä. Mutta joskus hän unohtui kuin kivettyneenä paikoilleen, hän tuijotti mustilla silmillään etäisyyteen ja niiden kirkkaus näytti jollakin tavoin silloin hämärtyvän. Kerran hän unohti kellonsa niin kauaksi pystyyn, että minun jo piti sanoa: Jallu, Jallu, kaatakaa jo! josta hän havahtui.

Niin kuljimme lauantai lauantailta hauskaa metsäpolkua, pitkin järvenrantaa, läpi kasvavan vihannan männikön tapulin hietaniemelle, jossa oli kauniisti koristettuja ja maalattuja talonpoikaisia hautamerkkejä, joku pihlaja ja pitäjän harvojen herrasväkien istuttama syreeni. Järvi sinne vilkkui niin kauniisti ja kalamiehiä näkyi alhaalla lahdella ja edempänä selällä soutelevan. Talvisin taas oli joskus kaikki niin hauskassa huurussa, koko sinisen ja kellan kirjava tapuli oli kuin hopeajauheella koristettu ja se paukahteli välistä mahtavasti pakkasessa. Kellojen äänessäkin oli silloin kiinteämpi ja heleämpi kaiku.

Lensipä kerran hämärissä läheisen kirkon harjalle metso. Se istui siinä koko ajan, kun Jallu soitti, ja vielä senkin jälkeen kuin Jallu oli lopettanut, ja kun minä näytin sen Jallulle, hän tuli hyvin vakavaksi. Se on jollekin kuolemaksi, taitaapa olla minulle. Ja niin kävikin. Minä en sitä nähnyt, jouduin kaupunkiin kouluun, ja kun jouluksi tulin kotiin, ei Jallua enää ollutkaan. Hän oli tullut niin sairaalloiseksi, että oli täytynyt viedä hänet kotipuolellensa pitäjää vanhan sisarensa mökille, missä sairasti ja kuoli sitten.

Kävin perästä päin toistenkin renkien kanssa ehtookellolla silloin tällöin, mutta ne eivät peljänneet, niin samalla koko tapulissakäynti menetti vähän kuin romanttisuuttaan. Nyt sen vasta ymmärrän. Kasvoin itse, tullen uhmaavaksi kuin virma varsa ainakin, yritin jo olla ateistikin yhteen aikaan, niinkuin jotkut vanhemmat toiset koulupojat, ja mitähän sellainen kirkosta, tapu-

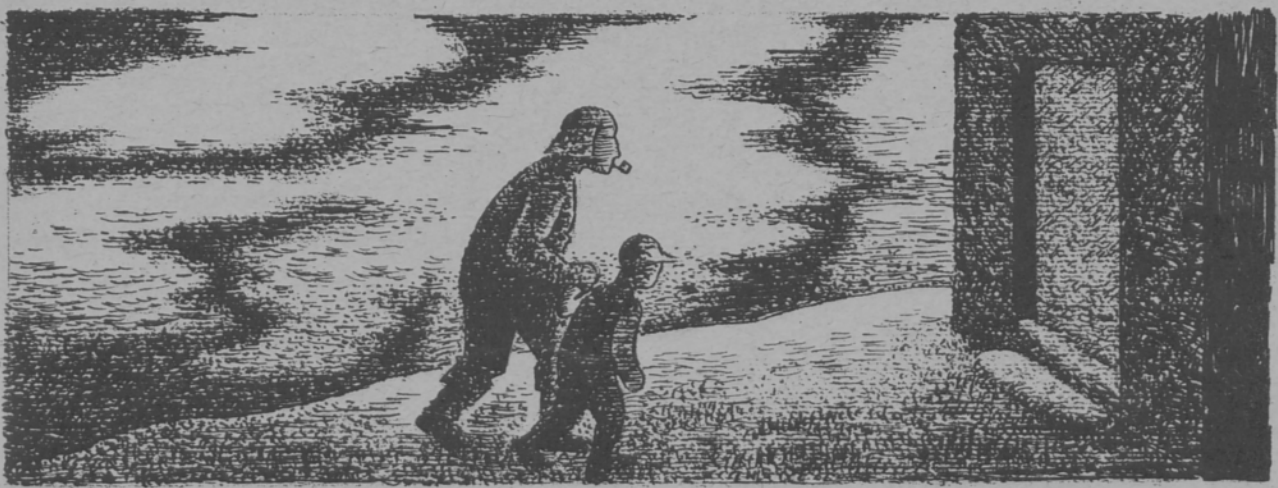

lista ja kelloista välittäisi. Muistin kumminkin perästä päin monta kertaa Jallun, mutta vuosien kuluttua hän unohtui.

Aivan odottamatta sitten, ollessani jo yhtä vanha kuin Jaakko silloin, kun hän minun viattomuuteni turvin uskalsi henkien pariin, tuotettiin Jallu mieleeni ja kaikki sen aikainen maailma.

Tahdoin saada käsiini vielä sellaisen vanhan hierojan, joka ei runtelisi ruumista kuin jyrä peltoa, vaan joka hiljalleen yhdellä tahi kahdella sormella nytkyttäisi, hiipien varovasti suonta pitkin; se on oikea hieroja. Saatiinkin jostakin syrjäkylältä sellainen, ja siinä minua nytkytellessään, hivutellessaan hän jutteli tarinoita. Tulipa Jallustakin puhe. Hän kertoi kumman jutun.

Oli Tuomaanpäivän markkinat Tampereella, siinä joulun alla. Sinne oli kotipitäjästäni pitkä matka, mutta ennen vanhaan, kun ei ollut rautateitä, ihmiset tekivät paljon pitempiä matkoja kuin nykyisin tehdäänkään. Sinne lähti Jallukin, joka siihen aikaan oli parhaassa miehuuden iässään. Lähti hän yhdellä hevosella ja toisella Kristoolan mumma, vanhaemäntä, joka oli syytingillä, mutt'ei niin vallan vanha, ettei olisi kelvannut yhteen jos toiseen. Puhuttiin, että heillä oli monenlaisia keskinäisiä asioita Jallun kanssa.

Siellä Tampereellapa oli sattunut outo tapaus. Silloin, nykyisestä ehkä pari miespolvea sitten, Tampereella oli jo hyvässä mahdissa tuo kuuluisa »Kyttälän kaupunki», nykyinen aseman puoleinen osa kaupunkia, joen välittömässä läheisyydessä. Siellä oli pesää jos jonkinlaista. Jallu ja Kristoolan mumma olivat siellä tavoittaneet erään humaltuneen Hämeen puolen isännän, jolla näytti olevan tukusti rahaa. Kristoolan mumma kuihkaisi Jallulle jotakin. Ja tapahtumat kehittyivät yön edetessä niin, että mumma ja Jallu saivat hämäläisisännän houkutelluksi jollekin kosken yli vievälle sillalle. Otetaan siltä rahat ja työnnetään tuonne koskeen! Rahat otettiinkin ja ruvettiin koskeen työntämään. Mutta ryöstettävä virkosi silloin niin paljon, että ymmärsi tarttua lujasti sillan kaiteisiin kiinni, yön pimeydessä kammottavasti kiitävien kuohujen yllä riippuessaan. Jallun omatunto silloin heräsi. Ei huolita tappaa! Mutta Kristoolan mumma sanoi: Pirujako tuota surkeilet, anna mennä vain! ja kävi irroittamaan kaiteessa riippuvan isännän sormia. Mutta hänpä piti lujasti kiinni eikä hellittänyt otettaan. Mumma silloin sieppaa Jallun tupesta puukon ja viiltää kaiteessa riippuvan sormet poikki. Silloin ote heltisi, mies putosi ja katosi kuohuihin.

Tästä ei koskaan selvää saatu, mutta Kristoolan mumman pitäisi kuolinvuoteellaan tunnustaneen tekonsa papille. Olivat viereisestä huoneesta kuulleet.

Sitä se Jallukin siis tuijotti kerran, kun isokello jäi pystyyn niin kauaksi että minun piti sanoa: kaatakaa jo! Sitä hän turvautui viattoman lapsen käteen, siitä hirmu, kun he Kantolan Kustun kanssa juoksivat tapulista alas henkensä edestä.

Tulipa mieleeni tiedustella haudankaivajalta, missä Jallun viimeinen leposija oli. Sattui silloin olemaan suloinen kesä, haudankaivaja näytti minulle nurmikkoa, jossa siinäkään ei ollut mitään muistomerkkiä; Jallulla ei siis enemmän kuin hänen vaimollaankaan. Jallu parka, mukava mieshän hän oli ja minulle, pikkupojalle, aina hyvä. Siinä ei ole nyt merkkiä, mutta kuinkahan kauan nyt paraskaan muistomerkki kestää. Kaikki tasoittuu kerran yhdeksi tantereksi yllämme. Mutta onhan siinä Jaakonkin kohdalla ainakin taraxacum, joka alkukesästä kauniisti heloittaa, ja mehiläinen häärii sen kimpussa ahkerana kuin aina.

KOLME PIENTÄ POIKAA

Eräänä huhtikuisena sunnuntaina 1846 katosi kodeistaan kolme helsinkiläistä poikasta. Vanhin heistä oli neljätoistavuotias ja nuorin vasta yksitoista täyttänyt. Tämä katoaminen herätti suurta huomiota silloisen pikku Helsingin vajaa kaksikymmentuhantisessa asujamistossa. On helppoa kuvitella poikien kotiväen tuskaa, kun koko kaupunki oli etsitty löytämättä jälkeäkään kadonneista. Etsintä ulotettiin maaseudulle ja silloin saatiinkin kuulla, että idästä päin tulevat matkustajat olivat nähneet maantiellä heitä vastaan tarpomassa kolme poikaa. Karkulaisia lähdettiin ajamaan takaa. Porvoon tuolla puolen heidät tavoitettiin. Turvaan saatuina poikaset joutuivat ankarien kotoisten tuomioistuinten eteen. Miksi he olivat sillä tavoin jättäneet kotinsa? Tunnustivathan pojat lopulta. Ja merkillinen oli se kertomus, jonka vanhemmat saivat kuulla. Helsingin koulunuorison keskuudessa — ruotsalaisen, sillä suomalaisia koulujahan ei silloin vielä ollut — oli vuotta aikaisemmin muodostettu salaseura, jonka kaikki jäsenet olivat vannoneet juhlallisen valan luvaten jättää kotinsa määräpäivänä. Sisämaahan he lähtisivät oppiakseen oikeaa äidinkieltään — suomea. Kolme vuotta jokaisen piti viipyä tällä matkallansa. Salaa oli kunkin lähdettävä, koska vanhemmat eivät kuitenkaan antaisi lupaa. Ja mihinkä he tarvitsivat suomenkieltä? He tarvitsivat sitä, jotta heistä nousisi maallensa uusia Elias Lönnroteja ja Matias Aleksanteri Castréneja!

Ja uusia Juhana Vilhelm Snellmaneja — tekisi mieli lisätä. Sillä Snellmanin ja hänen »Saimansa» kansallisen herätyshuudon kaikua tässä kolmen helsinkiläispoikasen lyhyeen päättyneessä karkumatkassa ilmeisesti oli. Mutta Topelius, joka »Helsingfors Tidningarinsa» palstoille on unohdukselta pelastanut tämän pienen karkulaistarinan, ei mainitse Snellmania, vaan ainoastaan Lönnrotin ja Castrénin.

Tätä kertomusta kolmesta pienestä pojasta voidaan pitää varsin vähäpätöisenä episodina. Koko yrityshän oli alun perin tuomittu epäonnistumaan. Mutta sittenkin se on liikuttava todistus siitä suomalaiskansallisesta innostuksesta, joka yhdeksän vuosikymmentä sitten oli tunkeutumassa maamme sivistyneeseen nuorisoon — pikku poikia myöten. Edellisenä vuonna Snellman oli kirjoittanut: »Nuoret miehet, jokainen käyttämänne ruotsalainen sana on tästä lähtien verraten hukkaanmennyttä Suomen kirjallisuudelta, suomalaisen nimen kunnialta ja teidän omaltanne. Ainoastaan äidinkieli antaa teidän kirjoituksillenne ja teidän nimellenne paikan maailmassa.» Tämä näkemys, jonka totuus meillä vieläkin varsin laajoissa piireissä jyrkästi kielletään, oli sanelemassa koulupoikavalan vuodelta 1846.

Tarina näistä kolmesta pojasta on useammassa kuin yhdessä suhteessa kuvaava suomalaisuustaistelun myöhemmällekin kululle.

Suomalaisuuden asia on vuosikymmenestä vuosikymmeneen sytyttänyt nuoria mieliä maassamme innostuksen paloon — niinkuin heidänkin kävi. Kokonaiset sukupolvet ovat vannoneet uskollisuutta sille — niinkuin helsinkiläiset koulupojat vannoivat v. 1846. Mutta kun tosi on tullut eteen, on valitettavan usein toistunut tämä sama: vain harvat — tässä tapauksessa kolme — ovat lähteneet sille tielle, millä sanat olisi teoilla lunastettava. Voimme mennä vielä edemmäksi ja kysyä, mitä tuli näistä kolmesta, sitten kuin tekojen aika todella heidän eteensä tuli. Sepä se: suomalaisuuden taisteluhistoria ei tiedä heidän nuoruutensa ja miehuutensa toimista kerrassaan mitään! Vieläkin tavallisempaa on ollut, että nuoruusvuosiensa rohkeista suomalaisuustaistelijoista on myöhemmin tullut vastakkaisen rintaman miehiä.

»On paljon puhuttu suomenkielen asteettaisesta astumisesta kuviteltuihin oikeuksiinsa kirjallisuuden ja kansalliskielenä, mutta, kuten kaikki järkevät ihmiset, sinäkin varmaan käsität, miten hulluja sellaiset tuumat ovat. Niin minäkin, *sitten kuin paremmin ja kypsyneemmällä iällä olen asiaa*

ajatellut.» Näin kirjoitti muuan 1830-luvun tulisieluinen suomalaisuustaistelija 1840-luvulla ystävälleen. Sen jälkeen on tämä samainen lippukarkuri-julistus kirjoitettu monet kerrat sekä sanoin että teoin — aivan meidän päiviimme asti. »Kypsyneemmällä iällä» on pilkattu milloin mitäkin suomalaisuuden taistelutavoitetta. Ja se on tehty aina yhtä suurella paatoksella, vaikka historian oikeudenmukaisuus on tavoite tavoitteelta saattanut häpeään nuoruutensa suuren aatteen pettäneiden arvioinnit.

Tuo kerskaava ja samalla herjaava »*kypsyneemmällä iällä*» on lukemattomat kerrat heitetty hyökkäävän suomalaisuuden nuorten rivien ylitse. Ikään kuin suuren aatteen hylkääminen olisi jokin kypsyneisyyden tunnusmerkki. Vain heikkoudesta se kelpaa tunnusmerkiksi. Näistä »kypsyneistä» ei ole viime eikä tälläkään vuosisadalla tullut kansallensa muuta kuin tähdenlentoja. Ainoallakaan heistä ei ole historiassamme sijaa, joka olisi edes jotenkin verrattavissa Snellmanin asemaan. Snellmanin suuruus onkin melkoiselta osalta siinä, että hän pysyi kaiken naurun, halveksumisen ja vainon keskellä uskollisena nuoruutensa näkemykselle. Ja juuri siinä mielessä tämän maan tulevaisuus tarvitsee nyt Snellmaneja kipeämmin kuin mitään muuta.

Aivan viime aikoina on taaskin suurella äänellä julistettu »luonnollisen kehityksen» oppia ainoana autuaaksi tekevänä suomalaisuuden asian eteenpäinviemisessä. Satu »luonnollisesta kehityksestä» on suomalaisuustaistelun pysähdyttämiskeinona jo vanha. Se on vedetty esiin aina silloin, kun suomalaisuuden taistelurivit ovat valmistautuneet ratkaisevaan rynnäkköön. Kun se nyt taas on esitetty, sanottakoon jyrkästi, että se on nyt — niinkuin se on alun alkaenkin ollut — silkkaa valhetta. Totisesti ei luonnollinen kehitys ole johtanut suomalaisuutta siihen asemaan, mikä sillä nyt on. Jokainen jalanmitta on suomalaisten ollut aina taistellen valloitettava ruotsikoilta ja heidän vielä lukuisammilta puolsuomalaisilta aseenkantajiltaan. Niin on myös nyt, ja niin on oleva siihen päivään saakka, kunnes Snellmanin hahmoittelema suomalainen kansallisvaltio on toteutettu viimeistä piirtoa myöten.

Ruotsikoista on sanottu, etteivät he ole mitään oppineet eivätkä mitään unohtaneet. Tässä vanhassa tunnetussa ylimielisyydessään ruotsalaiset ovat viime vuosina ja kuukausina hairahtuneet antamaan suomalaisuusrintaman käsiin sellaiset todistuskappaleet, että maan kaukaisimpia ja rauhallisimpiakin kolkkia myöten suomalaisissa on kiteytynyt päätökseksi: tästä täytyy vihdoinkin tehdä loppu! Jokainen kielipoliittisista syistä suoritettu suomalaisten työmiesten erottaminen ruotsalaisten hallitsemien tehtaiden työstä — jokainen suomalaista kansallisuutta vastaan suunnattu häväistyskirjoitus ulkomaiden sanomalehdissä — jokainen uhkavaatimuksen luonteinen kirjelmä ja päätöslauselma ruotsalaisten kohtuuttomien etuoikeuksien koskemattomuudesta mm. koulu- ja yliopistoalalla, jokainen suomalaisseuduilta kootun suuromaisuuden lahjoitus ruotsalaisiin taistelurahastoihin — kaikki ne ovat terästäneet tätä päätöstä, puhumattakaan ruotsalaisseutujen suomalaisten kansakoululaisten laittomasta raahaamisesta ruotsalaiseen kouluun. Ja juuri tällaisista tapauksista ovat viime ajat olleet rikkaat.

Kun ruotsalaiset täten ovat pilanneet huonon asiansa perin pohjin, astuvat nyt esiin heidän apurinsa ja julistavat suomenkielellä: suomalaisuus voittaa jo omalla painollansa, odottakaa vain luonnollisen kehityksen aivan kypsien hedelmien putoamista käsiinne. Siksi sanottakoon vieläkin kerran: satu »luonnollisesta kehityksestä» on suomalaisuustaistelussa aina ollut valhetta, ja kaksin verroin se on sitä nykyisessä taisteluvaiheessa!

Tällä kertaa ei ole kysymys vähemmästä kuin suomalaisuustaistelun saattamisesta lopulliseen ratkaisuunsa, jotta jälkeemme tulevien sukupolvien ei enää tarvitse siihen kuluttaa voimiansa. On jo korkea aika, että päästään käsiksi muihin ja suurempiin tehtäviin, jotka on suoritettava, ennen kuin kansamme on sisäisesti ja ulkonaisesti kyllin voimakas pysyäkseen pystyssä myrskyisellä vartiopaikallaan. Kuka kuvittelee ruotsalaisten, jotka ovat jokaisesta vähäpätöisestäkin etuoikeudestaan itsepäisesti pitäneet kiinni viimeiseen asti, taipuvan suosiolla siihen — kenties vielä auttavan sitä! — että *tämän maan kaikki henkiset ja aineelliset voimat saatetaan palvelemaan lähinnä suomalaisia tarpeita ja tarkoitusperiä*? Eikä nyt enää voi olla vähemmästä kysymys! Me suomme ruotsalaisille mielellämme vähemmistökansallisuuden oikeudet. Mutta tämän maan tulevaisuuden tähden ei heille enempää liioin tulla antamaan. *Vain kansallisvaltiona Suomi voi tulevaisuutensa turvata!*

Siksi: taistelurivit taajoiksi ja tiiviiksi! Nyt eivät enää suuria merkitse noiden kolmen pienen pojan kaltaiset heinänkorret. Nyt tarvitaan kaikista kansalaispiireistä suomalaisuustaistelijoita, jotka hämääntymättä ja pysähtymättä marssivat päivän huudon lävitse vihdoinkin lopulliseen voittoon.

Vilho Helanen.

Heimohiillos

Mitä katsot, kaukosilmä,
tulihehkuun tuijottelet?

— Katson Karjalan saloja,
katson Vienan virransuita,
arvon Aunuksen ahoja,
Inkerin imantehia.

— Mitä tungeksen tulesta,
hehkuoiten heimomailta?

— Tuota tungeksen tulesta,
hehkuoiten heimomailta:
kalmanhenki Karjalasta,
hurme Vienan viertehiltä,
autius on Aunuksesta,
jäinen itku Inkeristä.

— Min tulen kohusta kuulet,
laulun liekin liikunnasta?

— Tuonpa kuulen kurjan laulun,
säveleisen särkynehen:
on päällä punainen nauru,
alla armoton akordi,
pistävä kuin piiskansiima,
lyövä lyijyn on tavalla,
alkusoitto Aasiasta,
kiihto kirgiisiaroilta,
teemajuoksut juutalaisen,
katkera kadenssin kulku.

Jo oli näky nähtäväksi,
kurja varsin kuultavaksi,
vaan sie varro, valkeneeko,
kohenna kekälehiä.

— Hiutuvainen hiilen pinta,
tuhkana tulen jo syömä:
näen veljen voitollisen,
Suomi-neion suurellisen,
ei ole miestä miehilöissä,
ei ole miestä, ei ole mieltä,
maass' on mieli, pääss' on lunta,
syämessä yö ylinen,
riitahehku rinnassansa.
Ei ole veljen vartiata,
ei ole siskon silmääjätä,
heimokansan katsojata.
Olot tääll' on ollaksemme,
tähkät täysinä pysyvi,
heimomailla maa pimiä,
huomenrusko hukkuvainen.
Kalma tuulee Karjalassa,
Aunuksessa autiointi,
Vienassa verinen aalto,
jäinen itku Inkerissä.

Vilho Viita.

ARTTURI JÄRVILUOMA:

MITEN „POHJALAISIA" SYNTYI

Minua on pyydetty kirjoittamaan siitä, miten näytelmä »Pohjalaisia» aikoinaan syntyi ja mitkä tekijät sen syntymisen aiheuttivat.

Tällainen kysymys on paljon aikaansa jäljessä, sillä nykyään, jolloin kummallakin puolen parrasvaloa ihaillaan jonkinlaista gigolo-sankaruutta, ei enää ole sopivaa puhua kansanomaisista sankareista ja kansannäytelmistä, sillä nehän ovat — raakoja. Mutta toiselta puolen onhan joskus hyvä muistella menneitäkin, sivistymättömiä aikoja, jollei muun tähden, niin ainakin siksi, että nykyinen korkea kulttuurimme ja hienostunut makumme saisivat yhä korkeamman kirkkauden. Ja ehkä tällainen lyhyt juttu on paikallaan myöskin siksi, että suomeksi ei tästä asiasta vielä ole kirjoitettu ollenkaan. Vierailla kielillä on kyllä julkaistu useampiakin tätä koskevia selostuksia, laajin on tietääkseni ollut tri Robert Clayes'in tutkielma, joka on julkaistu belgialaisessa kirjallisessa kuukausilehdessä »Le Flambeau» vuonna 1932, n:o 9.

Niin. »Pohjalaisten» syntyyn vaikutti oikeastaan kolme tekijää. Koetan niitä seuraavassa vähän selostaa.

Vanhemmat ihmiset muistavat vielä, minkälainen masentunut mieliala vallitsi maassamme vuoden 1913 paikkeilla. Yksityiskohdat ovat jo minultakin unohtuneet, enkä halua niitä lähteitten avulla palauttaakaan mieleeni, sillä koko se aika tuntuu nyt minusta raskaalta painajaisunelta. Silloin näytti siltä, että kaikki toivo olisi mennyttä ja että Suomen kansan otsalle olisi jo painettu orjan merkki.

Toimin silloin vapaana sanomalehtimiehenä, mutta sanomalehtimiehetkin olivat siihen aikaan kuin köysissä. Minkäänlaista arvostelua tai edes vapaampaa ajatusta ei saanut sanomalehdessä olla. Siitä huolehtivat ensiksikin venäläisten kätyrit, mutta siitä täytyi huolehtia myöskin päätoimittajien, sillä muussa tapauksessa uhkasi lehteä lakkautus. Kaikki julkiset tilaisuudet olivat samoin tarkan valvonnan alla. Ja jos puheissa oli viittauskin »yleisvaltakunnallisuutta» vastaan, niin oli puhujalla edessä mahdollisesti Siperian matka.

Näytti jo siltä, että koko kansa oli nöyrtynyt ja alistunut kohtaloonsa. Toteltiin venäläisten määräyksiä, mutta sisällä kuohui kiukku.

Se oli tämä kiukku, joka minut pani kirjoittamaan »Pohjalaisia».

Tähän aikaan oli tavallista, että rohkaisevat ajatukset lausuttiin peitetyssä muodossa, runoissa, sävellyksissä ja kuvaamataiteessa. Minun osalleni sattui sanoa samaa näytelmässä. En usko omistavani minkäänlaisia profeetallisia lahjoja, mutta yleinen masennus ja tuska purkautui hätähuutona esille, ja minä jouduin vain välikappaleeksi. Ellen minä olisi kirjoittanut »kapinallista» näytelmää, olisi sen luultavasti tehnyt joku muu. Se siis syntyi ajan pakotuksesta.

Mutta ennen kuin siihen aikaan näytelmässä voitiin sanoa mitään voimakkaampaa, täytyi sanottava naamioida niin, että venäläiset viranomaiset eivät pääasiaa huomaisi. Tämän johdosta päätin sijoittaa näytelmän tapahtuvaksi historiallista taustaa vastaan. Kansatieteellinen puoli »Pohjalaisissa» oli siis aluksi vain hätäkeino, mutta näytelmää kirjoittaessani innostuin asian siihenkin puoleen, niin että kansatieteellinenkin väri tuli tärkeäksi.

Toinen syy, joka oli tekijänä tämän näytelmän syntymisessä, oli »kärpäseni», s.o. kansansävelmät. Jouduin kerran, se taisi olla vuonna 1906, kulkemaan muutamia päiviä Toivo Kuulan kanssa kansansävelmiä keräämässä. Sillä matkalla kansansävelmät tulivat minulle niin pyhiksi, että yhä vieläkin, jos kansanlaulua rääkätään ja esitetään väärässä sävyssä, saatan aivan raivostua. Eräässä tilaisuudessa niihin aikoihin kuulin esitettävän, nykyään kaikille tunnettua laulua »Tuuli se taivutti koivun larvan» humoreskina ja luonnottoman nopeassa tahdissa. Minun oli mielestäni silloin pantava jyrisevä vastalause esityksen johdosta. Mutta miten?! Jos kirjoittaisin asiasta vaikka kuinkakin pitkät kirjoitukset sanomaleh-

teen, niin ne unohdettaisiin jo seuraavana päivänä. Epätoivoisena ja vaikkakaan en uskonut, että näytelmä tulisi koskaan parrasvaloon, päätin kumminkin siihen sijoittaa tämän laulun Siperiaan vietävän miehen laulettavaksi. Toivoin, että sitten ihmiset ymmärtäisivät, että »Tuuli se taivutti» ei ole mikään leikkilaulu. Ja vaikka en mitään muuta »Pohjalaisilla» olisi saavuttanut, niin olen kumminkin sen, että tämä kansanlaulu nyt kaikkialla osataan esittää vakavasti.

Mutta vielä kolmaskin syy minulla oli. Kotiseutuni kansalla oli siihen aikaan se maine, että siellä on vain puukkojunkkareita. Minä tiesin, kuten kaikki muutkin eteläpohjalaiset, että puukkojunkkarien aika oli jo puolen vuosisadan takana ja että raaoiksi soimatut eteläpohjalaiset elivät yhtä säyseinä kuin minkä muun maakunnan asukkaat hyvänsä. Mutta minä tiesin myöskin, että siellä ulkonaisen, kuohahtelevan rajuuden alla on muutakin kuin vain raakuutta. Ja sitä, rehtiyttä, vapaudenrakkautta ja miehekkyyttä, tahdoin esittää samalla muillekin.

Näytelmässä tahdottiin siis s a n o a j o t a k i n. Se ei ollut vain »taidetta taiteen vuoksi». Senpä vuoksi Kansallisteatterin johtokunta tuomitsikin sen huonoksi taiteeksi ja aikoi kieltää siltä pääsyn parrasvaloon. Ja esittämättä »Pohjalaisia» olisi jäänytkin, ellei hyvä ystäväni, Jalmari Lahdensuo, ollut silloin Kansallisteatterin johtajana. Jo näytelmää hänelle jättäessäni sain häneltä sen neuvon, että näytelmän ja tekijän nimet on pidettävä salassa. Niitä ei saa ilmoittaa teatterin johtokunnalle, sillä siinä tapauksessa näytelmä ehdottomasti hylättäisiin. Niin teinkin. Nimettömänä ja isättömänä lähti siis »Pohjalaisia» Kansallisteatteriin.

Kun sitten kysymys sen esittämisestä oli esillä johtokunnan kokouksessa, niin huomattiin, että vastustajia ja kannattajia oli yhtä paljon. Silloinen puheenjohtaja ratkaisi äänestyksen kumminkin myönteiseen suuntaan mainiten, että hän ei katso voivansa olla hylkäämässä teatterin johtajan omaa näytelmää. Kun Jalmari Lahdensuo oli niin kiinteästi vaatinut näytelmää esitettäväksi, että uhkasi muussa tapauksessa erota johtajan paikalta, oli johtokunta saanut sen käsityksen, että Jalmari Lahdensuo itse oli näytelmän kirjoittanut.

»Pohjalaisia» pääsi siis parrasvaloon.

Ensi-iltaa en osannut vähääkään pelätä. Minä uskoin, että yleisö ja arvostelijat ymmärtäisivät, että minä vain sattumalta olin joutunut esittämään sorrettujen tuskan huudot. Olihan asia meille kaikille yhteinen. Mutta kohta sanotun illan jälkeen huomasin, että näytelmäni oli eräillä tahoilla nim. eräillä s u o m a l a i s i l l a tahoilla löytänyt vihamiehiä. Näytelmä leimattiin muutamissa arvosteluissa huonoimmaksi, mitä koskaan on Kansallisteatterin näyttämöltä esitetty.

Mutta pääasia oli, että santarmit ja venäläisten kätyrit eivät mitään huomanneet. Kansatieteellinen naamioitus kesti. Harrin Jussi sai tuhansia kertoja jo maailmansodan aikana lausua yleisölle kapinallisia ajatuksia. Hän sai julistaa uutta uskoansa ja näkemystänsä: »Minä näen kansan kulkevan kirkkain otsin. Se kansa ei koskaan nöyrry ruoskaa tottelemaan.»

Mutta monet muut kansalaiset pelkäsivät sekä näytelmän että minunkin puolestani. Ensi-illan jälkeen sain terveisiä eräiltä maamme suurmiehiltä, jotka kehoittivat minua pakenemaan Ruotsiin, sillä näytelmä tullaan varmaan takavarikoimaan ja minut lähetetään Siperiaan.

Saamattomuus ja varojen puute esti minut lähtemästä. Mutta se oli onneksi. Jos olisin lähtenyt, olisi viranomaisten huomio luonnollisesti kiintynyt näytelmään ja minusta olisi tullut vapauden asian marttyyri.

Mutta sellaista kunniaa kantamaan olen liian pieni.

»Pohjalaisia» Estonia-teatterissa Tallinnassa.

»Pohjalaisia» Latvian Kansallisteatterissa.

VIHTORI

Muistelma uskollisesta palvelijasta

On pyhäinmiestenpäivä vuonna 1912. Leppälahden insinöörin konttorihuoneeseen astuu noin 50-vuotias tanakka mies. Pituus hiukan alle keskimitan, kasvot ilmoittuneen punakat ja pyöreät. Keskeltä päätä on tukka huomattavan harva, mutta sileäksi kammattu. Vaatteet ovat siistit, kotitekoiset. Silmät harmaat, totiset; tarkkaan katsellessa ne näyttävät suuntautuvan hiukan verran sisäkieroon.

»Jaha, uusi tallimies Vihtori Koski. Mistä olette syntyisin?» — »Suodenniemeltä.» — »Missä olette ennen palvellut?» — »Tampereella, pumpulitehtaan patruunalla 17 vuotta ja sitten muutamia vuosia Kangasalla Mutikon kartanossa.» — »Olitteko patruunan kuskina?» — »Hyvin harvoin. Patruunalla oli tapana sanoa, että hän tahtoo pitää venäläisen kuskin eikä suomalaista. Sanoi huomanneensa, että jos suomalaista lyö, niin suomalainen lyö takaisin. Mutta jos ryssää lyö, niin se lankeaa polvilleen ja pyytää anteeksi. Kuskasinhan minä rouvasväkeä ja joskus patruunaakin, mutta enimmäkseen oli hevosten ruokkiminen ja puhdistaminen minun tehtävänäni ja sitten kaikenlainen kotoajo.» — »Hyvä on, se on täälläkin pääasiallinen toimenne.»

— — —

Vihtori ryhtyi tallimiehen tehtäviinsä; ruokki ja hoiteli hevosia, ajeli rehuja eläimille, polttopuita ja saunavesiä taloon ja kuskaili toisinaan talon naisväkeä. Kun isäntä lähti matkalle tai palasi kotiin, oli Vihtori aina saattomiehenä maantiematkalla aseman välillä. Mutta milloin hän hoiti ohjaksia, huomattiin että hänellä oli tapana ajaa järkähtämättä keskellä tietä, väistämättä vähääkään sivuun vastaantulijain vuoksi. Kun tällainen näytti olevan Vihtorilla syväänjuurtuneena tapana, katsoi uusi isäntä tarpeelliseksi kutsua hänet puheilleen konttorihuoneeseen.

»Kuulkaas nyt, Vihtori. Tahtoni on, että minun mieheni antaa osan tiestä vastaantulijoille. Jos vastaantulija on mies, kuka tahansa, on hänelle annettava puoli tiestä. Jos ohjaksissa on nainen tai lapsi, on hänelle annettava enemmän kuin puolet tiestä. Oletteko ymmärtänyt?» »Olen kyllä.» Mutta se silmäys, jonka Vihtori loi isäntäänsä, todisti, että tämän arvo oli paljon laskenut hänen silmissään.

Mutta joka tapauksessa noudatti hän siitä lähtien saamaansa määräystä kirjaimellisesti.

— — —

Oli muutoinkin helposti huomattavissa, että Vihtori oli lähes 20 vuoden ajan ollut Tampereen kaikkivaltiaan tehtaanpatruunan ja hänen perhepiirinsä käskyläisenä. Maksoi vaivan nähdä hänet istumassa reen keskusistuimella suorana ja juhlallisena. Silmät eivät vahingossakaan kääntyneet pois hevosesta ja tiestä. Mutta huolimatta kasvoistaan, jotka eivät värähtäneetkään, kuuli ja näki hän hyvin kaiken, mitä ympärillä tapahtui. Saattaessaan isäntäänsä asemalle ei hän koskaan aloittanut puhetta, mutta jos häneltä kyseli hänen vanhoja kokemuksiaan ja elämyksiään, oli hän valmis kertoilemaan niistä ja osoitti puheissaan sekä hyvää kertomataitoa että suurta huumorintajua.

Parhaita hänen juttujaan oli kertomus siitä, kuinka joku vanhan patruunan miespalvelija ja keittäjätär menivät naimisiin ja heille pidettiin talon puolesta häät. Hääateria oli katettu keskelle avaraa tupaa. Siinä oli valtava pöytä ja sille oli levitettynä puhdas valkoinen liina, niin suuri, että reunat joka puolella ulottuivat lattiaan saakka. Muitten herkkujen ohella oli pöydässä kokonainen paistettu lihava sika ja sen vierellä oli useita suuria karahviinejä täynnä paloviinaa. Näitä kumpaakin lajia »oli lupa ottaa niin paljon kuin kukin halusi». Kun joku juopui tajuttomaksi, vedettiin hänet sinne pöytävaatteen verhoon pöydän alle. Ja sinne hääväkeä joutui melkoinen joukko, sulhanen ensimmäisten joukossa. Taisipa näiden väsyneiden joukossa olla joku nainenkin. Muutamien tuntien kuluttua tuli sitten »herrasväki» saapuville ja kovasti niillä näytti olevan hauskaa nostellessaan pöytävaatetta ja katsellessaan pöydän alle sortunutta seuraa ja sen monenlaisia asentoja.

— — —

Samana syksynä, jona Vihtori tuli taloon, oli sinne syntynyt pieni poika, ja vuoden kuluttua tuli toinen. Näistä pikkupojista tuli Vihtorin parhaita ystäviä. Siitä asti kun he pääsivät omin jaloin juoksemaan, viettivät he kaiket päivänsä Vihtorin luona tallissa ja hänen rehunhakumatkoillaan. Kotiinpalatessa olivat kaikki kolme yhdessä heinä- tai pahnakuorman päällä ja Vihtori antoi poikien vuorotellen hoitaa ohjaksia. Ja kun hevosia kesällä vietiin hakaan ja nuo 4—5-vuotiaat pojat tahtoivat ratsastaa, nosti Vihtori heidät hellävaroen hevosen selkään ja käveli itse rinnalla hevosia talutellen. Mutta muutamien vuosien kuluttua eivät pojat enää tyytyneetkään sellaiseen kulkuun, vaan tahtoivat itse yksin ratsastaa ja silloin antoi Vihtori heille aluksi rauhallisimmat ja laiskimmat hevoset ja odotteli tarkkana kotomäellä siksi kunnes pojat palaisivat kävellen takaisin.

Osoituksena siitä, kuinka huolellisesti Vihtori koko ajan valvoi poikien turvallisuutta, on se, että koko sinä monien vuosien aikana, jonka pojat olivat pieniä ja verrattain avuttomia, ei sattunut muuta kuin yksi tapaturma. Eräänä iltapäivänä toi Vihtori kantaen nuoremman pojan sisään ja kertoi järkyttyneenä, että Virkku oli tätä potkaissut, mutta lisäsi puolustellen: »Ei Virkku sillä mitään pahaa tarkoittanut; se potkaisi vain kärpäsiä torjuakseen, kun ne sitä purivat.» Onneksi oli koko vamma pelkkiä mustelmia, jotka pian paranivat.

— — —

Viikot vierivät, kuukaudet kuluivat, vuodet vaihtuivat. Syyskuussa kysyi isäntä aina Vihtorilta: »No, Vihtori, vieläkö sovimme yhdessä yhden vuoden eteenpäin.» Vastaus oli säännöllisesti: »Eiköhän sovita.»

Pyhäinmiesten päivänä tehtiin vuositilit ja silloin oli Vihtorilla vähintäin kaksi kolmatta osaa vuosipalkastaan, mutta toisinaan koko palkkakin nostamatta. Suurin osa tästä jäännöksestä pantiin silloin säästöpankkiin.

— — —

Syttyi punakapina. Marxilainen vihan kylvö oli kantanut kaamean hedelmänsä. Kansamme huonoimmat ainekset ottivat etelä-Suomessa vallan käsiinsä ja pakottivat uhkauksilla ja lupaamillaan tulevilla ihanneoloilla lumoten suuret joukot rehtejä ja kunnollisia suomalaisia työmiehiä riveihinsä. Kaikkialla työväentaloilla pidettiin kokouksia, joissa innokkaasti selostettiin »kansan valtaa». Mutta sisähuoneissa piti luotettavien johtajien joukko omaa kokoustaan, neuvotellen siitä, keitä vastenmielisiä vastustajia nyt pitäisi siunatuksi aluksi raivata pois maailmasta.

Lopen murhalistaa ei ole koskaan onnistuttu saamaan käsiin. Nekään noitten »luotettavien johtajien» joukossa, jotka varmasti ovat olleet ainakin alkuneuvotteluissa mukana, mutta sitten joukosta luopuneet, eivät ole taipuneet mitään kertomaan. Huhujen mukaan on listassa ollut noin kolmekymmentä nimeä, virkamiehiä, talollisia ja niitten poikia. Paikallisilla kapinanjohtajilla oli suunnitelmana vaatia kaikkia vastustajia ja varsinkin noita surmattavia tuomaan sinne punakaartin esikuntaan kaikki ampuma-aseensa, ettei kukaan voisi itseään puolustaa.

Kun aseenluovutuskäsky tuli Leppälahdelle, antoi insinööri kaikki metsästyspyssyt ja vanhanmalliset pikku revolverit, joilla tuskin saa kissaakaan kuolemaan Vihtorin haltuun punakaartin esikuntaan vietäviksi. Ainoastaan itävaltalaista Manlicher-kivääriä, joka oli hankittu hirven metsästystä varten, ei luovutettu, vaan Vihtori sai tehtäväkseen piilottaa sen parhaan ymmärryksensä mukaan. Vihtori suoritti uskollisesti kummankin tehtävän, mutta arveli kuitenkin tuon kiväärin ottaessaan, että »jos ne tämän löytävät, tappavat ne minut».

Aseitten takavarikoimisen jälkeen ryhtyivät punakaartin paikalliset johtomiehet Lopellakin toteuttamaan tuota suunnittelemaansa puhdistustyötä heille vastenmielisten paikkakuntalaisten keskuudessa. Aivan sattumalta sai Leppälahden insinööri — sivulta kuulemastaan puhelinkeskustelusta — tiedon näistä hankkeista. Puhelinkeskustelun mukaan oli »puhdistuksen» määrä tapahtua helmikuun 3. päivänä. Puhelimen antamasta varoituksesta annettiin tieto kaikille, joitten luultiin olevan vaarassa ja myöhään helmikuun 2 päivän iltana lähti Leppälahden insinööri

kolmen ystävänsä ja naapurinsa kanssa kävelemään yli Loppijärven jään. Vihtori oli tuonut seurueen haltuun sen piiloittamansa kiväärin. Sen lisäksi oli heillä aseina vain vanha kaksipiippuinen haulipyssy ja kaksi kirvestä. Päämääränä oli Loppijärven takana oleva heinämakasiini keskellä noin kilometrin laajuista Rytkön suoviljelystä. Siitä heinämakasiinista tuotiin juuri siihen aikaan melkein joka päivä heiniä Leppälahden karjalle, joten sinne oli vahva ajotie. Ei siis herättäisi mitään huomiota se, että Vihtori heinänhakumatkoillaan toisi sinne ruokavaroja ja lammasnahkapeitteitä suojaksi pakkasilmaa vastaan.

Ensimmäinen yö ja sitä seuraava sunnuntaipäivä kuluivat rauhallisesti. Kun sunnuntai-iltana insinöörin vaimo toi pakolaisille kahvia ja tiesi kertoa, että keskipitäjälläkin oli rauhallista, tuntui olo siellä heinämakasiinissa sangen nololta. Päätettiin kuitenkin varmuuden vuoksi viipyä siellä vielä muutamia päiviä.

Maanantaina helmikuun 4. päivänä iltayöllä toi Vihtori taas ruokaa ja silloin hän tiesi kertoa, että kirkonkylässä oli murhattu 5 miestä ja että oli tullut tieto, että myöskin Lopen nimismies oli pakomatkallaan Tammelan ja Kalvolan metsien rajamailla surmattu. Rytkön pakolaisista oli ainakin kahta haettu kotoa. Vihtorilta oli eräs punaisten kätyrin vaimo viattoman näköisenä kysynyt: »Missähän päin se insinöörikin nyt mahtaa olla?» Vihtori vastasi lyhyeen tapaansa: »En tiedä.» Mutta sanoi ajatelleensa: »Äläs luule, ämmä, että sinä minulta mitään tietoja saat.» Samanlaiseen kysymykseen vastasi insinöörin vaimo: »Eiköhän insinööri mahda olla siellä kaukana Pohjanmaalla.»

Viikko kului eikä kukaan vieras tullut pakolaisia häiritsemään. Vihtorista ei vuotanut vähääkään ja muilla ei ollut tietoa pakolaisten piilopaikasta. Vihtori oli järjestänyt heinänhakumatkansa yön ajaksi, koska punakaartilaiset silloin nukkuivat. Mutta jos heitä joku olisi silloin sattunut tulemaan Vihtoria vastaan ja asia olisi tullut ilmi, olisi se ollut varmasti Vihtorin surma.

Eräänä yönä — helmikuun 12. päivää vastaan — saapui Vihtori Rytkön makasiinille, kun jo kaikki olivat täydessä unessa. Hänellä oli insinöörin vaimolta kirje, jossa tämä kertoi, että murhatut haudataan seuraavana päivänä ja että punakaartin piiriesikunnasta Hämeenlinnasta on tullut jyrkkä käsky, että murhat on keskeytettävä. Samoissa julistuksissa on lisäys, että kaikkien, jotka ovat kotoaan poistuneet, on palattava sinne viipymättä sillä uhalla, että heidät muka muutoin etsitään käsiin koirien ja ajoketjujen avulla ja silloin ei heidän henkeään voi mikään pelastaa. Pakolaiset eivät suuresti luottaneet näihin annettuihin lupauksiin enempää kuin uhkauksiinkaan. Mutta heinävarat makasiinissa olivat ruvenneet niin huolestuttavasti vähenemään, että muutamien päivien perästä täytyi joka tapauksessa ajatella majan muuttoa. Pakkanen oli kiihtynyt 15 asteeseen saakka eikä sellaisessa ilmassa tuntunut oikein terveelliseltä jäädä nukkumaan pelkällä puulattialla. Jonkun aikaa neuvoteltuaan päättivät pakolaiset palata koteihinsa. Siellä he pian saivatkin huomata, että hengenvaara oli ainakin sillä kertaa sivuutettu.

Lopun kapinan ajasta toimi Vihtori tavallisissa taloustoimissaan ja ajeli talousajojaan pitkin teitä sen näköisenä kuin ei hän kuulisi eikä näkisi mitään, mutta ottaen silti tarkan vaarin kaikesta, mitä tien varrella tapahtui tai kuului. Niinpä ilmaisi hän isännälleen, että talon ympäri kierteli yön aikana aseellisia partioita ja sen johdosta katsoi isäntä turvallisimmaksi nukkua kapinan loppuviikkojen ajan kanalan välikaton täytteellä, vierustoverinaan tuo monenlaiset vaiheet kokenut kivääri. Saksalaisen apujoukon äkillinen maihinnousu ja ripeä eteneminen, joita molempia punakaartin ylijohto viimeiseen saakka salasi joukoiltaan, vaikuttivat sen, että niitä perinpohjaisia tihutöitä, joita oli suunniteltu häviön hetkellä suoritettaviksi, ei ennätetty panna toimeen.

Vihtoria ei kapinan loppuaikoinakaan ahdistettu. Hänen vähäpuheisuutensa ja näennäinen huomaamattomuutensa vaikuttivat sen, että punakaartilaiset pitivät häntä vaarattomana, jopa höperönä miehenä.

— — —

Vuonna 1921 antoi Maatalousseurojen Keskusliitto Vihtorille mitalin uskollisesta palveluksesta. Mitali annettiin kirkossa ja se oli Vihtorin suuri juhlapäivä. Kirkko oli ääriään myöten täynnä kansaa. Seurakunnan kirkkoherra astui alttarille ja kutsui nimeltä Vihtorin sen eteen pääkäytävälle. Siellä seisoi Vihtori moitteettoman siististi kotikutoisissa vaatteissaan, kun kirkkoherra piti kauniin puheen uskolliselle palvelijalle ja kiinnitti lopuksi mitalin hänen rintaansa.

Että Vihtori itse osasi antaa arvoa kunniamerkilleen, sitä todistaa se, ettei hän koskaan unohtanut kiinnittää sitä rintaansa juhlapäivinä kirkolla käydessään.

— — —

Olot Leppälähdella muuttuvat. Emäntä saa kutsun iäisyyteen ja taloudellinen ahdinko ajaa insinöörin maailmalle leipäänsä ansaitsemaan. Nuorempi polvi, insinöörin vävy ja tytär ottavat isännyyden ohjakset käsiinsä. Talon muut tyttäret häipyivät kotoa jatka-

maan opintojansa ja etsimään elatustansa maailmalta. Pojat, Vihtorin monivuotiset ystävät, ovat menneet kouluun ja ovat kotona vain loma-aikoina. Vihtori yksin liikkuu aivan entiseen tapaan talon pihoilla, teillä ja säilyhuoneissa, ajelee talon rehuja, polttopuita ja saunavesiä. Ikä hiukkasen lyhentää askeleita ja työtehoa, mutta nuori isäntäväki osaa antaa täyden arvon vanhalle uskolliselle palvelijalle ja milloin hän apua tarvitsee, annetaan hänelle auliisti nuorempia avuksi.

Jouluaattoina vain tuntuu siltä, kuin olisi entisten aikojen tunnelma palannut. Silloin ovat taas yhteen kokoontuneina kaikki elossa olevat perheen jäsenet: insinööri maailmalta, tyttäret toimistaan, pojat koulustaan. Kuten ennenkin syödään yhteinen jouluateria palvelijain kanssa ja siirrytään sitten yhdessä saliin joulukuusta ihailemaan. Siellä veisataan jouluvirsi ja luetaan joulun evankeliumi. Sitten tulee joulupukki kontteineen ja löytyypä sieltä muutamia kääröjä Vihtorillekin. Pojat eivät häntä koskaan jouluna unohda. Eivät heidän antimensa suuriarvoisia ole, sellaisiin eivät heidän pienet taskurahansa riitä, mutta Vihtori tietää, keneltä ne tulevat, ja kun hän niitä katselee, näkyy hänen silmissään kostea kiilto.

— — —

Vihtori on vakavasti sairastunut. Hakiessaan vintistä jotakin esinettä on hän horjahtanut alas jyrkistä portaista ja loukannut päänsä. Lääkäri arvelee, että hänellä on verenvuoto aivoissa ja arvelee hänen saavan parhaan hoidon kunnan sairaalassa. Hänet viedään sinne.

Kuume nousee ja menneisiin tapauksiin pohjautuva mielikuvitus loihtii esiin monenlaisia hirmukuvia. Hän katsoo ympärilleen, näkee oudon ympäristön ja sanoo tuskaisesti puoliääneen: »Nyt ne kai pian tulevat minua tappamaan. Missä se insinööri viipyy? Hän lupasi minua suojella ja puolustaa.»

Eräänä aamuna laskee ruumiinlämpö alle normaalimäärän. Vihtori aukaisee silmänsä ja sanoo iloisesti: »Nyt insinööri kävi minun luonani ja sanoi, ettei tarvitse mitään pelätä. Kukaan ei saa tulla tekemään Vihtorille mitään pahaa.»

Vihtorin kasvot saavat onnellisen ilmeen. Silmät sulkeutuvat, ruumiinlämpö yhä alenee, hengitys harvenee ja taukoaa vähitellen kokonaan.

— — —

On tuulinen päivä Lopen kirkkomaalla syyskesällä 1930. Vihtorin kylmennyt ruumis on peitetty isänmaan multaan. Saattoväkeä on paljon. Siellä ovat kaikki Rytkön pakolaiset perheineen ja lähellä asuvine sukulaisineen ja paljon muuta kansaa, joukossa myös Vihtorin sukulaisia. Insinööri, Vihtorin entinen monivuotinen isäntä, tahtoisi lausua muutaman sanan vainajan muistoksi. Hän tahtoisi sanoa, kuinka Korkein Isäntä on tälle vainajalle uskonut hoidettavaksi vain pienen leiviskän, vähäpätöiseltä näyttävän toimen, kuinka tämä on sitä tunnontarkasti ja uskollisesti hoitanut, valmiina asettamaan oman henkensä vaaraan isäntänsä ja muitten pelastamiseksi, kuinka hänen olemuksensa on tullut kymmenien vuosien kuluessa aivan kuin kiinnikasvaneeksi Leppälahteen ja kuinka tyhjän sijan hänen kuolemansa on sinne jättänyt, kun ei häntä enää koskaan saada nähdä siellä pihoilla hääräämässä. Hän on nyt jättänyt maalliset isäntänsä ja astunut Korkeimman Isännän istuimen eteen. Varmasti hänelle siellä sanotaan: »Hyvin, sinä hyvä ja uskollinen palvelija. Sinä olit vähässä uskollinen, minä panen sinut paljon päälle. Mene Herrasi iloon.»

Insinööri on yleensäkin sangen keskinkertainen puhuja, mutta nyt ei siitä tule yhtään mitään. Nyyhkytykset tukehduttavat äänen. Tuskin kahta sanaa tulee perätysten. Mutta muunkin saattoväen tuntuu olevan sydän täynnä, koska senkin keskuudesta kuuluu nyyhkytyksiä.

Lauri A. Yrjö-Koskinen.

VAPAUDEN VELVOITUS

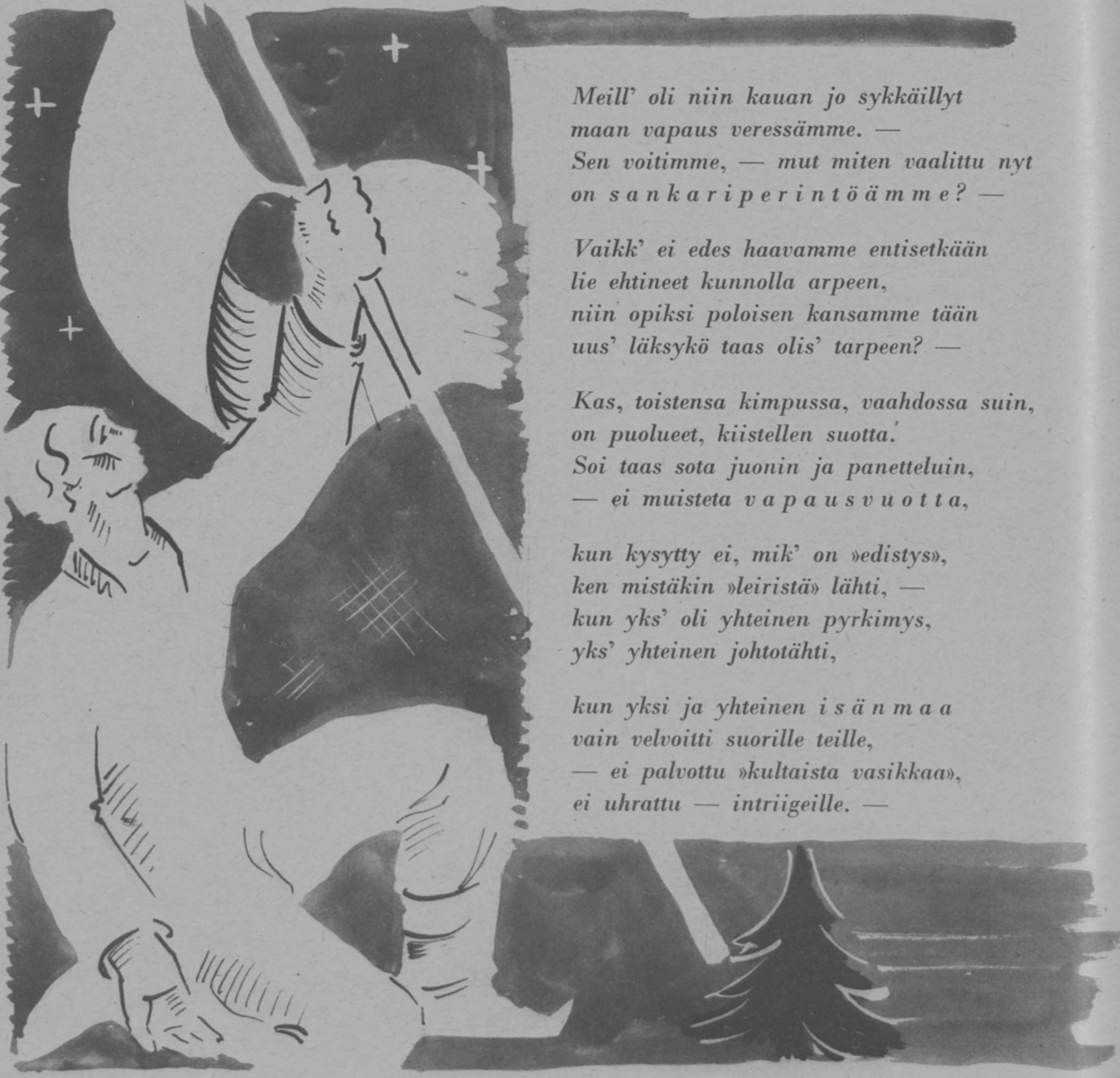

Meill' oli niin kauan jo sykkäillyt
maan vapaus veressämme. —
Sen voitimme, — mut miten vaalittu nyt
on sankariperintöämme? —

Vaikk' ei edes haavamme entisetkään
lie ehtineet kunnolla arpeen,
niin opiksi poloisen kansamme tään
uus' läksykö taas olis' tarpeen? —

Kas, toistensa kimpussa, vaahdossa suin,
on puolueet, kiistellen suotta.
Soi taas sota juonin ja panetteluin,
— ei muisteta vapausvuotta,

kun kysytty ei, mik' on »edistys»,
ken mistäkin »leiristä» lähti, —
kun yks' oli yhteinen pyrkimys,
yks' yhteinen johtotähti,

kun yksi ja yhteinen isänmaa
vain velvoitti suorille teille,
— ei palvottu »kultaista vasikkaa»,
ei uhrattu — intriigeille. —

Nyt tunnus on laki ja laillisuus;
— hyv' on, mutta tuo ei riitä,
ei syntyä työstä voi voimamme uus',
jos r a k k a u s puuttuu siitä.

Ei kaatuneet vapausurhotkaan
vain lakimme kirjaimen vuoksi,
— vaan rakkausuhrina synnyinmaan
tuo hurmeensa hankeen juoksi . . .

Nyt äärellä vapausaartehen
käy lietsonta riidan liekin
siks' kunneka ryöväri p u n a i n e n
sen aarteen jo kädestä viekin.

Taas herjataan valkoista rintamaa,
taas lauletaan »lahtareista»,
taas käytetty kieltä on solvaavaa
maan onnesta taistelleista.

Kun katkeraa kaaosta pelkkää näin
on vapaus — o n n e k s i luultu,
— yks' kyssä käy käsiään hykertäin,
— sen ei ivanaurua kuultu . . .

— Ei, — aika on herätä viimeinkin,
pois pilkan ja riitelyn laata,
ja käsivarsimme y h t e i s i n
taas suojaamme syntymämaata!

Ja konsanaan syöstä ei turmioon
maat' urhojen vartioimaa, —
siks' valkoinen henki nyt vallitkoon,
— o n y k s i m i e l i s y y s v o i m a a!

Reino Hirviseppä.

MAANVALLOITUS

»Te kaksikymmentä sankaria, älkää väsykö, vaan nouskaa taisteluun! Teitä seuraa tuhannet ja taas tuhannet ja te valloitatte maan — — —.»

Nämä ovat Lapuan yhteiskoulun Junkkarin sanoja lähes kaksikymmentä vuotta sitten. Millainen väkevä usko onkaan elävöittänyt tuonkin nuorukaisen! Isänmaa sorrettuna ja kansa alaspainettuna, ja sittenkin rohkeni Junkkari uskoa, että heitä kahtakymmentä seuraa tuhansia ja he valloittavat maan. Se oli uskoa, joka voi olla vain nuorella. Se oli rohkeutta, joka asuu ainoastaan nuoressa veressä.

Me tiedämme niiden kahdenkymmenen kohtalot. Verensä ääntä totellen he hetken lyödessä lähtivät maanvalloitukseen. He lähtivät lunastamaan sitä maata, jonka he olivat vannoneet vapauttavansa oman henkensä lunnain, nuoren elämänsä hinnalla. Ihailemiensa jääkärien jäljessä he syöksyivät kuin tuulispäänä kuoleman kentillä. Heidän huulillaan soi Ateenalaisten laulun sanat: »Nuorukaiselle kuolla kuuluu — — —».

Suurin osa Junkkareista sai osakseen sen kohtalon, jota he koulupoikina ollessaan olivat oppineet pitämään kunnianaan, ja jonka moni aavisti olevan osansa. He eivät saaneet nähdä vapaata isänmaata todellisuutena, he näkivät siitä vain kirkkaan kuvan sillä hetkellä, kun nuori sydän löi viimeisen kerran.

Mutta Junkkarien jalo henki jäi elämään siihen samaan kouluun, jossa se oli valloittanut ne kaksikymmentä. Se ei voinut vielä kuolla, koska sen aate ei sittenkään ollut täyttynyt. Junkkarien henki oli suursuomalainen. Se ei voinut kadota vainajien mukana. Sen täytyi vielä uudestaan syttyä palamaan ihmisen rinnassa. Sen täytyi vielä uudelleen saada asuntonsa nuoressa veressä.

Viisi vuotta sitten toteutui suuria uskoneen Junkkarin ennustus: »Teitä seuraa tuhannet ja taas tuhannet ja te valloitatte maan». Viisi vuotta sitten ensimmäiset SM-viestit lähtivät sieltä, missä Junkkarit olivat eläneet nuoruutensa suurimpia hetkiä. Heidän aatteensa lähti uutta maata valloittamaan: Suomen nuorison sielua.

Kumpi taistelu lie vaikeampi, Junkkarien vai meidän, jotka tahdomme seurata heitä? He sanovat, jotka siellä olivat ja takaisin palasivat, että oli helppo panna henkensä alttiiksi, kun nuoruuden palavassa innostuksessa ryntäiltiin isänmaan vapauden puolesta. Mutta nyt he sanovat, että isänmaa on vaatinut vielä enemmän. Se on vaatinut koko elämän. Se on vaatinut kalleimman, mitä ihmisellä saattaa olla, kunnian. Junkkarien taistelu oli lyhyt ja ratkaiseva. Tämä maanvalloituksen toinen vaihe on pitkä ja raskas suorittaa.

Mutta niinkuin SM-nuoriso on jo viisi vuotta tätä taistelua käynyt, niin se tulee sitä jatkamaankin ja vie sen voittoon. Nuori mieli siihen rohkenee. Nuori elämänvoima sen kestää. Nuoren veren tarmo ja tahto ei lannistu eikä sorru. Siinä on tulevaisuuden lupaus.

SM-toverit! Tunnetteko te vielä olevanne voimakkaita tekemään mahdottomiakin? Tunnetteko vielä tarmoa ja elämänvoimaa suonissanne? Vai onko viisi vuotta teidät jo masentanut? Katsokaa, jos meissä on hivenkään sitä, mitä oli Junkkareissa, niin me jaksamme vielä toisetkin viisi vuotta. Ja sen me lupaammekin! Me vannomme sen jokaiselle, joka tätä kirjoitusta lukee. Yhdytte kai siihen, taistelutoverit?

Ja kun SM-iskujoukot lähtevät uutta maata valloittamaan, marssii niiden edellä lukematon edelläkävijäin joukko. Siinä marssivat jääkärit. Siinä ovat Junkkarit. Siinä on sekin nuorukainen, joka puhui äidilleen ihanasta Suomesta. Siinä on se, joka tahtoi olla vain porraspuuna isänmaan onnen tiellä. Siinä on se, jonka valkoisen arkun ääressä harmaapäinen vanhus sanoi: »Sinä olet Pohjolassa kuin tienviitta». Kaikki he ovat siinä, maanvalloittajat.

Sinimustat! Teillä on edelläkulkijana sankarien armeija, jota kannattaa seurata.

»Lietsomaan palkeet,
Liekkihin valkeet,
takokaa taitonne miekkojen teriin!
Viekää raja
ja vartiomaja
kauaksi Karjalan metsiin ja meriin!»

Erkki Ervamaa.

Kaikille meille on tuttu sana »Viipurin pamaus». Se tuo mieleen tarunomaisten sotaseikkailujen ja villin raakuuden ajan, jolloin Ruotsista toki sentään saimme ensimmäisiä sivistyksen siemeniä ja samalla aina uskollista apua venäläistä vainolaista vastaan.

Mistä johtuneekaan tuollainen väärä käsitys; varmaa on joka tapauksessa, että »Viipurin pamauksen» aika on ollut kansamme historiassa uljasta nousuaikaa sekä sotilaallisen että rauhallisen kulttuurin alalla. Ja kuten aina niin silloinkin vaikuttivat yleiseen kehitykseen ratkaisevasti jotkut harvat johtavat henkilöt.

Sellainen keskeinen kulttuuripersoona maamme historiassa 1400-luvun lopulla oli piispa Maunu III, »dominus Magnus Nicolai *Särkilahti*», kuuluisan uskonpuhdistusmiehen Pietari Särkilahden äidin eno.

Hän oli syntyisin Taivassalosta, supisuomalaisesta Särkilahden aatelissuvusta ja äidin puolelta yhtä suomalaisista Tavasteista. Hienoa sivistystään hän ei hankkinut Ruotsista vaan Pariisin yliopistosta ym. eurooppalaisista sivistyskeskuksista aina Roomaa myöten. Hän oli tuttu mm. Saksan keisarin Fredrik III:n hovissa ja sai häneltä »lateranipalatsikreivin» valtakirjan. Paavin hovissa hän oleskeli vuoden verran.

Oltuaan ainakin pariin otteeseen näin ulkomailla laajoilla opintomatkoilla, hänelle olisi annettu Ruotsista huomattavia kirkollisia virkoja. Mutta synnyinmaa veti enemmän puoleensa, ja hän palasi Suomeen v. 1466, tullen Turun tuomiorovastiksi. Uudessa asemassaan hän osoitti sellaista kykyä, että pian joutui tosiasiallisesti johtamaan maamme kirkollisia asioita, ja vanha piispa Konrad Rogge jäi aivan syrjäiseen, huomaamattomaan asemaan. Tämän kuoltua hän tuli Turun piispaksi v. 1489.

Maunu Särkilahden monipuolisesta elämäntyöstä mainittakoon ensiksikin monet kirkolliset toimenpiteet. Hänen aloitteestaan koroitettiin Turun tuomiokirkon keskilaivaa ja laajennettiin tuota monumentaalista rakennusta muutenkin jokseenkin nykyiseen kokoonsa, tornin huippua lukuunottamatta. Hän rakennutti mm. »Kaikkien pyhien kappelin», joka nykyään on Turun tuomiokirkon pääkuorina. Se on hienointa gotiikkaa, mitä pohjoismaissa on luotu. Kotimaisin voimin se rakennettiin, eikä mallejakaan otettu Ruotsista päin.

Tuomiokirkossa säilytetyt monet sekavat asiapaperi- ja kirjavarastot Maunu Särkilahti järjesti yhtenäiseksi kirjastoksi erikoiseen arkistohuoneeseen. Tärkeimmät, tuomiokirkon omistussuhteita todistavat asiakirjat hän jäljennytti erikoiseen »Turun Tuomiokirkon Mustaankirjaan» tulipalon ja muun tuhon varalta, sekä nähtävästi omaa yksityiskirjastoaan varten, vähän erilaisen suunnitelman mukaan, erikoiseen kokoelmaan (nyk. nimeltään »Skoklosterin codex»). Lisäksi tämä kirjasivistystä harrastava piispa kokosi jäljennöksiä luostarien ja maaseutukirkkojen arkistoista ja omasta laajasta kirjeenvaihdostaan. Niin on säilynyt keskiaikamme lopulta 3 laajaa lähdekokoelmaa: »Mustakirja», »Skoklosterin codex» ja »Maunu piispan kopiokirja».

Tuo kirjojen ystävä teki myös parhaansa, että Suomen papisto koroittaisi sivistystasoaan lukemisella ja opintomatkoilla. Turun teinit pakoitettiin kuriin ja työhön; ja papiston vuotuiset synodalikokoukset muodostuivat ikään kuin suuriksi kertauskursseiksi, joihin kunkin piti pappilassaan uutterasti valmistautua kirjojen ääressä.

Voidakseen kohottaa papiston tasoa täytyi tuomiokapitulin ensin itse paljon kehittyä. Piispan toimesta kaikki kapitulin jäsenet sekä tuomiokirkon monet kappelipapit järjestettiin asumaan yhteiseen konviktiin norjalaiseen malliin. Siinä voitiin hyvin valvoa heidän elämäänsä, viranhoitoaan ja opintojaan.

Suomen kirkollinen elämä kohosi nyt sellaiseen kukoistukseen, että moni ulkomaalainenkin koetti saada täältä papinvirkoja. Mutta siinä tuli tenä eteen. Maunu Särkilahti pani koko vaikutusvaltansa liikkeelle, estääkseen muukalaista papistoa pesiytymästä Suomeen ja anastamasta täältä parhaita paikkoja. Täten hän joutui vastustamaan monta kertaa sekä Ruotsin että Eestin piispoja, vieläpä itsensä paavin määräyksiä, ja aina hän lopulta ajoi tahtonsa läpi, siksi suuri oli hänen auktoriteettinsa ja tinkimätön hänen kansallinen mielialansa. Ainoastaan kerran hänen täytyi tässä asiassa antaa myöten, kun Sten Sture mistään vastaväitteistä välittämättä asetti jonkun ruotsalaisen suosikkinsa supisuomalaiseen Äyräpään seurakuntaan, johon hallitsijalla oli patronaattioikeus. Mutta muukalaisen oli kohta pakko hankkia sittenkin suomalainen kappalainen avukseen.

Maunu Särkilahden kansallinen mieliala tuli näkyviin uraauurtavalla tavalla hänen synodaliasetuksissaan v. 1492. Niissä hän määrää, että pappien on joka sunnuntai jumalanpalveluksessa luettava julki *kansan omalla kielellä* »Isä meidän»-rukous, »Ave Maria», uskontunnustus ja synnintunnustus. Ensi kertaa sai latinankieli edes hiukan väistyä äidinkielemme tieltä korkeimman kulttuurin virallisessa viljelyksessä.

1400-luku oli renessanssiaikaa, suurten nerojen aikaa. Italialla oli omat maailmankuulut renessanssimiehensä, Hollannilla oli Erasmuksensa. Suomellakin on oma renessanssimiehensä, Maunu Särkilahti. Sirosti sujuu hänen kirjeissään latinankieli. Laajoja ovat hänen henkiset näköalansa. Kiinteä on hänen yhteytensä eteläisempien sivistysmaiden ja myös Ruotsin ja Norjan merkkimiehiin. Niin suuri on hänen maineensa, että itse Saksan keisari Maximilian I, antaessaan Ruotsin ja Suomen läpi Venäjälle matkustavalle lähettiläälleen Georg von Thurnille suositus kirjeen, joka on osoitettu monelle piispalle, mm. Upsalan arkkipiispalle, puhuttelee muita vain tavanmukaisin tittelein, mutta Maunu Särkilahtea aivan erikoisin kunnianimityksin: ». . . dem erwirdigen grossmechtigen fursten hern bishoven zu Obaw in Finnlandt» (= »korkea-arvoiselle, mahtavalle ruhtinaalle, herra Turun piispalle Suomessa»). Ja kuitenkin hän piti arvossa omaa kansallisuuttaan ja rakasti isänmaatansa.

Kun ajattelee roomalaiskatolisen kirkon kansainvälistä luonnetta ja sitä, että Upsalan arkkipiispa oli Turun piispan lähin esimies, sekä sitä, että Suomi oli kuulunut kiinteästi Ruotsin valtakuntaan jo n. $2^1/_2$ vuosisataa, niin sitä enemmän Maunu Särkilahden suomalaiskansallinen isänmaanrakkaus ansaitsee ihmettelevää kunnioitustamme. Poikkeuksetta esiintyy hänen kirjeissään sana »isänmaa» (»patria», »foedhernelandh») tarkoittaen pelkästään Suomea; Ruotsi (»Suecia», »Sverige») tarkoitti läntistä naapurimaata, ja Suomea ja Ruotsia yhteisesti hän nimittää »valtakunnaksi» (»regnum», »rijket»).

Hän oli myös ylväästi tietoinen isänmaansa erikoisasemasta länsimaisen kulttuurin rajavartijana itää vastaan. Niinpä hän kirjoittaa paaville v. 1494: ». . . hiippakuntani sijaitsee harhaoppisten ryssien kidassa . . .» ». . . Turun kaupunki ja hiippakunta sijaitsevat maan viimeisissä äärissä, niin että tämän maan takana ei ole mitään muuta asuttavaa maata.»

Suomalaisena, isänmaallisena miehenä Maunu Särkilahti tajusi harvinaisen selvästi ryssien taholta uhkaavan vaaran. Sen vuoksi hän koetti saada aikaan »reunavaltioiden liittoa», johon kuuluisivat Ruotsi-Suomen kanssa kalparitaristo ja Liettuan herttuakunta. Ja kerran hän hankki paavilta ristiretkibullan Moskovan suuriruhtinasta vastaan. Tämä oli näet valloitettuaan v. 1478 Nowgorodin, ruvennut esiintymään uhkaavasti naapurimaita kohtaan. V. 1493 Maunu Särkilahti kirjoitti suurista suunnitelmistaan Ruotsin valtionhoitajalle Sten Sturelle: »Ruotsin valtakunta on kerran saattava Ryssänmaan pyhän kristinuskon alaiseksi ja noudattamaan Rooman kirkon traditioita: siten torjutaan se alinomainen vaara ja turmio, mitä meillä aina on niistä venäläisistä (»af the rydzer») ollut.» Ei ole Maunu Särkilahden syy, että hänen suunnitelmansa silloin kohtasi voittamattomia esteitä ja on jäänyt toisessa muodossa Suomen nykyisen nousevan polven toteutettavaksi.

Mutta toisella tavalla hän sai sen sijaan yllin kyllin käyttää suurta valtiomieskykyään isänmaansa hyväksi. Idän rajuilma, jota hän vuosikaudet oli ounastellut, puhkesi v. 1495. Alkoi »pitkä venäläisviha», jonka sotasankareista on kuuluisin Knut Posse, Turun piispan läheinen ystävä, Viipurin neuvokas linnanpäällikkö. Kuinka olisikaan »Suomen lukon» käynyt, ellei Maunu Särkilahti olisi lähettänyt omia asemiehiänsä ajoissa sinne ja vaatinut Suomen maallikkoylimyksiä tekemään samoin. Hänen kehoituksestaan oli Sten Sturekin lähettänyt lisäväkeä Viipuriin.

Mutta kun vihollinen oli sittenkin ylivoimainen eikä Ruotsista saatu mainittavaa apua, ryhtyi Maunu Särkilahti oma-alotteisesti äärimmäisen tarmokkaisiin toimenpiteisiin. Niistä hän kirjoittaa 5. 10. 1495 Upsalan arkkipiispalle seuraavasti: »Olen kuluneina päivinä kirjoittanut kirjeitä Teille ja valtionhoitajalle

isänmaani kurjasta tilasta. ... (Elokuussa) purjehdin Viipuriin. ... Palattuani Turkuun sain tiedon, että Viipuri oli joutunut piiritykseen ja että koko Karjala oli joutunut surkean hävityksen alaiseksi. Toimitin tästä heti Teille tiedon. ... Aina näihin asti olen pannut suuren toivon valtionhoitajan saapumiseen, ja jollei hän pian saavu, niin en tiedä mistä toivoa auttajaa. Ensihätään pantiin toimeen yleinen väennosto siten, että etäisemmiltä seuduilta 4 talonpoikaa varusti viidennen. Vihdoin, suuremman vaaran uhatessa, pakotettiin kaikki 15 v. täyttäneet eroituksetta lähtemään sotaan. Kun siten koko isänmaastani on koottu ihmisiä yhdeksi joukoksi, niin voi, jospa he saisivat jotakin aikaan isänmaan turvaamiseksi...»

Valtionhoitajalle Maunu Särkilahti kirjoittaa samana päivänä: »Ihmettelen kovin, mikä on ollut esteenä, kun en ole saanut kirjettä Teiltä sellaisten murheen aikojen jälkeen, kuin täällä on vallinnut koko kesän, mistä minä ja muut ylimykset Viipurista olemme Teille useaan kertaan kirjoittaneet. Ikäviä uutisia on minulla kerrottavana: Monta tuhatta turvatonta naista ja lasta on murhattu, ja Kivennavan, Äyräpään ja Jääsken pitäjät (siis koko Kannas) on poltettu armotta niin perinpohjin, ettei sinne ole uudelleen eloa ilmestynyt. ... Knut Posse on lähettänyt Niilo Pentinpojan (Dufva) hakkaamaan murtoja Porvoon läänin jokien luo julmien ryssien varalta. Jumala suokoon, että se suuri aseellinen seurue, jonka kesällä kirjeessänne kerroitte olleen seurueenanne Kalmarissa, olisi nyt kristinuskon apuna Viipurissa. ... Viime torstaina Severin (Satakunnan vouti) purjehti täältä Kuusiston linnan editse, menossa Viipuriin, vieden mukanaan Teidän asepalvelijanne ja kaikki vapaasyntyiset Pohjois- ja Etelä-Suomen laamannikunnista. Tultuani puheisiin Severinin kanssa tämä kehoitti minua antamaan hänelle Teidän nimessänne... käskyn mennä noita julmia ryssiä vastaan ja auttaa kristinuskon ja tämän köyhän maan suojaamista. Ja hän pyysi, että minä siunaisin Teidän lippunne ja jättäisin sen juhlallisesti hänelle vietäväksi julmia ryssiä vastaan. Nyt on rahvas noussut, mies talosta.»

24. 10. 1495 Turun piispa jälleen kirjoittaa Sten Sturelle: »... nyt on entistä katkerampi suru saattanut minut kirjoittamaan, suru, joka ei ole poistettavissä nyyhkytyksin eikä kyynelin. Sain näet juuri varman tiedon siitä, että asepalvelijani, jotka olin lähettänyt Viipuriin isänmaani ja katolisen uskon turvaksi, ovat nuo mitä kavalimmat ryssät osaksi vanginneet, osaksi surmanneet. 6 henkeä vain on pelastunut ... päästen noiden rikollisimpien miesten käsistä. ... Nuo ryssät alkavat käydä yhä rohkeammiksi ja itsetietoisemmiksi. Heidän röyhkeyttään voi vain Jumala halveksia.» (Eikö olekin kuin nykypäivinä kirjoitettua, samoin kuin eräs aikaisempi Maunu Särkilahden kirjeen lause, jossa varoitetaan tekemästä kovin pitkää aselepoa, koska »Moskovan suuriruhtinas kuitenkin *rikkoisi* sen, kohta kun huo-

maisi voimansa riittäviksi. *Ennenkin on sellaista koettu ryssien taholta.*»)

Tuli joulu 1495. Raskas joulu Suomen kansalle, raskas myös sen vanhalle piispalle, jota järkytti isänmaansa kohtalo ja erikoisesti Viipuria uhkaava vaara. Joulun aattopäivinä alkoi Turkuun saapua Ruotsista apujoukkoja. Mutta missä kunnossa? Kohmettuneina, paleltuvina, masentuneina, raahustaen uupunein askelin yli jään. Valtionhoitaja laivoineen miehineen oli takertunut jäihin kaukana merellä, ja siitä kukin pyrki Turkuun minkä kykeni.

Aattoilta alkoi hämärtyä. Sten Sture miehineen noudatti yhdessä turkulaisten kanssa kirkonkellojen kutsua. Komea kirkko loisti lukemattomien kynttilöiden tuikkeessa. Mutta vanhan piispan ääni värisi kuin itkussa jouluyön messua, ja tuska kuvastui kuulijain kasvoilta. Ei ollut tietoa vielä kaikkien valtionhoitajain miesten kohtalosta. Ja turkulaiset vaimot, lapset ja vanhukset tuskin voivat kyyneleitään pidättää, polvistuessaan rukoilemaan Viipuriin piiritettyjen rakkaittensa puolesta.

Mutta yht'äkkiä saapuu kirkkoon hengästynyt, huuruinen ratsumies. Hänellä on niin kiireistä asiaa valtionhoitajalle ja piispalle. Messun ääni vaikenee, ja samassa halki valtaisan tuomiokirkon kaikuu julistus: — Jumala on auttanut! Viipuri on vapaa! Piirittäjäin laumat ovat paenneet! — Hetkisen ovat kaikki kuin ymmällä, tajuamatta oikein saamansa joululahjan suuruutta. Ja sitten kuuluu alttarilta vanhan Särkilahden riemukas ääni, johon muutkin yhtyvät: »Te Deum...» (»Sinua, Jumala, me tunnustamme nyt. Etehes tomuhun maailmat lankeevat...»).

Sinä yönä ei Turun kaupungissa monikaan nukkunut. Oli todella jouluyö, juhlayö, ja riemu kodeissa ja sydämissä. Mutta syvimmin ja laajanäköisimmin riemuitsi harmaahapsinen piispa, joka oli suurinta vastuuta kantanut.

Maunu Särkilahden taitavasti johtama maanpuolustus vei tulokseen. 3. 3. 1497 tehtiin rauha Moskovan saamatta enää vahvistetuksi Pähkinäsaaren häpeärauhan ehtoja. Vielä vähää aikaisemmin oltiin täällä suuressa jännityksessä, miten kävisi kamppailussa ylivoimaista perivihollista vastaan. Syvä huolestuminen kuvastuu Maunu Särkilahden kirjeestä arkkipiispalle 18. 12. 1496: »On pelättävissä, että ryssät kerrassaan laskevat valtansa alle tämän kurjan isänmaani... Jospa monet paraikaa mieltäni painavat huolet kehittäisivät kärsivällisyyttäni!»

V. 1500 ryssät uudelleen hyökkäsivät, vyöryttäen sodan kaikki kauhut yli kärsineen kansamme. Tällöin oli Maunu Särkilahti jo kuollut. 12. 3. 1500 hän oli nukahtanut pois näkemästä niitä kovia kohtaloita, sisäisten ja ulkonaisten kamppailujen ankaria aikoja, joita kohti oltiin taas kulkemassa. Vähäistä myöhemmin myös hänen vanha ystävänsä Knut Posse poistui elävitten ilmoilta. Heidät haudattiin vierekkäin Turun tuomiokirkkoon »Kaikkien pyhien kappeliin», »quare et in morte non sunt separati.» (= »Niin etteivät kuolemassakaan eronneet», kuten Porthan lausuu). Ja 8 v. myöhemmin heidän rinnalleen haudattiin Maunu Frille, Maunu Särkilahden henkivartijain urhea päällikkö, joka oli aikoinaan saanut maistaa ryssien sotavankeuttakin.

4 vuosisataa on tuosta kaikesta jo vierähtänyt. Uusi aika on tuonut uudet ihmiset ja uudet tehtävät. Mutta sinimusta-aatteen elähdyttämät suomalaiset muistelevat kunnioituksella niitä esi-isiään, jotka jo aikoja sitten ovat näyttäneet toteen, että täällä kyetään kehittämään korkeata, omintakeista kulttuuria ja että tätä maata kannattaa puolustaa, kunhan vain kaikki voimat kootaan ja alttiisti uhrataan isänmaalle Jumalan pelon ja rukouksen hengessä, mutta ettei meidän milloinkaan kannata panna suuria toiveita Ruotsiin eikä luottamustamme Moskovaan. Ja kun muistelemme, mitä he ovat tehneet ja kestäneet, silloin tajuamme myös, että

»meit' urhoollisten isäin henget seuraavat».

Erkki Kurki-Suonio.

Ylös Jerusalemiin!

„Jalkamme saiwat seisoa sinun porteissasi Jerusalem.
Toiwottakaa Jerusalemille rauhaa, menestykööt ne, jotka sinua rakastawat!
Rauha olkoon muuriesi sisällä, ja menestys linnoissasi!
Weljieni ja ystäwieni tähden minä lausun mielelläni: rauha olkoon sinulle!
Herran, Jumalamme huoneen tähden tahdon minä aina etsiä sinun parastasi!"
Psalmi 122.

Kirjoittaja kahden beduiinin seurassa Jerusalemissa.

Jättiläishöyrymme kyntää Välimeren sinistä vettä kohti Syyrian rannikkoa. Illalla 10/5 -30 alkavat loistaa kirkkaassa kuunvalossa *Libanonin* vuorten lumipeitteiset huiput ja alkavat vilkkua *Beirutin* tuhannet valot meren rannalta kohoten kohti vuoren rinteitä. Sinne rantaa kohti kimaltelee kuunvalon muodostama hopeinen silta ja auringon polttamia kasvojani hyväilee lauhkea tuuli puhaltaen Pyhältä Maalta, sieltä, jonne olimme toivioretkellä.

Seuraavana päivänä katselimme kaupunkia. Se on ikivanha, jo foinikialaisajalta tunnettu, ollen silloin sen nimi Berytos. Aikoinaan sen on valloittanut Ramses II, Rooman vallan aikana Markus Aurelius, ristiretkeläiset ovat sen kaduilla vertaan vuodattaneet. Se on aito itämaalainen kaupunki; kaduilla vilisee kansojen sekoitus, syyrialaisia, armeenialaisia, arabialaisia, maureja, juutalaisia, neekereitä ja niiden joukossa ryhdikkäitä ranskalaisia upseereja. Maailmansodassa joutui Syyria Ranskalle. Komeita palatseja siellä täällä.

Unohtumaton oli matka autolla Libanonin rinteille rakennettuja asfalttiteitä pitkin *Baalbekkiin*, maailman suurimpaan temppeliraunio-kaupunkiin. Jättiläismäisten raunioiden välissä kierrellessä kulki silmien ohitse näkyjä paikan ihmeellisestä historiasta. Nykyaikainen tekniikka ei voi käsittää, mitä apuneuvoja käyttäen on nämä temppelit rakennettu, temppelit, joiden seinissä on 1 500 tonnia painavia kiviä. Näissä Temppeleissä ovat Vanhan Testamentin aikaiset pakanakansat palvelleet Baalia ja Astartea, kreikkalaiset palvelivat täällä omia Olympon jumaliaan. Aleksanteri Suuren jälkeen sanottiin kaupunkia *Heliopolikseksi*, »Auringon kaupungiksi». Rooman keisari Augustuksen aikana pyhitettiin nämä temppelit Jupiterille ja Venukselle. Keisarit Antonius Pius ja Caracalla rakensivat tänne uusia temppeleitä Fortunalle ja Bakkukselle. Keisari Theodosius (vv. 379—395) hävitti nämä jättiläistemppelit, Saksan keisari Vilhelm II kaivautti ne jälleen esiin. Huimaavan korkeat temppelipilarit ja jykevät seinät nousevat kohti kirkasta Itämaan taivasta, auringon polttavat säteet siivilöityvät pilaririvistöjen lomitse meihin, jotka pieninä ihmiskääpiöinä liikumme rauniokasojen lomitse ja mietimme ihmiselämän ja kaiken näkyvän maailman katoavaisuutta.

Baalbekin raunioita Syyriassa.

Paluumatkalla nousimme yhä korkeammalle Libanonin lumirajoille asti pilvimeren yläpuolella. Sivuutimme *setripuumetsikön*, jossa vielä on 370 kpl. noita Vanhassa Testamentissa usein mainittuja jaloja havupuita, niiden joukossa puita, joiden ympärysmitta on 15 metriä ja joiden ikä on 3 000 vuotta. Vanhan Testamentin kuvaama Libanonin ihanuus johtui mieleen

Baalbekissa. Kirjoittaja (fetsi päässä) syyrialaisen vieressä.

Jerusalem.

seuratessa laskevan auringon säteiden kimallusta pilvimeren pinnalla. Laskeudumme tuon loistavan pilvimeren lävitse alas Beirutia kohti. Äkkiä on tullut pimeä, Beirutin tuhannet valot kimaltelevat kuin kiiltomadot jalkojemme juuressa tummansinisen Välimeren rannalla.

Saapuminen *Jerusalemiin* ei ollut mitenkään erikoisen romanttinen. Juna pysähtyi viheltäen asemalle, jonka seinässä oli suurin kirjaimin kirjoitettuna: *Jerusalem*, ei ainoastaan eurooppalaisin (latinalaisin), vaan myös heprealaisin ja arabialaisin kirjaimin. Mutta kuitenkin valtasi omituinen liikutus mielen, kun joutui astumaan *Pyhän kaupungin* katuja. Sillä nykyaikaisista kulkuneuvoistaan ja eurooppalaisesta kaupunginosastaan huolimatta Jerusalem sittenkin suurin piirtein vastasi sitä kuvaa, joka Dorén Kuva-Raamattua katsellessa oli jo pienenä lapsena piirtynyt sieluun. Tämä oli siis Davidin kaupunki, Pyhä kaupunki, jonka muureilta menneet vuosisadat katsoivat alas tomun lapseen, joka kulki sen kaupungin katuja, joita oli kulkenut itse Elämän Herra maallisen vaelluksensa »*via dolorosalla*».

Jerusalem on vielä nytkin suhteellisen suuri kaupunki, jossa on 60 000 asukasta. Jeesuksen aikaisen Jerusalemin rauniot ovat nykyisen alla, sillä se on 3 kertaa perusteellisesti hävitetty Jeesuksen kuoleman jälkeen. Erikoisesti pistää silmään Jerusalemin kaupunkiprofiilia tarkastaessa sitä ympäröivä mahtava 4 km pitkä, 12 m. korkea ja 34 tornilla varustettu muuri. Muurin rakensivat turkkilaiset 1500-luvun puolivälissä. Lukuisat kirkontornit antavat kaupungille erikoisen leiman, yksistään kreikkalaiskatolisia kirkkoja on 21. Rinnan kirkontornien kanssa piirtyvät taivasta kohti minarettien tornit ja moskeijain kupoolit. Kaupungin kaduilla virtaa väkeä edes takaisin myöhään yöhön asti joukossa raukealiikkeinen aasi ja ylväsryhtinen kameeli. Turkkilaisia, arabialaisia, beduiineja, juutalaisia, kopteja ja *abessiinialaisia* kulkee kirjavissa puvuissaan. Munkkeja sysimustissa, harmaissa tai lumivalkoisissa kaavuissaan, rukousnauhat kaulassa, näkee paljon. Hotellimme, suurin mitä koskaan olen nähnyt, on ranskalaisten fransiskaanimunkkien omistama nimeltä »*Notre Dame de France*». Sen keskiosassa on kaunis kirkko, jossa palavat lakkaamatta vahakynttilät, ja joka huoneessa on öljypuusta valmistettu risti, jonkalaisen hankin myös itselleni muistoksi. — Mutta itämaisista kaupunginosista, sen lukemattomista basaareista kuuluvat kauppiaiden äänekkäät huudot ja mutkikkaita katuja astuvat ostajat katupölyn tunkeutuessa vaatteisiin ja ihoon.

Jerusalemissa pitää tiukkaa järjestystä englantilainen sotilashallinto. Raskain veriuhrein valloitti Englanti turkkilais-saksalaisilta joukoilta Pyhän Maan maailmansodan aikana. Jerusalemin lähistöllä todistavat tuhannet valkoiset ristit sitä kamppailua, jota käytiin maan omistuksesta. Kuinka lukemattomia kertoja onkaan veri virrannut historian aikana Jerusalemin omistuksesta alkaen siitä, kun David perusti sen muurit! Mutta muukalaisviha on vieläkin sangen suuri. Olin itse joutua väkivallan kohteeksi lähtiessäni eräänä yönä yksin vaeltamaan Damaskon portista turkkilaiskaupunginosan mutkikkaille poluille.

Jumalanpalveluksia pidetään lakkaamatta kaupungin kymmenissä kirkoissa. Loistavien alttarien hopealamput ja paksut vahakynttilät luovat sadunomaista valoaan kirkkojen puolihämärään, jossa leijailevat lakkaamattoman suitsutuksen synnyttämät savu-

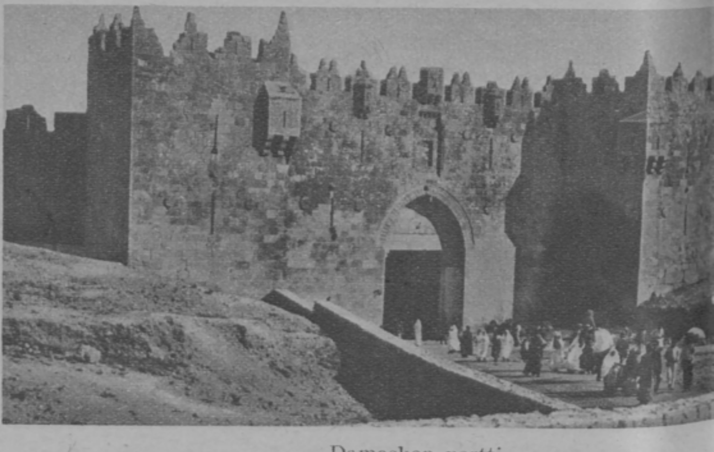

Damaskon portti.

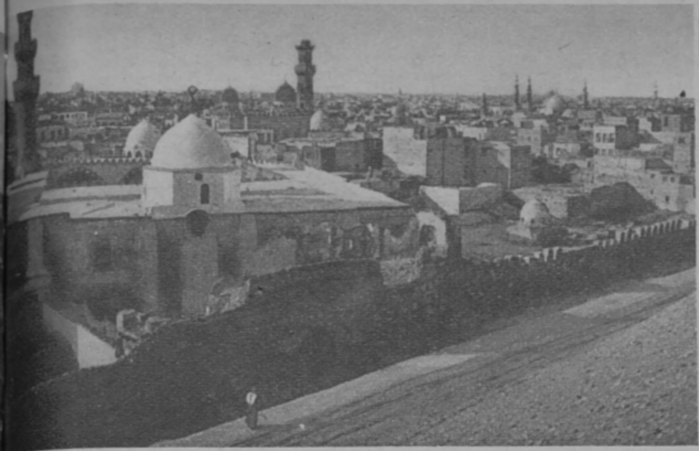

Kairo.

Port Said.

pilvet. Kimalteleviin pukuihin pukeutuneet papit kulkevat kirkon holveissa ristiinnaulitun kuvalla siunaten polvistuvaa kansaa; jostakin lehterien pimennosta kuuluvat kirkkokuorojen hymnien sävelet niinkuin ovat kuuluneet vuosisatojen ja tuhansien aikana. Mutta kaiken tämän inhimillistä tunnetta hyväilevän kirkollisen loiston keskellä astuu luterilainen pappi raskain mielin kaivaten saarnaa synnistä ja armosta ja *Hänestä, joka kantoi maailman synnit.* Tätä sanomaa tuskin kuulen puhtaana muualla kuin keisari Vilhelm II:n rakennuttamassa luterilaisessa kirkossa ja ehkä niissä protestanttisissa siirtokunnissa, lastenkodeissa ja hospitaaleissa, joita on runsaasti Palestiinassa. Mutta kun astuu ulos katolisen kirkon loistavista jumalanpalveluksista kadulle, jossa kaikuu kaikenlaisten kaupustelijoiden kirkuna, ajomiesten kiroukset, jonka ihmisvilinässä kulkee keikareita irstain kasvoin ja naisia maalatuin huulin räikeiden reklaamivalojen halkoessa öistä pimeyttä, tulee ajatelleeksi, että varmaan Herran kyyneleet valuvat vieläkin tämän kaupungin ylitse niinkuin silloin, kun Hän lähestyi sitä Öljymäen rinteeltä. Vaikka tosin Jerusalemissa toisaalla on kaupunginosia, joissa vallitsee syvä rauha.

Silmäyksen »valitun kansan», Israelin, kohtaloon sain käydessäni sionistikaupungissa *Tel Avivissa* erään juutalaisen rabbinin luona. Tälle iäkkäälle

Getsemane.

rabbinille toin eräiltä Helsingin juutalaisilta, joiden seurakunnassa rabbiini oli aikoinaan palvellut, kirjeen ja lahjan. Hän kertoi juutalaisvainoista, joita arabialaiset olivat heidän keskuudessaan panneet toimeen. Ellei englantilainen sotaväki Palestiinan juutalaisia suojelisi, hukuttaisivat muhamettilaiset kansat heidät verivirtoihin. Jerusalemissa olin myös tilaisuudessa käymään ns. *itkumuurilla.* Se on suurista kivenjärkäleistä rakennettu 48 m pitkä ja 18 m korkea vanha temppelinmuuri, ainoa näkyvä jäännös Jeesuksen aikaisesta Jerusalemista, joka hävitettiin maan tasalle keisari Tituksen aikana v. 70 j. Kr. s. Alimpien kerrosten tästä muurista väitetään olevan *Salomonin temppelin* ajoilta. Tämän muurin juurella ovat diasporassa, hajaannuksessa, elävät juutalaiset ammoisista ajoista kokoontuneet itkemään kansallista häviötänsä. Jo *Hieronymus*, joka kuoli Betlehemissä v. 420, kertoo tästä. Saapuessani muurille kuulin merkillisen, monotonisen valittavan äänen. Muurin äärellä huojui joukko juutalaisia, pitkissä mustissa takeissaan, sikäläisille juutalaisille ominaiset pitkät tukankiehkurat korville valuen lyöden otsaansa muurin rosoista pintaa vasten. Heillä oli heprean-kieliset rukouskirjat käsissään ja heidän huuliltaan kuului lakkaamaton valitusvirsi. He itkivät siinä, ollen koko hajallelyödyn Israelin edustajina, joka tämän maailman Baabelin virtain varsilla istuu itkien muistellessansa Siionia. Jotenkin tuollaiselta mahtoi kuulua Israelin lasten valitus Eufratin rannoilla, joka sävel on jäänyt kuuluviin psalmeissa 74, 79 ja 137. Perjantaipäivä on juutalaisten varsinainen valituspäivä itkumuurilla. Silloin tuo kapea muurin edusta on täynnä juutalaisia, joiden virren sävel kuuluu laajalle. Esiveisaaja rukoilee laulavalla äänellä Herralta armoa Siionille ja joukko vastaa: *»Kokoa lapsesi Jerusalemiin».* Esiveisaaja muistuttaa Israelin yhteisen surun syytä palatsin tähden, joka makaa autiona — temppelin tähden, joka on hävitetty — muurien tähden, jotka ovat revityt alas — suuruutemme tähden, joka on paennut pois — jalokiviemme tähden, jotka ovat muserretut tomuksi — pappiemme tähden, jotka ovat eksyneet tieltä — kuninkaittemme tähden, jotka ovat hyljänneet Herran.» Ja jokaisen säkeen perästä vastaa esilaulajan valitusvirteen joukko: » — *Istumme me hyljättyinä ja itkemme.*»

Tuota sydäntäsärkevää valitusvirttä kuunnellessa tuli mieleen hetki, jolloin Herra astui alas kyyneliä vuodattaen Öljymäen rinnettä Jerusalemia kohti. Jos silloin olisivat kyyneleet Hänen silmistänsä siirtyneet Israelin kansan silmiin, niin kuuluisivat nyt Jerusalemin temppelissä ylistysvirret. *»Hän tuli omillensa, mutta Hänen omansa eivät ottaneet Häntä vastaan.»*

— *»Istumme me hyljättyinä ja itkemme»* tulee mieleen nytkin tätä kirjoittaessani muistellessani erästä kansaa, joka on karkoitettu kauas Turkestanin, Afganistanin ja Kasakstanin erämaihin. Siellä vaikeroivat kuolemanhädässänsä Inkerin kansan jäännökset, heidän kotinsa on hävitetty, heidän kirkkonsa ajettu traktoreilla nurin, heidän lapsensa kuolevat nälkään ja pakolaisleirien ympäriltä kuuluu erämaan petojen kiljunta. Mieli ahdistuu kysymään: miksi juuri tämä osa Suomen heimoa? Miksi ei pikemminkin se osa, joka asuu Suomen nykyisten rajojen sisällä ja joka on saanut nimen: »Maailman suurin murhaajakansa»? Milloin tulee tämän vuoro, milloin kuuluu Suomen kansan vaikerointi poltettujen kotiensa itkumuureilla, vai antaako Herra tälle kansalle käsittämättömässä armossaan herätysarmon ja painaa sen ajoissa armonkerjäläisen paikalle jalkojensa juureen? Tämän kalliin Suomen kansan, josta uneksimme kerran, että se olisi Herran valittu kansa!

Laivamme etenee *Haifan* satamasta kääntäen keulansa kohti Egyptiä, lähimpänä päämääränä *Port Said*. Sieltä tulemme matkustamaan Kairoon. — Seisoin laivan kannella kauan kunnes näköpiiristä vähitellen häipyi Pyhän Maan rantaviiva. Käsissäni on kallis muisto tuosta maasta, orjantappurakruunu, jonka olen onnistunut hankkimaan itselleni Jerusalemista. Tälläista kantoi siis Herra, meidän, minunkin syntieni tähden. Mieleeni palautuivat pyhät matkat, joilla olin menneinä vuorokausina saanut olla ja jotka tahdoin painaa lähtemättömästi mieleeni. Muistuu mieleen hiljainen hetki yön pimeydessä *Getsemanen* öljypuiden ja sypressien siimeksessä kuun luodessa valjua valoaan yrttitarhaan, jossa eräänä tuskan yönä oli pisarrellut Vapahtajan veri. — Sieltä olin noussut tietöntä rinnettä myöten *Öljyvuorelle*, joka nostaa mahtavat hartiansa yli 800 m meren pinnan yläpuolelle. Alhaalla *Kidronlaakson* takana levittäysi kuun hohteessa valkeasta kivestä rakennettu Jerusalem juuri sellaisena, jona olin sitä niin monet kerrat ihmettelevin lapsen silmin katsellut Kuva-Raamatusta. *»Ja minä näin pyhän kaupungin, uuden Jerusalemin, laskeutuvan alas taivaasta Jumalan tyköä, valmistettuna niinkuin miehelleen kaunistettu morsian.» (Ilm.k. 21:2)*

Tähän Jerusalemiin, jonka porttien läpi olin nyt saanut kulkea, ei enää koskaan kuolevainen jalkani astu. Kunpa pääsisin siihen Jerusalemiin, joka on ylhäällä. Siihen kaupunkiin pääsee vain se kansa, joka on hengessä köyhä. Sinne pääsemme kuitenkin, ystävät, kaikki

»Jos hengessä vaivaisiks' vaan
Hän saa meidät alentumaan.» S. W. 90:2

Elias Simojoki.

Rukous.

Oi, joulun Herra armollinen,
suo lohdutustasi meille.
Sa anna rauhasi suloinen
nyt heimomme kärsimysteille.

Vie joulusi saloille Karjalan
ja itkevän Inkerin kyliin.
Ota lapsesi äärillä Siperian,
Isä, armahtavaiseen syliin.

Ja Suomelle onni ja menestys
myös anna — tahtosi mukaan.
Pois hävitä riidat ja ylpeys,
suo, ettei eksyis' kukaan.

Oi, joulun Herra, — ikuinen
on lahjasi: Elämän Sana.
Suo meidän, lastesi — ihmisten
vain nähdä se kirkkaampana.

Arvo Laro.

KARKURI

Kirjoittanut M. Santavuori.

Nuotion ääressä kukkulan laella istui huovi mietteisiin vaipuneena.

Läheiseen puuhun sidottuna rouski väsynyt ja nälkäinen liinaharja niukkaa heinätukkoa ja kuopi etujaloillaan maasta sammalta, jota sitten turvallaan levitteli. Sen satulavyö oli löyhdytetty ja ratsupäitset ripustettu takakaaren nuppiin. Huovi oli riisunut pistoolikotelonsa ja vyönsä. Miekka nojasi hankkiluksineen sitä kiveä vastaan, jolla huovi istui.

Oli aamuvarhainen ja ilma oli kylmä. Kaakkoistuuli ravisteli neulasia petäjistä ja huojutti puiden runkoja. Maassa lenteli kellastuneita lehtiä. Elokuun loppupäivät olivat vasta käsillä, mutta syksy oli varhainen, tuulinen ja kylmä. Nuotion ääressä istuva huovi kietoutui tiukasti viittaansa ja kohenteli tulta. Hänen ilmeensä oli kiusaantunut ja alakuloinen, niinkuin häntä olisi vaivannut jokin seikka, jota hän ei olisi tahtonut ajatella, mutta joka ei jättänyt häntä rauhaan.

Elettiin vuotta 1599. Kaarle-herttuan ja Sigismundin välinen kamppailu Ruotsi-Suomen kruunusta läheni loppuaan — herttuan hyväksi. Suomen herrojen ja heidän joukkojensa ponnistelut osoittautuivat yhä selvemmin turhiksi. Olivatko vuodatettu veri ja tehdyt uhraukset olleet hyödyttömiä? Oliko tehty väärin, kun talonpoikien nuijakapina oli kukistettu? Kuitenkin uskollisuus kuningasta kohtaan piti näitä kelpo miehiä pystyssä. Vala oli tehty ja tahdottiin pitää. Tahdottiin valita mieluummin kuolema kuin häpeä. Varma häviö silmien edessä, hirsipuun alati uhatessa, omien miesten veren sydäntä raastaessa nämä kunnian miehet kulkivat tietään, ottaen tyynin mielin vastaan kaiken mitä eteen tuli. Siksi heidän taistelunsa ansaitseekin jälkipolven kunnioituksen.

Huovi Lauri Jaakonpoika oli yksi niitä Ståhlarmin joukkoihin kuuluneita, jotka uskollisesti olivat seisseet antamansa valan ja kuninkaan puolesta. Hän oli elänyt valtataistelun vaiheet alusta loppuun asti. Isänsä, vanhan huovi Jaakko Sipinpojan rinnalla hän oli mitellyt miekkoja ruotsalaisten kanssa ja rotunsa hiljaisuudessa kerääntyneellä vihalla peitonnut noita lahdentakaisia kerskureita ensimmäisestä Turun piirityspäivästä lähtien. Hän ja isä olivat myöskin nähneet, mihinkä kuninkaan toimettomuus oli johtanut. He tiesivät, että Sigismund oli saamaton nahjus, josta ei ollut suuren Ruotsi-Suomi-Puolan hallitsijaksi.

Hän oli valtaistuimella istuva tyhjä nimi. Satoja ja tuhansia miehiä oli mennyt kuolemaan hänen puolestaan. Hän vain istui pääkaupungissaan ristissä käsin ja antoi omiin hoteisiinsa jätettyjen, nälkään ja kurjuuteen unohdettujen joukkojensa huveta. Kaikesta huolimatta nuo miehet pysyivät uskollisuudenvalassaan. He ponnistelivat kaikkensa, tekivät ihmeitä, kärsivät ja kaatuivat tuskin tietäen, saisiko kaukana merten ja maiden takana asuva kuningas edes kuulla heidän uhrauksistaan. Se oli sellaisten miesten epätoivoista taistelua, joilla ei ollut muuta voitettavaa kuin kunnia ja tahraton nimi — ei ihmisten vaan omissa silmissä.

Kun Kaarle-herttuan väki oli noussut maihin Turussa kukistaakseen lopullisesti tuon itsepintaisen sotajoukon rippeet, Lauri Jaakonpoikaan oli mennyt piru ja hän oli ehdottanut isälle, että heitettäisiin Ståhlarmin asetakki tiepuoleen ja lähdettäisiin kotimaanuille kaskea polttamaan. Siellähän olivat äiti ja vaimo ja alaikäinen veli ainoana työvoimana. Mitä täällä oli saavutettavissa? Varma kuolema hirsipuussa. Ja minkävuoksi? — Oliko jotakin, minkä puolesta kannatti kuolla? Oliko heillä mitään hyötyä tästä järjettömästä potkimisesta tutkainta vastaan?

Kyllästyminen oli vallannut Ståhlarmin huovit. Tulevaisuus ammotti synkkänä edessä.

Mutta vapaus oli hankittava itse. Häpeän, karkaamisen kautta. Petoksen kautta kulki tie vapauteen. — Isä oli Ståhlarmin palveluksessa harmaantunut. Hän ei ottanut kuuleviin korviinsakaan pojan ehdotusta, ja poika näki selvästi, miten kipeästi isään koski.

Oliko hänen hukuttava tämän hukkuvan laivan mukana? Hän, jolla oli kuitenkin nuori vaimo ja koko tulevaisuus edessään.

Miehet kiroilivat. Yhä selvemmäksi alkoi käydä, että asia oli menetetty. Karkaamiset tulivat yhä yleisemmiksi. Huovit painuivat kotiseuduilleen ja liittyivät talonpoikiin. Herttualta odotettiin parannusta ajan vaikeuksiin. Kenties hän armahtaisi ne, jotka olivat ajoissa kääntyneet. Mitähän, jos Laurikin lähtisi, vaikkapa yksin, ellei isä suostu, ja heittäisi Ståhlarmin miekan lähimpään kaivoon. Miekan — ja vannotun lippuvalan sen mukana . . .

Lippuvalanko? — Kiusaaja kuiskasi Laurin korvaan, ettei karkuri valaansa ensin rikkonut. Kuningas oli itse sen ensin rikkonut ja sillä tavoin vapauttanut alaisetkin valastaan. Sigismund ei ollut täyttänyt ainoatakaan koreista puheistaan. Rahaa ei tullut, ruokaa ei saatu, apujoukot eivät milloinkaan astuneet jalallaan Suomen kamaralle. Miksi pitää petturille annettu vala? Miksi kärsiä ja kuolla särkyvän unelman vuoksi? Ketä tällä menolla hyödytettiin ja kenenkä onnea se edisti? Eikö ollut loppujen lopuksi parempi, että vaikea aika mitä pikimmin loppuisi ja asia ratkeaisi? Maa saisi rauhan ja kuningas vähemmän uhreja omalletunnolleen. Kukaan ei menettäisi vaan kaikki hyötyisivät?

Kunnia tai häpeä! — välittivätkö herratkaan enää siitä!

Kunnia oli kuin pakkopaita, joka heti vaivasi, kun yritti asettua vähänkin mukavampaan asentoon. Se oli aina poikkiteloin. Jokainen kai olisi tahtonut menetellä kuin mies ja kristitty ihminen. Mutta kunniankin vaatimuksille pitäisi toki asettaa jonkinlainen raja.

Isään oli mahdoton vaikuttaa. Hänellä oli selvä ja mutkaton uskontunnustus.

Näitä asioita Lauri oli tuuminut ratsastaessaan isän jäljessä Turusta Marttilaa kohden. Niitä hän mietiskeli nytkin ja tuleen tuijottaessaan hän oli näkevinään isän jämerät ääriviivat, harmaan tukan ja jäykän asennon.

Järki oli voittanut, Lauri oli jättänyt leirin ja karannut.

Yön tullen, Akseli Kurjen johtamien armeijan rippeiden eilen illalla saapuessa Marttilaan, Lauri oli käyttänyt sopivaa tilaisuutta hyväkseen ja painunut pitkälle taipaleelle kotiseutujaan kohti. Mutta merkillistä, miten rinnassa kaiken aikaa tuntui rauhattomalta ja miten ajatus ehtimiseen palasi leiriin, jonka hän oli hylännyt. Siellä Kurjen huovit nyt istuivat vilusta värjötellen pienten leiritulien ääressä nälkä vieraanaan ja hirsipuun uhka edessään. Lauri voi hyvin kuvitella mielessään nuo kärsimyksien kurttuihin uurtamat kasvot ja epätoivoon turtuneet katseet. Siellä oli isä ja monivuotiset huovikumppanit. Siellä yhteiset elämykset ja yhteinen koeteltu toveruus. Isä istui siellä vakavana ja harvasanaisena nuotiota kohennellen. Vai jokohan herttuan ryttärit olivat hänet maahan hakanneet? Mitä, jos isäkin jo makasi kelmenneenä ja jäykkänä jossakin mäenrinteessä, tuijottaen lasittunein silmin armotonta taivasta.

Lauri liikahti ja miltei parahti ääneen. Hän vääntelì käsiään. Siellä oli isä, kunnianmies. Hän seisoi paikallaan kuin petäjä kotitalon pihalla. Seisoi, kunnes kaadettiin.

Mitä hän ajatteli nyt, kun hänen poikansa oli karannut, jättänyt lipun, jolle uskollisuutta oli vannonut? Katuiko isä, kun ei ollut lähtenyt mukaan? Huomasiko hän kenties kuitenkin, ettei Lauri ollut pelkuri, vaan että hän teki vain sen, minkä katsoi velvollisuudekseen . . .

Lauri ei uskaltanut huonolta omaltatunnoltaan ajatella lausetta loppuun. Hänen rinnassaan pusersi

ja ahdisti niin, että hänen täytyi vääntelehtiä kuin vapautuakseen kiristävistä siteistä. Hän koetti epätoivoisesti pakottaa ajatuksensa kotiin ja äitiin, saadakseen sieltä käsin jotakin omaatuntoa rauhoittavaa. Hän ajatteli, miten hän tekee töitä ja muokkaa maata ja miten onnelliseksi hän tekee äitinsä ja vaimonsa elämän. Miten he mahtavatkaan ottaa hänet iloisesti vastaan. Miten äiti sulkeekaan hänet syliinsä ja kyselee kuulumisia sodasta ja . . . isästä. Niin, siinä sitä oltiin. Mitenkä hän selittää sen, ettei isä ole mukana.

Lauri ponnahtaa ylös ja pitelee päätään. Minkä hän sille mahtaa, että isä on hullu.

Mutta Lauri ei voi enää istua. Mieletön tuska vaivaa häntä. Hän nojaa käsivartensa petäjän kylkeen, painaa otsansa ranteitaan vasten, lähtee kävelemään kiihkein, tarkoituksettomin askelin. Kurkkuun on noussut pala, joka on tukahduttaa hänet. Kyynelet pyrkivät silmiin.

Yksi ainoa asia alkaa kasvaa hänessä tietoisuudeksi. H ä n o n k a r k u r i. Hän on jättänyt lippunsa. Hän on matkalla äitinsä hameen helmoille. Auttaako hän äitiään ja vaimoaan elämään ja onneen? Ei, hän langettaa häpeän varjon heidänkin ylitseen. Mitä he tekevät turvaajalla, jonka kädet ovat tahratut oman isän verellä.

Lauri ottaa kepakon ja levittää nuotion hajalle. Hän kiristää satulavyön, irroittaa marhaminnan ja suitsii hevosen. Sitten hän nousee ratsaille ja laskettaa hyvää ravia maantietä kohti. Merkillinen rauha ja tyyneys saavat vallan hänen äsken niin myrskyisessä mielessään.

Tuuli jäähdyttää huovin kuumeisia ohimoita. Viitta hulmahtelee ja hevosen harjajouhet kaartuvat tuulen mukana liehuen.

Tie kulkee kanervikkoja ja metsämaita. Siellä täällä on vetisiä niittyjä ja pieniä suomaisemia. Marttilan kylä, jonne on vain noin viitisentoista virstaa, lähenee lähenemistään. Vain puolen tunnin matka enää ja hän on perillä.

Välillä käynnissä lepuuttaen väsynyttä hevostaan huovi ravaa edelleen. Yhdeksän seuduissa aamupäivällä hän on saavuttanut Turun—Hämeenlinnan maantien.

Pieneltä tienviereiseltä kummulta hän vihdoin näkee harvalukuisen ratsuväenosaston valmistuvan taisteluun. Pitkänhuiskea, valkotukkainen luutnantti järjestelee siellä rivejä ja hänen kypäränsä yllä hulmuaa valtava valkoinen ja purppuranvärinen töyhtö. Siellä on Jyrki ja Antti, siellä Tuomas, Matti ja Yrjänä. Ja siellä, niin, siellä on isä, tanakka, vanhankankea isä vakavine silmineen ihan eturivissä. Ja tuolta kauempaa, metsänlaidasta, näkyy ratsumestari Karsten Schaden johtama herttuallinen ratsuväki käyvän hyökkäykseen.

Hymyillen Lauri paljastaa miekkansa ja painaa pyrynä pientä suomalaista osastoa kohti. Ja hän tuntee sielussaan lähestyvän sovituksen tyydytystä.

IKL:n juhla Messuhallissa 15. 9. 1935.

ISÄNMAALLISEN KANSAN

Vuosi on jälleen vierähtänyt. Kokonainen vuosi on taas saatu tehdä työtä, kyntää vakoa isänmaan suurella peltosaralla ja kylvää siementä — — —.

Se tehtävä, joka on uskottu Isänmaallisen kansanliikkeen järjestölle, on suuri ja tärkeä. Onhan sen ollut koottava isänmaalliset voimat järjestelmälliseen ja suunnitelmalliseen työhön kansanliikkeen aatteiden voittoon viemiseksi samalla kuin sen on ollut huolehdittava tähän työhön tarvittavasta työntekijöiden kouluutuksesta ja valmennuksesta. Lisäksi on täytynyt luoda kaikelle tälle toiminnalle luja taloudellinen pohja. Tälle organisoimistyölle on kuluneena vuonna pantu pääpaino. Järjestön sisäinen voima onkin sen kautta entisestään suuresti vahvistunut ja sen taistelukyky kehittynyt.

Pian alkavana uutena vuonna saa järjestö tosi teossa näyttää voimansa ja valmiutensa. Ensi heinäkuussahan viimeistään toimitetaan uudet vaalit. Ne muodostuvat kansanliikkeen tulikokeeksi.

Miten kansanliike läpäisee tuon tulikokeen, riippuu oleellisesti järjestöstä ja sen taistelukykyisyydestä. Jaloimmatkaan aatteet eivät voi vallata kansan sielua elleivät ne ole sille tunnettuja. Kansa ei siirry tottumuksesta kulkemiltaan poliittisilta poluilta vieköötpä ne vaikka tuhoon, elleivät sen silmät aukea näkemään, mihin se on kulkemassa. Poliittinen valistustyö on sen vuoksi kansanliikkeen voiton tärkeä edellytys. Tämä työ on järjestön ja sen jäsenten suoritettava suunnitelmallisesti ja voimaperäisesti, mutta samalla arvokkaasti. Pois kaikki halpa ja ala-arvoinen kansanliikkeen toiminnasta! Levitettäköön uutta, elämän syviäkin ristiriitoja tasoittavaa maailmankatsomustamme, kansakokonaisuuden yhdistävää ja eheyttävää suurta aatetta kaikkialle. Vie-

Joulunviettoa Lapuan Po:ssa.

LIIKKEEN JÄRJESTÖLLE

täköön sen mukana kansanliikkeen lämmittävä henki jokaiseen kotiin ja asumukseen aina erämaan kaukaisimpaan sopukkaan saakka. Herätettäköön kansamme näkemään, että itsenäisyytemme ja vapautemme turvaamiseksi on sen ehdottomasti eheydyttävä ja että tämän päämäärän saavuttamiseksi on itsekkäiden luokka- ja ryhmäpyyteiden yläpuolelle kaikkialla asetettava kansakokonaisuuden etu ja yhteiskunnallisen oikeamielisyyden ylevä periaate — mutta ei vain sanoissa vaan myöskin teossa. Tähän sisältyy, että elämän varjon puolella elävän ja vähäväkisen on saatava oikeutta ja suojaa. Avattakoon kansan silmät havaitsemaan ennenkaikkea, mihin onnettomuuteen se on joutumassa, jollei se ajoissa pane murtumattomia sulkuja marxilaisuuden — sosiaalidemokratian ja sen kaksoisveljen kommunismin — valtapyrkimyksille. Pyhätkin arvot ovat vaarassa! Julistihan marxilaisten päämies viime kesänä: Kirkko on vihollinen! Tuon periaatteen mukaan on sosiaalidemokratia armotta toimiva. Onhan lisäksi sen kanta kielteinen maamme puolustuslaitokseenkin nähden, josta kuitenkin riippuu valtiollisen ja yhteiskunnallisen vapautemme säilyminen. Levitettäköön kaikesta tästä oikeata tietoa. Mutta sytytettäköön ennenkaikkea jokaisen rinnassa isänmaan rakkauden sammumaton tuli ja nostatettakoon kaikkialla lämmin suomalaiskansallinen henki. Ne ovat Jumalan pelon ohella isänmaallisen kansanliikkeen elämänkatsomuksen perusta ja niistä versoo kansanliikkeen voima.

Kansanliikkeen järjestön jäsen, kannattaja tai ystävä! Sinulla on aina mahdollisuuksia tehdä työtä kansanliikkeen aatteiden eteenpäin viemiseksi. Millä työ- tai vartiopaikalla seisonetkin, täytä velvollisuutesi! Siten palvelet maatasi ja kansaasi.

Bruno A. Salmiala.

IKL-juhla Heimolassa.

Lipputervehdys IKL:n juhlassa Kokemäellä.

VOITTOON

Topelius mainitsee eräässä kirjoituksessaan, mikä hänen mielestään on syynä siihen, että Suomen suku on joutunut niin hajalle. Suomalaiset, hän sanoo, ovat aina lujasti puolustaneet kotiaan. Mutta he eivät ole juuri milloinkaan tehneet aktiivista hyökkäystä vihollisen alueelle. Näin on vihollinen saanut aina rauhassa koota voimiaan. Jos sitten suomalaista on jatkuvasti hätyytetty, on hän koonnut omaisuutensa ja painunut salojen taakse, jonnekin, jossa saa elää r a u h a s s a.

Tämä yksilöllisen rauhan kaipuu varmaankin on aiheuttanut sen, että meillä niin monet suuret, yhteiset yritykset ovat jääneet kesken. Jos on päätetty lähteä hävittämään itse vihollisen pesä, onkin pysähdytty omalle veräjälle arvellen, että eiköpä tämä jo riitä! Nuijasodan miehet aikoivat Turkuun, Nokianvirralla jo tuumailtiin matkan lopettamista. Suomalaisuusasia on kesken. Vapaussota jäi kesken. Ja niin edespäin.

Tämänhän johdosta meitä voitaisiin syyttää jopa sisun puutteesta. Sitä se ei kuitenkaan liene, vaan paremminkin tuota yksilöllisen rauhan kaipuuta, — tai suoraan sanoen — mukavuuden rakkautta.

Olemmehan me IKL:n jäsenet usein kuulleet meille sanottavan: »Että sinäkin vielä viitsit ja jaksat! Sinä, jolla on virka ja perhekin, — ja ties mitä kaikkea!» Eli toisin sanoen: aatteellinen taistelu, isänmaallinen innostus, työ isänmaallisten päämäärien hyväksi — se kuuluu nuoruuden aikaan, mutta kun pääsee käsiksi leipävirkaan, niin semmoisten aika on ohi!

Siksipä onkin niin surullisen tavallista tuo nuoruusajan ihanteista luopuminen — ainakin käytännössä. Ja niin meistä tulee rintamakarkureita ja leipäkoneita, joilla vuoden tärkeimpiä tapauksia ovat palkanmaksupäivät. Joutohetkinä voidaan harrastaa yleisiäkin asioita ja Isänmaata ikään kuin omantunnon rauhoitukseksi. Ja kun sitten on joskus avustanut esim. Suojeluskuntaa käymällä iltamissa eturivissä ja ostamalla ehkä arpojakin, niin ollaan jo kovin isänmaallisia!

Isänmaallisuutemme on vain joutohetken harrastusta ja monesti samalla sijalla elämässä kuin toisilla shakin peluu tai postimerkkien kokoilu. — Siinä ei tarvita paljoa vaivannäköä!

Ei muisteta, ettei Isänmaa ole mikään harrastus. *Isänmaa on elämäntehtävä.* Se virka tai ammatti, jossa olemme, on eräs tapa palvella Isänmaata.

Toinen syy tuohon keskenjäämiseen lienee *uskon loppuminen.* Meillä suomalaisilla on verissä suuri taipumus skeptillisyyteen, epäilyyn. Me pohdimme selvää tai jo selvitettyä asiaa aina uudelleen, — sen sijaan että tekisimme työtä. Ja lopuksi nousee epäily: tuleekohan tästä mitään. Mukavuudenrakkaus säestää: lopeta jo, ei siitä mitään tule!

On onni, ettei aina ole niin käynyt! Jääkäriliikkeen aikana ehti nuoriso panna toimeksi ennen kuin into sammui tai epäily sai tinkimään uskosta. Mitä olisikaan jääkäriliikkeestä tullut, jos mukaan olisivat lähteneet vain ne, joille saatettiin vakuuttaa, että asian onnistuminen on varma!

Ei heille sitä voitu vakuuttaa. Piti lähteä, kun oli *pakko*, — velvollisuus kutsui.

Ei meidän IKL:n jäsentenkään tarvitse tietää varmasti, miten tässä lopuksi käy. Meidän ei tarvitse olla profeettoja, vaan sotilaita. Meidän on vain tiedettävä, mikä on velvollisuuteni *tänään*. Tulevaisuus on Jumalan hallussa.

Me tiedämme, että velvollisuutemme on nyt tehdä työtä ja taistella. *Nyt* ei saa jättää kesken, sillä on kysymys Isänmaan onnesta ja olemassaolosta — koko suuren Isänmaan. Isänmaa vaatii nyt meidän joutohetkemmekin.

Siitä huolimatta, että niin usein on väsähdetty kesken, on suomalaisten joukossa aina ollut niitäkin, jotka ovat antaneet koko elämänsä. Heidän työnsä on tähdännyt yhtenäiseen, yksimieliseen, suureen Suomeen. Me olemme nyt jo lähempänä tuota päämäärää. Joko jaksamme taistella siihen asti? Sehän on erikoisesti nuorisolle mahdollista. Sinimustat, tekö sen teette, vai onko Isänmaan vielä uusia sukupolvia odotettava?

Tiedämme vain nyt taistelun käyneen niin kriitilliseksi, että jos me väsymme, jos me emme voita, niin *toiset* voittavat, ja kuolema perii Isänmaan.

On kumminkin raskasta taistella, jos usko tahtoo loppua. Siksipä onkin hyvä, että meillä on järjestömme. Uskonnollisen sielunhoidon tärkeyden ymmärrämme. Mutta isänmaallinen sielunhoito on ollut tähän asti miltei olematonta. Isänmaallisissa tilaisuuksissamme saadaan isänmaallista sielunhoitoa; ei sinne tulla vain »kannatuksen» vuoksi! Ja kun laiskuus voittaa, tarvitsemme myös järjestön antamaa kuria!

Isänmaallinenkin epäilys on kiusaus, ja se on lähetetty sieltä, mistä kiusaukset yleensä. Tässäkin kysytään *taistelua* sen voittamiseksi.

Silloin on hyvä muistaa, miten paljon jo on uhrattu koko Isänmaan, Karjalan ja Inkerinkin puolesta. Sellaiset uhrit eivät koskaan mene hukkaan. Rakkaus on positiivinen voima, suuren isänmaanrakkauden innoittamat uhrit saavat aina jotakin aikaan. Heimosoturien uhraukset eivät vapauttaneet Karjalaa, mutta Kiimasjärven, Vitelen, Jyskyjärven ja monilta muilta vartiopaikoilta kuuluu yhtämittainen huuto, joka on ajanut kokonaisen nuorisopolven työhön. Eikä se huuto ennen aikojaan vaikene!

Toiseksi: on kysymyksessä isänmaallinen herätys, joka annettiin kansallemme pelastukseksi. Se on ollut kansamme elämänvoiman merkki. Isänmaa on Jumalan antama, ja Jumala tahtoo, että Suomen kansa elää! Ei Hän anna meille tehtäviä, jotka ovat kuin veden kantamista seulalla.

Siksipä kannattaa ja *täytyy* tehdä työtä! Olemme nyt jo nähneet, että meidän täytynee tehdä työtä vielä ehkä kauankin, ennenkuin voitamme, ja nyt kysytään, jaksammeko vai väsymmekö kesken. IKL. on taistellut vasta lyhyen ajan. Heikoimmat voivat jo väsyäkin.

Mutta taistelu jatkuu! Isänmaan tähden!

Voittoon!

Anna-Liisa Heikinheimo.

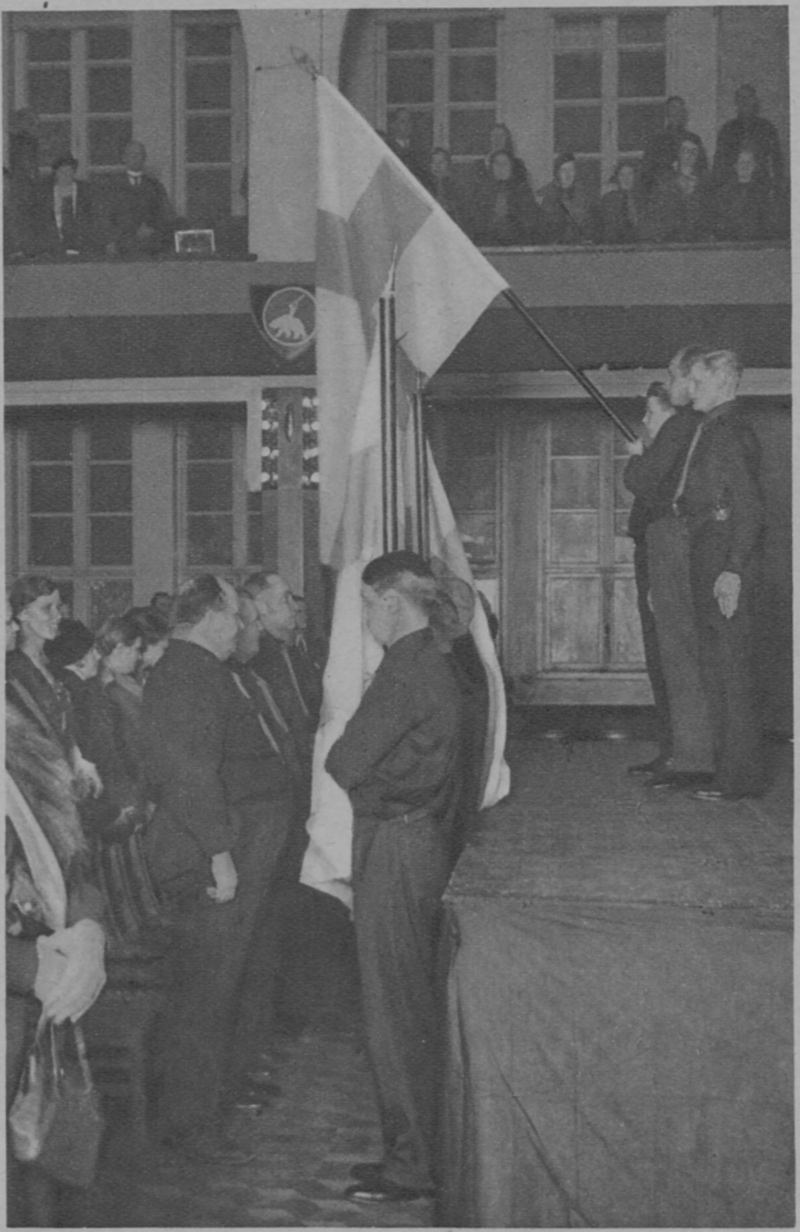

Lipputervehdys Heimolan juhlassa.

VAARALLISIA UNELMIA

Kirjoittanut Ester Soini.

Eräänä joulukuun iltapäivänä 1750-luvun alkupuolella kolkutti luutnantti Jaakko Maunu Sprengtporten Tukholman kadettikoulun portille aikeissa tulla tapaamaan nuorta velipuoltansa Yrjö Maunua, joka syksystä alkaen oli ollut laitoksessa oppilaana. Hänellä oli kuitenkin huono onni: nuori herra istui parhaillaan arestissa syytettynä tappelun aloittamisesta, ja opettajaupseerilla oli monenlaista ikävää kerrottavaa hänen ärtyisän ja väkivaltaisen mielenlaatunsa purkauksista.

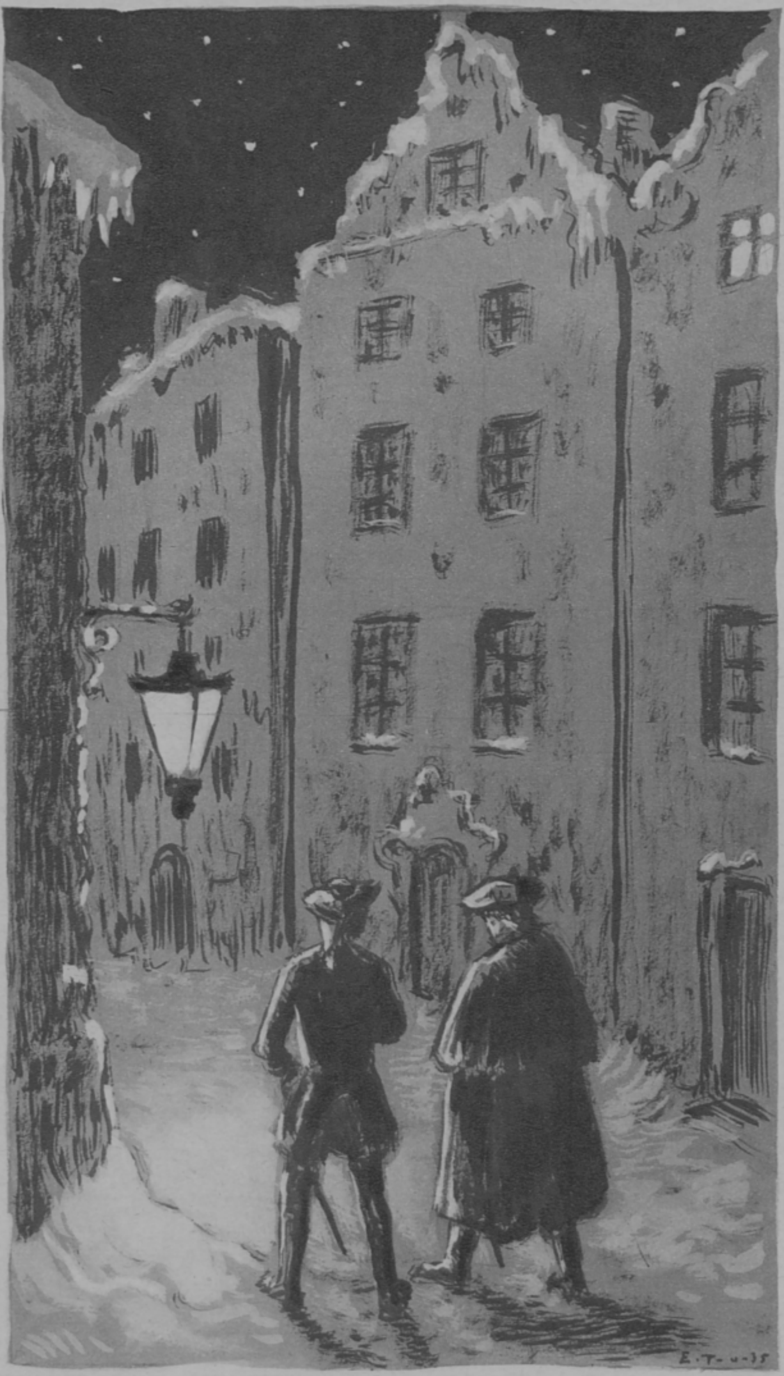

Oikeastaan oli Yrjö Maunu Sprengtporteniin jo ennen hänen saapumistansa suhtauduttu kadettikoulussa nurjamielisesti. Olihan lievimmin sanoen kohtuutonta, että vähäpätöinen suomalaispoika majesteetin armosta sai paikan oppilaitoksessa, jossa kaikille halullisille Ruotsin ylimyssukujen vesoillekaan ei ollut tilaa.

Suomalaispoika oli saapunut kalastajaveneessä koleana lokakuun iltana ja hakeutunut satamasta ilman saattajaa kadettikouluun. Suurikasvuinen, ryhdikäs ja itsetietoinen hän oli ja vastaili opettajaupseerin kysymyksiin ujostelematta ja asiallisesti kuin nuori spartalainen. Mutta mitäpä tämä kaikki merkitsi sen rinnalla, että hänen pukunsa oli köyhä, hänen kumarruksensa kankea ja — pahinta kaikesta — hänen ääntämisensä auttamattoman suomalaissointuinen. Tämä kaikki oli omiaan herättämään uudessa ympäristössä armotonta ivanhalua, ja haukkumasana »finnpjeksa» oli värissyt ilmassa tulokkaan ympärillä jo ensimmäisenä iltana.

Jos Yrjö Maunu olisi antanut suomalaisen erikoisleimansa vähitellen hioutua pois, olisivat toverit ja opettajatkin luultavasti sitä mukaa parantaneet hänen kohteluansa. Hänellä oli synnynnäiset johtajan taipumukset, ja samanikäisiin verrattuna hänen henkisen ja ruumiillisen etevämmyytensä täytyi ennen pitkää herättää huomiota. Mutta ilmeisesti hän aivan tahallaan tehosti ääntämisensä outoutta, vieläpä uhkamielisyydessään välistä sekotti puheeseensa käsittämättömiä sanoja tai hyräili laulunpätkiä, joista kukaan ei saanut selkoa. Olihan moinen varhainen separatistihenki kaikkea muuta kuin sopivaa tulevalle kunink. majesteetin upseerille!

Monta kertaa jonkin suomalaisia halventavan huomautuksen päästyä luiskahtamaan olivat opettajat nähneet Yrjö Maunun kalpenevan ja puristavan nyrkkiään voimattomassa vihassa. Toveripiirissä hänen sisunsa sen sijaan saattoi hillittömästi purkautua. Kuin raivostunut sudenpenikka hän karkasi kimppuun vastustajiensa lukumäärää katsomatta, ja silloin saivat nuoret

kreivit ja vapaaherrat varoa kasvojensa hienoa hipiää. Monta revittyä pitsiröyhelöä, ajettunutta poskea ja vertavuotavaa nenää oli jo suomalaispojan syntikirjassa. Nuoren barbaarin lannistumaton uhma oli opettajien kesken vakinaisena ärtymyksen ja tuskittelun aiheena.

Niin, opettajaupseerilla oli Yrjö Maunusta vanhemmalle velipuolelle paljon huolestuttavaa kerrottavana, mutta pojan osaksi tulleesta kohtelusta hän sen sijaan visusti vaikeni. Ja veljensä ylitsekäymisistä kuullessaan luutnantti tuimisti kulmiaan niin synkeän paheksuvasti, että opettaja muuttui ihan suopeaksi ja rupesi kohteliaasti viittailemaan siihen suuntaan, että poika voisi kärsiä rangaistuksensa myöhemminkin.

— Ei suinkaan, oli juro vastaus. Kärsiköön ensin, mitä on ansainnut. Minä tulen uudestaan parin päivän kuluttua.

Tästä oli seurauksena, että Yrjö Maunulle sovittuna tapaamispäivänä myönnettiin kokonainen vapaa iltapuoli siinä hurskaassa toivossa, että vanhemman veljen rippisaarna vaikuttaisi häneen terveellisen masentavasti.

Jaakko Maunu Sprengtporten ei ollut tavannut perheensä nuorinta kahteen vuoteen ja hämmästyi aika tavalla tullessaan iltapäivän pimentyessä häntä noutamaan. Häntä vastaan astui pitkä, laiha ja kulmikas poika, jonka kasvoista lapsellisuus oli kuin pois pyyhkäisty. Silmät olivat hyvin totiset ja näyttivät suuremmilta kuin ennen, ehkä sen vuoksi, että niiden ympärykset olivat käyneet hiukan varjoisiksi. Niistä kuvastui ensi hetkenä epäröivä ilo, mutta veljen tylyn tuomarikatseen edessä ne pian menivät kuin verhon peittoon.

Sprengtporten veljekset kävelivät läpi siltojenvälisen kaupunginosan ja painuivat yhä kauemmas Södermalmin ahtaille, puolipimeille kujille, joita valaisivat vain ikkunoista ja porteille ripustetuista lyhdyistä tuikkivat talikynttilät sekä pakkastaivaan välinpitämättömät tähdet. Alkumatkan he kulkivat aivan äänettöminä. Mitäpä Yrjö Maunu olisikaan ruvennut kertomaan itsestään, kun ei saanut ainoatakaan myötätuntoista kysymystä.

Kolmetoista vuotta nuoremman velipuolen olemassaolo oli luutnantti Sprengtportenin mielestä oikeastaan jotenkin tarpeetonta. Äitipuoli rakasti intohimoisesti ainoata omaa poikaansa, isän vanhoilla päivillä syntynyttä, ja käytti veljesten mielestä perheen niukkoja perintövaroja hyvin häikäilemättömästi hänen hyväksensä. Jaakko Maunu oli kuitenkin vakavan velvollisuudentunnon mies, ja aikaisin isättömäksi jääneen pikkuveljen kasvatuksesta hän oli harmeista piittaamatta koettanut rehellisesti huolehtia. Mutta kipenöivät ottelut, joita hän siten oli joutunut käymään tuon uppiniskaisen sudenpenikan kanssa, eivät olleet sujuneet jättämättä jälkiä hänen luonnostaan raskaaseen ja kaikkinaista pientä ja suurta karvautta varastoivaan mieleensä. Kun hän siis vihdoin avasi suunsa ja aloitti rakentavan puheensa, hän teki sen yhtä paljon omien aikaisempien kasvattajakokemustensa kuin kadettikoulussa kuulemiensa valitusten merkeissä.

Voimalauseita säästämättä vanhempi veli maalasi Yrjö Maunun eteen kaiken hänen entisen ja nykyisen häijyytensä ennustaen, että hänet vielä erotetaan kadettikoulusta ja lähetetään häpeällisesti takaisin äitinsä luokse kasvamaan kuritta ja kunniatta veljiensä ristinä ja vitsauksena. Mutta tästä hän pian joutui syvemmälle, siihen aavistelevaan levottomuuteen, jota pikkuveljen raju ja erikoinen luonne aina oli hänessä herättänyt. Kun tuon nuoren haukan siivet kerran olisivat täysisulkaiset, niin hän olisi valmis korkeampaan lentoon ja kykenevä häikäilemättömämpiin ratkaisuihin, kuin sisäistä sidonnaisuuttaan sairastava Jaakko Maunu uskalsi kuvitellakaan.

— Viime yönä minä äkkiä heräsin ahdistukseen ja hätään sinun tähtesi, sanoi hän. Vapisin kiireestä kantapäähän, ja ruumiini peitti kylmä tuskan hiki. Katso, aika on paha, ja varsinkin meille suomalaisille viritetään moninaisia verkkoja. Sen tähden muista sanani: kun vartut, niin varo tietäsi, ettet lankea ja häpäise nimeämme! Voi minua, jos toimitat itsesi mestauslavalle tai maanpakoon ja nimesi naulataan kaakinpuuhun! Voi sinua, jos kerran häpäiset perheemme nimen!

Kiihtymyksessään luutnantti Sprengtporten tarttui poikaa hartioihin, ravisti häntä rajusti ja vangitsi hänen molemmat kätensä, kun hän pyrki irtaantumaan. Kädet olivat kylmät ja kankeat kuin jääpalaset, ja niitä pidellessään hän äkkiä heräsi tuskaisesta houriosta, jonka valtaan hän välistä saattoi joutua.

— Mihin olet käsineesi pannut? hän tiuskaisi vihaisesti ja hämmästyneenä. Etkö edes vastaa? Oletko hullu, kun tahallasi palellutat kätesi pilalle tällaisessa pakkasessa.

Yrjö Maunu ryhdistäytyi ja kiinnitti katseensa tiukasti veljen tuimiin silmäteriin.

— Täytyi heittää ne pois siinä tappelussa. Pitkä Gyllenhjelm sanoi, että me suomalaiset olemme syntyneet ruotsalaisten *lakeijoiksi* En löytänyt niitä enää, kun pääsin arestista.

Jaakko Maunun ankarissa kasvoissa värähti, ja hänen katseensa muuttui hämmästyneen tutkivaksi. Hänessäkin oli vielä jäljellä suomalaista mieltä, ja hän ymmärsi langettaneensa tuomion toista asianosaista kuulematta. Hän teki muutamia kysymyksiä ja antoi pikkuveljen hiukan purkaa sydäntänsä. Ei totisesti ollutkaan ihme, että sudenpenikan sisu oli kuohahtanut!

Keskustelun aikana he olivat tulleet eräästä ikkunasta lankeavaan valojuovaan. Pojan kasvot olivat huulia myöten aivan sinertävän kalpeat, ja ilmeisesti häntä palelsi kovasti ohuessa univormutakissaan. Viluttihan luutnanttia itseäänkin sotilasturkkiensa sisässä.

Ilta oli verraten pitkälle kulunut, ja vanhemman Sprengtportenin olisi pitänyt joutua iloiseen toveriseuraan, jossa hän välistä koetti synkistyvää mieltänsä keventää. Seuraavana aamuna hänen piti lähteä Tukholmasta. Mutta näin hänen oli mahdoton pikkuveljestäkään erota.

Jaakko Maunussa oli äkkiä pulpahtanut jonkinlainen kipeä hellyys nuorempaa velipuolta kohtaan. Hän ei vain keksinyt, mitä olisi sopinut sanoa, sillä hän oli aivan tottumaton ilmaisemaan muita tunteita kuin katkeria. Sanat takertuivat hänen kurkkuunsa

ja hän tunsi itsensä suorastaan ujoksi ja avuttomaksi.

Lopulta hän antoi pojalle omat käsineensä ja auttoi niitä omakätisesti ylle, kun kankeat sormet eivät tahtoneet totella. Sitten hän laski kätensä Yrjö Maunun hartioille ja kääntyi hänen kanssansa valaistua keskikaupunkia kohti.

Luutnantti Sprengtporten kuljetti veljensä erääseen hienoista Ritarihuoneen torin kahviloista, joihin ylhäisön oli tapana kokoontua politikoimaan ja rupattelemaan päivän uutisista. Valittuaan vähän syrjässä olevan pöydän hän tilasi pojalle väkevää kahvia ja antoi hyvää tahtoaan osoittaakseen latoa hänen eteensä kokonaisen pinon leivoksia ja makeisia. Itse hän alkoi selailla pöydällä olevia moraalisia viikkolehtiä, mutta pirteä ja pisteliäs Arguskaan ei tänä iltana oikein jaksanut häntä kiinnostaa. Syrjäsilmällä hän seurasi Yrjö Maunun elpymistä.

Pojan juotua kupillisen toisensa jälkeen kuumaa kahvia ja hiukan maistettua veljen pontakkilasista hänen kankea verensä väkisinkin joutui liikkeeseen. Hänen juroutensa hävisi ja häneltä unohtui kahvilaan tuotaessa tekemänsä päätös, ettei pikkulasten tavoin antaisi lepyttää itseään makeisilla. Hetken kuluttua hänen valppaat ja luonnostaan loistonhimoiset silmänsä oikein hyväilivät huoneen komeita nähtävyyksiä.

Kotona Suomessa elettiin vielä kalseaa tyylien ylimenokautta. Yrjö Maunun omassa vaatimattomassa kodissa oli kaikki tummaa, jäykkää ja haalistunutta. Täällä sen sijaan kukki ja heloitti rococo jo täydeltä terältä. Kattoon ja seinille oli pehmein, ruusuisin ja sinertävin värein kuvattu nymfejä ja amoriineja, huonekalujen viivat kaareilivat keveinä ja huolettomina, kukikkaat päälliset hymyilivät ja hauraat kiinalaiset porsliinit välkkyivät kynttilöiden valossa.

Huone oli täynnä intohimoista sorinaa, joka kuitenkin vain harvoin luiskahti sopimattoman äänekkääksi. Useimmat keskustelukumppanit eivät erikoisesti halunneet naapurien kuuntelevan sanottavaansa. Kasvot vain punoittivat, pitsikalvosinten ympäröimät kädet viittoilivat, niskat tärähtelivät, niin että puuterihiukkasia varisi kankipalmikosta samettitakin selkämykselle. Silloin tällöin helähti hopealusikka lasiin tai porsliiniin.

Tuolinsa selustaan nojautuva Yrjö Maunu rupesi aavistamaan sitä kuumekiihkoista elämää, joka pauhasi läpi suuren kuninkaankaupungin kuljettaen mukanaan kaikkia näitä pikkutärkeästi intoilevia ihmisiä niinkuin virta voimattomia lastuja. Samassa rupesivat soittajat virittämään viulujansa. Poika rakasti säveliä, ja mielihyväntunne, joka niiden mukana hänet valtasi, vapautti hänet kerta kaikkiaan. Luutnantti Sprengtporten näki lämpimän värin äkkiä nousevan pikkuveljen huuliin ja poskiin ja silmien syttyvän kuin kirkkaiden tähtien.

Soiton vaiettua poika vilkkaasti huomautti jostakin soittajien tekemästä virheestä, ja äänen heleä eloisuus ilahdutti siinä määrin vanhempaa veljeä, että hänkin vapautui tavallisesta luotatyöntävästä sävystään.

— Niin, hän sanoi, en minä huomannut siinä mitään vikaa. Mutta sinulla onkin parempi musiikkikorva kuin minulla. Minun pitäisi hankkia sinulle oma viulu — —

Hän oli aikeissa panna viulun saamisen ehdoksi paremman käytöksen kadettikoulussa, mutta kun hän näki, miten Yrjö Maunun silmät loistivat, ei hänellä ollutkaan sydäntä tällä lähentymisen hetkellä muistuttaa mistään ikävästä.

— Sinä saat sen, hän lupasi melkein huomaamattansa. Toimitan sen sinulle ensi tilassa.

— Sinä olet hyvä!

Siten oli jää lopullisesti murrettu, ja Yrjö Maunulla olikin tavattomasti kyseltävää, kun he kerran olivat päässeet avautumaan toisillensa. Lukemattomista hajallisista tiedonsirpaleista hän oli pirteästi yrittänyt rakennella jonkinlaista valtiollista käsitystä. Nyt hän luottavasti esitti mietteensä vanhemman veljen arvosteltaviksi.

Pikkuveljen politiikanharrastus tuntui luutnantti Sprengtportenista kyllä hyvin ennenaikaiselta, mutta hyvillään hänen avomielisyydestään hän tällä kertaa alentui hiukan järjestelemään tuota kirjavaa tietovarastoa. Puheenaineeseensa viehättyneenä hän kuitenkin ennen pitkää unohti kuulijansa alaikäisyyden. Niin kävi varsinkin hänen päästyään käsiksi valtiopäivillä ilmitulevaan turmelukseen, puoluepukarien lahjottavuuteen ja valtakunnan etujen kustannuksella tapahtuvaan kaupankäyntiin.

Rehellisestä isänmaanystävästä tuntui tässä puolueitsekkäisyyden hallitsemassa maassa tosiaankin siltä, kuin häntä laahattaisiin loppumattomassa orjantappurapensaikossa. Mutta mistä tulisi väkevä Hercules tämän Augiaan tallin puhdistajaksi? Kenestä tulisi isänmaan pelastaja, Ruotsin vapauttaja?

Luutnantti Sprengtporten jäi vaiettuaan istumaan pää kumarassa, tuskainen ilme sisäänpäin kääntyneessä katseessaan. Silloin hän äkkiä tunsi henkäyksen poskellaan ja kuuli Yrjö Maunun matalalla, vavahtavalla äänellä sanovan aivan korvaansa:

— Kuinka sinä kiusaatkin itseäsi sillä, miten saisit Ruotsin pelastetuksi? Ajattelisit mieluummin Suomea, sillä emmehän me ruotsalaisia ole, vaan *suomalaisia*!

Vanhempi veli hätkähti kiivaasti. Häntä suututti, että nulikka julkesi ruveta häntä mestaroimaan mutta vielä pahemmin yllätti sanojen sisältö. Vaistomaisesti hän vilkaisi ympärilleen nähdäkseen, oliko kukaan sattunut kuulemaan.

— Kyllä minä ymmärrän, ettei tästä saa puhua, niin että he kuulevat, sanoi Yrjö Maunu. Mutta siitä ei olekaan pelkoa. Tuo lähinnä oleva pöytä on tyhjä, ja he ovat kaikki sellaisessa väittelyinnossa, etteivät huomaisi, vaikka laukaisisit pistoolin.

Luutnantti Sprengtporten istui kuin hehkuvilla hiilillä. Hän olisi halusta antanut pojalle perinpohjaisen ojennuksen, mutta tunsi tarpeeksi sekä itseään että holhottiaan älytäkseen, ettei se enää onnistuisi huomiota herättämättä.

— Ei tämä ole mitään hullutusta, jatkoi pikkuveli. Kyllä sinäkin sydämessäsi vihaat näitä ruotsalaisia, vaikka olet olevinasi yksi heistä. Tiedät itse, että olet

vain olevinasi ja pelkäät, että hekin sen vielä huomaavat ja rupeavat vieromaan sinua. Sentähden sinusta tuntuukin siltä, niinkuin sanoit, että on kuin sinua laahattaisiin loppumattomassa orjantappurapensaikossa. Mitä me Ruotsista välitämme, Jaakko Maunu! *Suomen vapauttajiksi* me olemme syntyneet — —

Tässä vanhempi veli raivostuneena sulki hänen suunsa. Hän oli päättänyt turvallisimmaksi siirtyä kadulle vaarallisen suunnan ottanutta keskustelua jatkamaan. Kun he onnellisesti olivat päässeet alas hiljentyneelle torille, hän veti pojan ankarasti tilille epäillen, että tämän omituiset puheet olivat jossakin yhteydessä Suomessa parhaillaan tapahtuvan vaarallisen venäläiskiihoituksen kanssa.

Mutta Yrjö Maunu katseli häntä pitkään ja vilpittömästi:

— Kukako minulle on sellaista opettanut? Kyllä minä sitä täällä opin opettamattakin. Aamusta iltaan he minua häväisevät suomalaisuudestani ja ovat muka olevinaan ylemmän arvoisia, vaikka minä voitan heidät sekä luvuissa että tappelussa.

— Älä kerskaa! keskeytti velipuoli tylysti. Älä kiemurtele! Minä tunnen tuon hengen. Vastaa keneltä olet sen saanut!

Silloin Yrjö Maunu asettui leimahtavin silmin veljensä eteen.

— Jos se välttämättä pitää sanottaman, niin — *sinulta*! hän huudahti. Etkö muista, mitä keskustelitte isä vainajan kanssa, kun olit kotona vähää ennen hänen kuolemaansa? Ja etkö muista, mitä puhuitte Kaarle Henrik sedän kanssa, kun minä kaksi vuotta sitten olin käymässä Ruotsissa? Sinulta ja isä vainajalta ja sedältä, teiltä kaikilta olen kuullut aivan samaa, mistä nyt kovistat minua. Sinä luulit aina, etten minä huomaa enkä ymmärrä mitään. Mutta niinhän vanhemmat ihmiset aina ajattelevat pojista — —

Evästettyään Yrjö Maunun kiivailla manauksilla luutnantti Sprengtporten erosi hänestä kadettikoulun portilla ja läksi etsimään omaa asuntoansa. Hänen mielensä oli taas hermostuneesti kuohuksissa illan tapahtumista. Ärsytti se, mitä veli oli sanonut, ja ärsytti sekin, mitä itse oli tullut sanoneeksi. Eihän hänen, kypsyneen miehen, olisi pitänyt välittää poikasen puheista, mutta asian laita oli niin, että ne puheet olivat hänessä voimakkaasti värähdyttäneet erästä salattua kieltä. Samalla hän kuitenkin oli tietoinen siitä, ettei ikinä kykenisi polttamaan kaikkia siltojaan ja ettei tämä ristiriita siis milloinkaan hänen kohdallansa saisi vapauttavaa ratkaisua. Olikohan Yrjö Maunu siinä kerran paremmin onnistuva?

Yrjö Maunu — hän istui sinä iltana kauan valveilla vuoteessansa. Pitkästä vuoderivistä kohosi nukkuvien tovereiden tasainen hengitys, mutta hänen ei vielä tehnyt mieli unta. Tuntui siltä, että jotakin

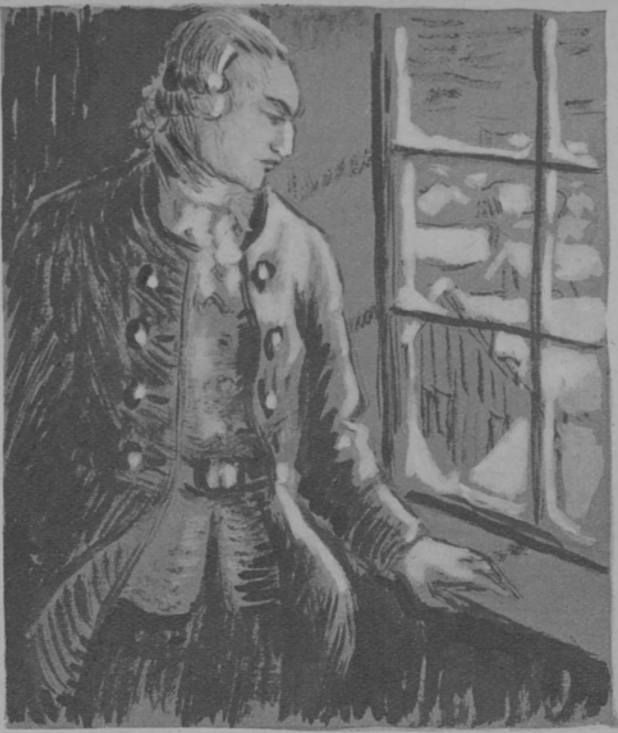

hyvin tärkeätä, melkein juhlallista oli tapahtunut. Jos mielessään jotakin hautoi, niin se oli omaa, ja sen sai painaa unhoon, milloin halusi. Mutta se, minkä oli tullut julki sanoneeksi, se rupesi ikään kuin velvoittavana elämään ja olemaan sanojansa ulkopuolella.

Nyt oli siis päätetty asia, että hänestä piti tulla Suomen vapauttaja, joka murtaisi kiittämättömien ruotsalaisten ikeen. Sitä suurtyötä varten hänen oli kehitettävä kaikkia kykyjään ja kestettävä, mitä Ruotsissa opintoaikana saattoi olla kärsimistä. Kerran oli koston makeus tuleva. Ja vapaassa Suomen valtakunnassa oli hänen palkkanaan oleva kansan kunnioitus ja rakkaus ja suuri valta.

Ikkunasta näkyi kaistale kirkkaassa tähdessä olevaa taivasta, ja sitä hän katseli. Tuntui siltä, että olisi tänä iltana pitänyt ajatella ja rukoilla Herraa Jumalaa niinkuin pikkupoikana äidin luona. Mutta täällä vieraassa maassa tuntui joutuvan Hänestä niin merkillisen etäälle. Tuskinpa nämä ruotsalaiset enää uskoivatkaan Häneen, eivät ainakaan kadettikoulun opettajat.

Ja niin nuori Yrjö Maunu Sprengtporten tänä iltana ja vielä monena, monena iltana tämän jälkeen nukahti tulevan suuren tehtävänsä ja koston ja kunnian onnellisissa unelmissa ja heräsi pahaisena suomalaispoikana, jolla tuskin oli ainoatakaan ystävää tai hyvänsuojaa muukalaisuuden maassa.

Mustat luut.

Mykkänä kätkee kuusikko wäärää rajaa,
— piirtoa mustaa sielujen kauppiaan.
Toisella puolen pyöweli kansaa ajaa;
toisella puolen pyöweli sinnataan.

Toisella puolen kiihkossa sairaan pyyteen
Baabelin papit rikkowat walojaan.
Toisella puolen uskowat ihmisyyteen
sokeat narrit laakerit kulmillaan.
— — —

Siellä on merkit, joita ei koskaan pestä
puhtaiksi saata seireenit simasuut.
Siellä on merkit kauheat ihmisestä:
takana rajan maatuwat mustat luut.

Totuutta koskaan ei tulen lieskat polta.
Karjalan korwet toistawat tarinaa:
— Täällä on soinut Moolokin rowiolta
kuolemanhuuto syyttäen rajan taa.

— Täällä on nuoren sankarin matkan maali
mässäyspaikka Iiwana Werisen.
Täällä on kerran riehunut kannibaali
wiitassa uuden wuossadan airuen.

— Täällä on luotu kansoille wapautta
tuskilla miehen liekeissä kuolewan.
Täällä on kerran juhlittu ihmissuutta,
sankarityötä hiipiwän hyenan.
— — —

Ylitse korwen hyljätyn heimon pirstain
heittäwät warjon ruoskijan ristinpuut.
Yhäti jatkuu idässä leikki irstain.
Kostoa huutaa paltetun miehen luut.

Yhäti riehuu pyöweli punapaita,
räiskywät lieskat Moolokin rowion.
Kuinkahan kauan taakkana kattaa maita
matalapaine tappawa, waloton?.

Kuinkahan kauan kiihkossa sairaan pyyteen
riehuwat hurtat kaawuissa karitsain?
Kuinkahan kauan uskowat ihmisyyteen
sokeat narrit Kainia kumartain?.

Heikki Asunta

Spartalainen nuoriso

SM:n päällikkö Elias Simojoki.

Kaikkihan tietänette, että muinaisessa Spartassa oli hyvin erikoislaatuinen nuoriso, joka sai erikoislaatuisen kasvatuksen. Jo pieninä poikasina otti Isänmaa heidät huostaansa ja yritti opettaa heitä väkeviksi ja pelottomiksi sotureiksi ja kunnon kansalaisiksi. He olivat aina leiriytyneitä, nukkuivat kovalla kalliolla, söivät vaatimatonta ruokaa, uivat ympäri vuotta Eurotas joessa, heitä ruoskittiin Artemin alttarin ääressä ja miekkojen kalske sekä taistelulaulut eivät koskaan heidän leireiltään tauonneet.

Ja kun sitten sotarummut alkoivat kutsuen päristä, kun persialaismassat vyöryivät ylitse Hellespontoksen, kun Isänmaa oli vaarassa, silloin jokainen Spartan nuorukainen hetkeäkään empimättä seurasi sotakuningastaan Termopylain solaan. Siinä taistelivat Spartan nuoret urhot askeltakaan väistymättä, siihen kylmenivät persialaisen laviinin alla historian ehkä ylpeimmät sankaripojat. M u t t a v a i n y l i n u o r i s o n r u u m i s k a s o j e n k ä v i b a r b a a r i e n t i e K r e i k a n s y d ä m e e n.

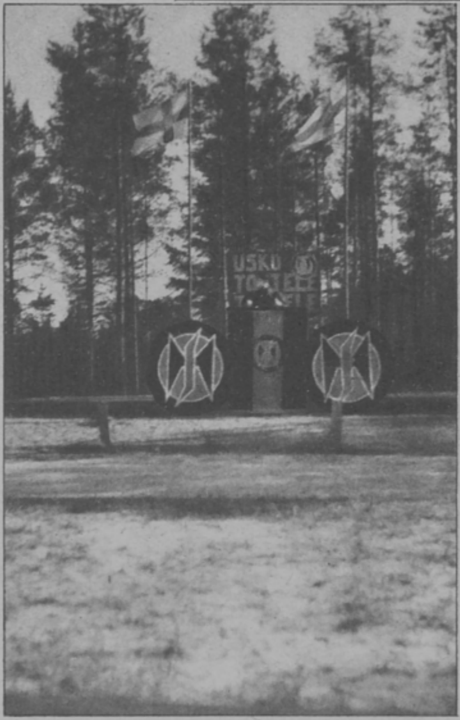

SM:n päällikkö puhuu Kuortaneen kurssien lopettajaisissa.

SM-järjestöllä ja Termopylain sankareilla on jotain yhteistä: on sama taistelumieli ja palava rakkaus heimoon ja Isänmaahan tuntoa painamassa sama vaativa laki, joka kieltää kentältä pakenemisen ja rinnassa sama peloittava aavistus, että Efialtes voi meidät salaista vuoripolkua kulkien yllättää. Ja vielä: myös SM on leiriytynyttä nuorisoa, myös se saa spartalaisen kasvatuksen.

Aamulla heräävät sinimustat fanfaarin soittoon, kohotetuin käsin tervehtivät he pyhää, tahratonta ja valkeaa taistelunsa lippua ja ugrien väkevän veren kutsumana, sydän täynnä uhrin intoa ja jänteret nuoresta voimasta väkevinä rientää jokainen rintamaan. Mustapaitain rintama oikenee kuin itsestään ja ensimmäiset iskulaulut alkavat kaikua. Leirin tunnus on: työ! — Mutta kun ilta saa, kun varjot lankeavat yli valkeitten telttojen, kun viimeinenkin ääni vaikenee, silloin syttyy nuotioitten tervas ja nuoret mielet hiljentyvät kuin sankaripaaden ääreen. Siinä istuvat rikkaat ja köyhät, ylhäinen puristaa alhaisen kättä. Siinä ovat rinnatusten

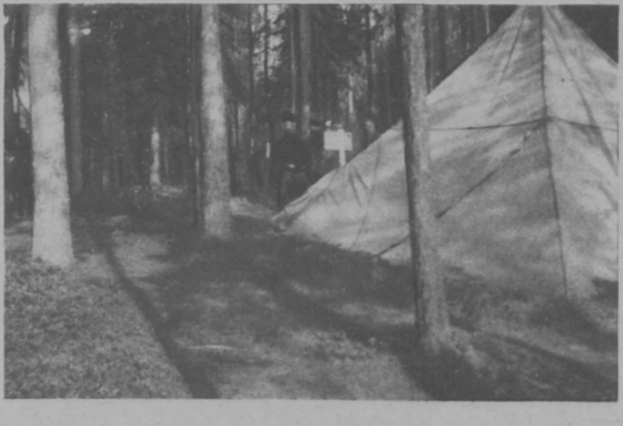

Leiriteltta. — ». . . kun varjot lankeavat . . .»

SM-kurssilaisia Kuortaneen Aholankankaalla.

Väliaika kursseilla.

ylioppilas ja matalan majan poika, jonka omaiset purevat pettua Kuusamon saloilla. Yhden kasvot ovat nuorekkaan kauniit, toisen ohimoja piirtävät arvet, elämän arvet, jotka SM-henki on kirkastanut. Ja meidän keskellämme istuvat myös sankarten haamut kasvoillaan vaativa totisuus. Istuu Bobi Siven, istuu Messukylän sankari Onni Kokko ja nuori viipurilainen koulupoika Pohjala, jonka hennon ruumiin punaisten käsikranaatti repi riekaleiksi ja jonka huulilta ei kuoleman tuskassakaan yhtään valitusta päässyt. Läsnä ovat kaikki sankaripojat, nuo Suomen spartalaiset nuorukaiset, joilla oli onni saada hauta harmaan paaden alle. Ja kaikki he kertovat meille ihmeellistä tarua, näkevät ihania unia kansasta, jonka veri on kaikkialla vuotanut, missä vain taisteltu on, ja jonka mies tälläkin hetkellä elää ja kärsii Pohjanlahden rantamilta aina sinne saakka, missä tundrojen suuret virrat purkavat vetensä Jäämereen. Kaikki laulavat he meille ylpeää lauluaan:

»Sydän vuotaen nuorta verta
yhä lippua kohottain
lipun juurelle kaatui kerta
suku soihdunkantajain.»

Sitten kääriytyy sm jälleen huopaansa ja kyyneltä silmäkulmasta kuivaten sopertaa iltarukouksensa, joka on kuultu, sillä nuotion sauhu kohoaa kohti korkeuksia . . . — Pian valkenee taas aamu yli telttojen ja alkaa uusi taistelu.

Tällaista on sinimustain leirielämä, mutta se kestää liian vähän aikaa. Sen nuotion ääressä on liian harvoja nuoria. Koko Suomen nuoriso olisi kerättävä näille työleireille riittävän pitkäksi ajaksi niin että me harjaantuisimme taistelijoiksi kuten Spartan nuoriso. Siellä me oppisimme tekemään työtä, korpea kaatamaan ja peltoa perkaamaan.

SM-kurssi Ruonan patsaalla.

SM-kurssilaisia luennolla.

Meistä tulisi siten väkevää nuorisoa, joka osaisi marssia, kärsiä ja kuolla Termopylain sankarten tavoin, nuorisoa, jonka tunnuksena on:

»Orjat loukkoon,
vapahat joukkoon
konsa me käymme valosta sotiin.
Kilpien kanssa
tai kilpien päällä
mutta me saatamme sampomme kotiin.»

Sm-veli!

Termopylain urhojen esimerkkiä noudattaen: Älä väisty! Ugrien suuren menneisyyden ja vielä suuremman tulevaisuuden nimessä: Taisteluun! — Mutta aina on kuitenkin muistettava, kiivaimmankin taistelun keskellä, kun iskut raskaimpina putoilevat, aina muistettakoon:

»Viha vienyt meitä ei kamppailuun,
vei entisaikojen mahti,
vei nuijamiehet ja Vänrikki Stool,
ja jääkärimarssin tahti.»

Ja kerran, kun ne leiripäivät, kun ne koko Suomen nuorison suuret leiripäivät julistetaan päättyneiksi, silloin mustapaitojen taistelulegioonat toisensa jälkeen marssivat kotikirkkonsa kummulta huulillaan virren sävelet taistelulippujen jäljessä niille kentille, joissa ratkeaa ugrien onni.

Sankaripoikien jälkiä seuraavat nuoret!

Spartan urhojen tavoin:

»Sotahuutomme soi yhä maasta:
Ei, eivät he milloinkaan
yli hautamme käy, sitä raasta,
joka tuumasta taistellaan.»

Viljo Lius.

Kuortaneen SM-kurssi 1935.

Nyrkkeilyneuvontaa Kuortaneella.

SM-kurssilaisia luennolla.

Kuortaneen SM-kurssi 1935.

Marssilaulu.

(Omistettu Seinäjoen Sinimustain Ao 3:lle).

Iskevästi.

Veikko Kaakinen.

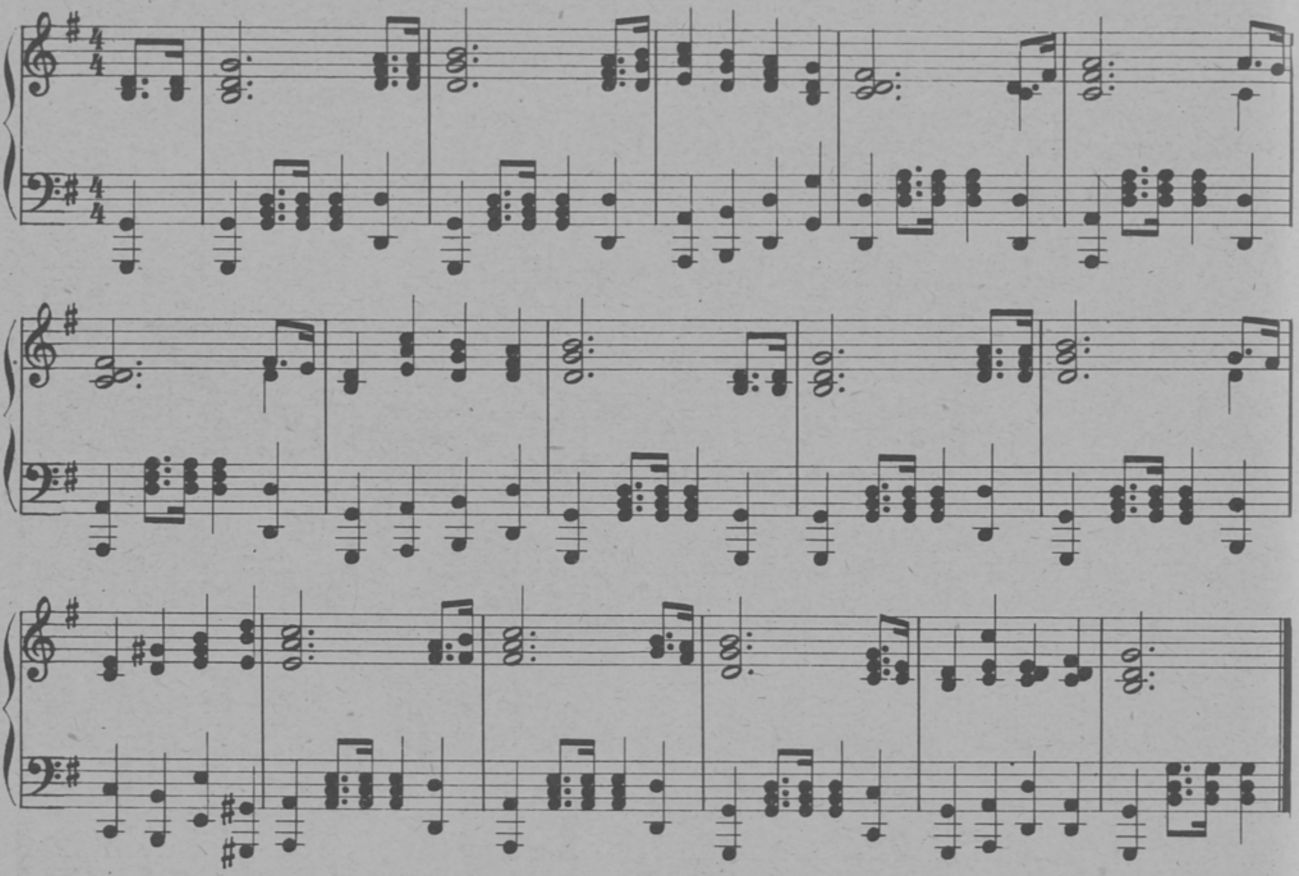

Iskekää, iskekää,
tulta yöhön iskekää!
Eespäin vaan
eestä maan
iskujoukot rynnistää.
Määrä näin
mennä päin,
kunnes voitto saatu on,
kunnes maa
turvan saa,
Suomi vahvan vartion!

Iskekää, iskekää,
tulta yöhön iskekää!
voittotie
meitä vie
kohti päivää ylpeää.
Marssillaan
nuoret maan
kerran vapauden loi.
Pontta siis
askeliis,
kutsu taistoon meille soi:

Iskekää, iskekää,
tulta yöhön iskekää!
Pelko pois
ken nyt vois
meiltä voiton yllättää!
Jospa taas
luoti kaas
kärkimiehet paikalleen,
lippuaan
kannetaan
aina mieheen viimeiseen!

Vilho Viita.

Kajaanin Sinimustain marssi.

A. Sonninen 1934.

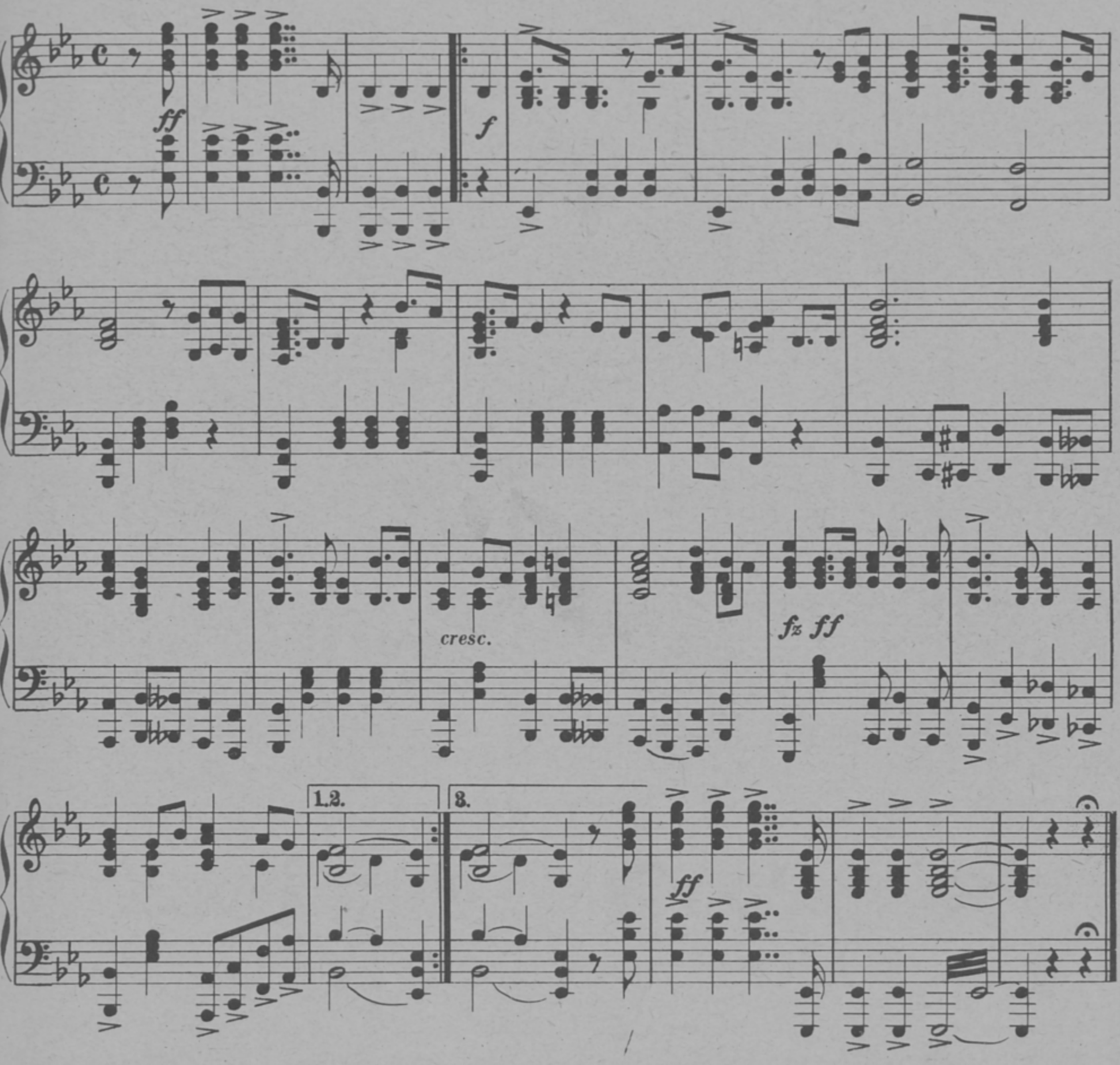

Nyt taistohon, joukko pelvoton,
käy puolesta kansan ja maan!
Tie suora urhojen, kautta kuohujen,
meitä johtava on kunniaan.
Ei valheen valtaan sortua vielä
kansamme kallis saata.
Me suojaamme isäimme uskoa
ja kallista syntymämaata.

Nyt korkeaan, lippu liehumaan,
vala viimeinen vannokaa!
Mi määrä kohtalon? Meille tulkohon!
Oma onni nyt väistyä saa.
Pois kurjat kaikki jo kaikotkaa,
kun marssimme soi sinimusta!
Nyt vaatiipi uhrimme synnyinmaa
suurta urhojen uskallusta.

Soi, eläköön, Suomi eläköön!
Oi kallein toivomme maa.
Oot suuri voimakas, kansa urhokas.
Ken nyt vois sua halventaa?
Sun kunnias kirkkaana loistava
on Pohjolan taivaan alla.
Sun maineesi puhtainta lippua
aina kannamme korkealla!

A. V. Perälä.

Kohtaus puolalaisesta elokuvasta »Nuori veri» — Isä ja poika.

PUOLALAISEN NUORISON TAISTELU KANSALLISEN OPETUKSEN VAPAUDEN PUOLESTA

Maaliskuun 9. p:nä 1930 pitivät Puolan kimnaasinopettajien ammattiyhdistys ja kansakoulunopettajien yhdistys Varsovassa juhlaistunnon viettääksensä puolalaisen nuorison kansallisen opetuksen hyväksi järjestetyn suuren mielenosoituksen 25-vuotispäivää.

Vuonna 1905, venäläisen sortovallan aikana, puhkesi koululaisten ja ylioppilaiden järjestämä lakko siinä Puolan osassa, joka maan lopullisen jakamisen jälkeen oli ollut Venäjän vallan alaisena. Tämä lakko, joka oli puolalaisen nuorison maansa kansallisen ja poliittisen vapauttamisen puolesta järjestämien taistelujen draamallisimpia — jota vapautumista saattoi odottaa piakkoin tapahtuvaksi — muodostui erittäin tärkeäksi poliittiseksi mielenosoitukseksi. Se nim. osoitti venäläisille valloittajille samoin myös saksalaisille ja itävaltalaisille, joiden valloittamilla alueilla kansallisuuskysymys ei tosin ollut samassa määrässä kärjistynyt — Puolan nuoren sukupolven järkähtämättömän päätöksen taistella näitä kolmea valloittajaa vastaan isänmaan vapauttamisen puolesta. Tämä Puolan nuorison yksimielinen ja laaja mielenosoitus todisti tämän sukupolven yhä kasvavaa tarmoa ja järkähtämätöntä päättäväisyyttä, saman sukupolven, joka viisitoista vuotta myöhemmin antoi verensä 120 vuotta aikaisemmin menetetyn poliittisen itsenäisyyden takaisinvoittamiseksi. Puolalaisten koululaisten vuonna 1905 järjestämä lakko ja sen saavuttama menestys muodostui tärkeäksi poliittiseksi teoksi, minkä nuoriso yksimielisesti ja miltei vaistomaisesti

»Nuori veri» — »Kapinallisten» koulupoikain johtaja veljeilee vahtimestarin kanssa.

oivalsi, johon se vihki itsensä ja jonka se saattoi onnelliseen tulokseen vastoin aikansa vanhemman sukupolven — vanhempiensa ja opettajiensa — enemmistön tahtoa, jopa vastoin erinäisten poliittisten puolueiden ohjelmaa, jotka tällöin taistelivat kolmen sortajan hallitseman köyhän maan paremman taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman saavuttamiseksi. Tällä teolla oli siis tavaton merkitys. Se ulottui aatteelliseen arvoonsa nähden paljon tapahtumapaikkansa ahtaiden rajojen ulkopuolelle, nimittäin Venäjän vallan alaisen Puolan.

Puolalaisen nuorison tässä tilaisuudessa niin loistavasti osoittaman isänmaanrakkauden ja oman etunsa uhraamisen hengen esiintoi muutamia vuosia myöhemmin sangen huomiota herättävällä tavalla puolalainen kirjailija Benedykt Hertz draamassaan »Mtody las» (»Nouseva metsä»). Se on näytelmä, jota vielä meidän päivinämme esitetään kaikkien puolalaisten teatterien näyttämöillä ja jota hiljattain on menestyksellisesti esitetty valkoisella kankaalla puolalaisena elokuvana eräässä Helsingin suurimmassa elokuvateatterissa samoin kuin muissa Euroopan kaupungeissa.

Tämä puolalaisten koululaisten kansallisen opetuksen hyväksi järjestämä lakko aiheutui venäläisen hallituksen taitavasta vainosta, jota puolalaisten vuosina 1831 ja 1863 nostaman kapinan verisen tukahduttamisen jälkeen lakkaamatta jatkettiin, jaetun Puolan sen osan venäläistämiseksi, joka oli liitetty tsaarien valtakuntaan.

Tällä tavalla Venäjä tahtoi, lakkautettuaan täydellisesti Puolan poliittisen itsehallinnon, viimeisen kansallisen, vuosina 1863—64 tapahtuneen kapinan jälkeen, hävittää kaikki ne laitokset, jotka vielä voisivat säilyttää heidän hallitsemansa Puolan kansallista kulttuuria ja henkeä. Sitä paitsi suuntasi Venäjä sarjan hyvin järjestettyjä hyökkäyksiä itse puolalaisen kansan olemassaoloa vastaan. Näiden hyökkäysten tarkoituksena oli ensi kädessä puolalaisen kansallisuuden täydellinen hävittäminen puolalaisista maanosista. Tarkoituksena oli niiden perusteellisin venäläistäminen. Venäjän hallitus toivoi aikaansaavansa tämän poistamalla täydellisesti puolankielen sekä kouluista että korkeammista opetuslaitoksista koko valloittamallaan alueella.

Tämä opetuksen venäläistämisen ensimmäinen vaihe kesti vuodesta 1864 vuoteen 1872, joiden seitsemän tsaarivallan despoottisen politiikan sortovuosien jälkeen Venäjän vallan alaisella Puolalla ei ollut enää yhtään kansallista keski- tai korkeakoulua. Samanlaista kansallisuuden riistämistä puolalaisilta kansakouluilta venäläisen kansallisuuden hyväksi ja venäjänkielen opetuskielenä käytäntöönottamista näissä kouluissa valtahallitus ei voinut toteuttaa ennen kuin paljon pidemmän ajan kuluessa. Kolmattakymmentä vuotta kului tähän kaupunkien ja maaseudun puolalaisen rahvaan itsepintaisen päättäväisyyden vuoksi, sillä se teki passiivista vastarintaa kaikkia hallituksen yrityksiä vastaan puolankielen poistamiseksi heidän jokapäiväisestä elämästään ja koulunopetuksestaan.

Venäjän vallan alaisen Puolan venäläistämisohjelma käsitti:

1) Venäläisten koulujen täydellisen sarjan perustamisen Puolaan, jommoisia siellä ei ennestään ollut;

2) Kaikkien puolalaisten koulujen muuttamisen yksinomaan venäläisiksi, joissa siis opetus kaikissa aineissa tapahtui yksinomaan venäjänkielellä ja joista puolankieli, joka alunperin oli yhtenä opetusaineena, sittemmin poistettiin.

3) Puolalaisen maanosan ammattiopetuksen täydellisen venäläistämisen;

4) Kaiken valloitetun maanosan alunpitäen puolalaisen, mutta silloin jo venäläistetyn alku-, keski- ja korkeakouluopetuksen hallinnollisen yhdistämisen venäläiseen opetukseen.

Puolan koko opetuslaitoksen despoottisesti byrokraattinen keskittäminen ja Puolan koulujen itsehallinnon täydellinen hävittäminen sekä sen kokonaan Pietarista riippuvaksi tekeminen kruunasi 1890 tienoilla Venäjän vallan alaisen Puolan opetuksen täydellisen venäläistämisen.

Tämä hallituspolitiikka, jolla Venäjä tahtoi osoittaa olevansa väkivaltaisesti valtaamansa maan ehdoton käskynhaltija, politiikka, jota se jatkoi johdonmukaisesti viidettäkymmentä vuotta, synnytti kuluneen vuosisadan viimeisinä vuosina puolalaisissa välittömästi ponnistuksia heidän oikeuksiensa takaisinvoittamiseksi, oikeuksiensa omaan kieleensä, uskontoonsa

»Nuori veri» — Santarmiupseeria johdetaan harhaan.

»Nuori veri» — Vanhempien mielipiteet aiheuttavat koulupojalle epämiellyttäviä tilanteita.

»Nuori veri» — Äiti ja poika.

ja kansalliseen kulttuuriinsa. Huolimatta mitä ankarimmasta puolalaisten vainoamisesta, vangitsemisista ja lukuisista karkoituksista useiksi vuosiksi, jopa elinajaksikin Kaukaasiaan ja Siperian karuimpiin osiin, jonne heidät tuomittiin pakkotyöhön ja jossa heitä pahoinpideltiin, jopa usein kidutettiinkin — ehkäpä juuri tämän vuoksi puolalaisten ponnistukset tulivat yhä voimakkaammiksi — sillä kaikkina aikoina on pyhään tarkoitukseen vuodatettu veri vienyt voittoon.

Ja tuloksen oli eräs Puolan suurimpia runoilijoita ja näytelmäkirjailijoita XIX vuosisadan lopussa — Stanislaw Wyspianski — ennustanut kuvatessaan vuoden 1831 puolalaista kapinaa historiallisessa näytelmässään »Marraskuun yö», että »suuret esi-isämme, jotka kasvattavat suuria poikia kansallemme, tulevat näkemään sen päivän (joka ei enää ole kaukana), jolloin nämä vapauttavat maansa vihollisensa sortovallasta».

Vuoden 1905 kuuluisaan lakkoon — joka puhkesi muuten samaan aikaan kuin vallankumouksellisten yritys hävittää Venäjällä tsaarivallan despoottinen hallitus — osaaottaneet puolalaiset koululaiset ja ylioppilaat voivat sen vuoksi ylpeillä siitä, että ovat, sekä ihanteelliselta että käytännölliseltä kannalta katsoen, ottaneet ensimmäisen askeleen Puolan poliittiseen vapauttamiseen.

Tämän samanaikaisesti venäläisten vallankumousyritysten kanssa puhjenneen ja muutamia kuukausia kestäneen lakon tarkoituksena oli pakottaa Puolaa hallitsevat venäläiset viranomaiset sallimaan jälleen kansan kielen — puolankielen — käytäntöönottamisen maan alku-, keski- ja korkeakoulujen opetuksessa.

Kuten edellä on sanottu, onnistui tämä yritys ainakin osaksi, sillä se levisi yhä laajempiin piireihin, se saavutti myötätuntoa koko vallatun maan yleisön keskuudessa, jopa venäläistenkin kesken. Vieläpä Venäjän poliittisten rajojen ulkopuolella, nim. jaetun Puolan muissakin osissa: Saksan alaisessa osassa, Posnanissa ja Itävallan alaisessa osassa, Galitsiassa se vahvisti kansallisuustunnetta.

Täten se puolalainen nuoriso, joka Venäjän vallan aikana vuonna 1905 oli ryhtynyt vallankumouksellisesti vastustamaan sortajahallitusta, tuli Puolan nousevan sukupolven esikuvaksi, sille se antoi merkin kansalliseen heräämiseen.

Kun sitten Puolan kansa kokonaisuudessaan tarttui aseisiin, marssien ihailemansa sankarijohtajansa Joseph Pilsudskin ohjaamana voittoisasti poliittiseen vapauteensa, säilyy muistissa puolalaisten koululaisten vuonna 1905 tekemä lakko erinomaisen tärkeänä tekijänä, sillä se oli kansan mielessä aikaansaanut herätyksen, joka laajalti myötävaikutti Puolan kansan suuren johtajan suureen työhön.

Rouva Gertrud Scholts-Klinck puhuu Nürnbergin puoluepäivillä.

NYKYSAKSAN NAISET JA HEIDÄN JOHTAJANSA

Älköön sanottako, että tuodaan esikuvat ulkoa, vaikka meitä Isänmaallisen Kansanliikkeen naisia kiinnostaisikin kysymys: Mikä on naisen asema ja toiminta kansallisesti heränneissä maissa. Jokaisen kansan on herättävä omalla tavallansa ja luotava elämänsä omaa olemustaan vastaavaksi. Mikä siis käy esim. Saksassa, voi olla aivan sopimatonta meille. Mutta voimme oppia myös virheistä ja saada herätteitä asioista, joita arvostelemme hyvinkin ankarasti.

Adolf Hitler katselee naista hyvälle miehelle olennaisella kunnioituksella, mutta hänen näkemyksensä on rajoitettu meikäläisen mielestä. Hän puhuu Saksan naisille kauniimpia sanoja kuin valtiomies tuskin koskaan on puhunut, asettaa naisen korkealle. Ottaa miehen luonnolle olennaisen suojelevan asenteen. »Häpeäisin olla saksalainen mies, jos koskaan sodan puhjetessa yhdenkään saksalaisen naisen täytyisi mennä rintamalle», huudahtaa hän. Äitiys on hänestä sankariutta. »Naisella on taistelukenttänsä. Jokaista lasta synnyttäessään kansalleen, taistelee nainen kansansa puolesta. — Naisen tasa-arvoisuus merkitsee sitä, että hän saa luonnon hänelle määräämässä asemassa sen arvonannon, mikä hänelle kuuluu. — Ei ole korkeampaa aatelisarvoa naisella kuin olla kansansa poikien ja tytärten äiti», lausui Hitler puheessansa naisille Nürnbergin puoluepäivillä. Mutta kun hän samassa puheessa lausuu: »Me näemme naisessa kansamme ikuisen äidin ja miehen toverin elämässä, työssä ja taistelussa», niin hän samalla myöskin teoriassa tunnustaa naiselle oikeuden ja velvollisuuden osallistua julkiseen elämään. Hitler tunnustaa, että esim.: hänen vankeusaikanansa juuri naiset pelastivat kansallisen liikkeen tuhoutumasta.

Saksan kansallisosialististen naisten suhde Johtajaan on palvontaa ja ihailua. He näkevät hänessä sen miehen, joka on pelastanut Saksan bolshevismista. Se riittää heille. He tietävät, että ilman Hitleriä Saksasta olisi tullut samanlainen kauhujen maa kuin on Venäjä. He olivat tarpeeksi kärsineet liberalistisen ja sosialistisen hallitusajan epävarmuudesta ja rappiosta. Naiset ajattelivat ja tunsivat siinä määrin valtakunnallisesti ja syrjäyttivät oman sukupuolensa edut. Suostuivat siihenkin, että naisia sivuutettiin työttömyyden takia toimista, joissa mies voi hankkia perheellensä toimeentulon, että naisopiskelijain määrä yliopistoissa pienennettiin vähäiseksi osaksi miesopiskelijain määrästä, että parlamenttiin valittiin vain miehiä ja muuhun

samankaltaiseen. Hitler toimi kansallissosialististen naisten täysillä valtuuksilla. Näiden mielestä Johtaja ei voinut tehdä sellaista, mikä on väärin. He luottavat häneen ilman ehtoja.

Mutta työssä, julkisessa elämässä naiset ovat Saksassa tästä kaikesta huolimatta erittäin mahtava tekijä. Kaikessa, mitä kansallissosialismin nimessä tehdään he ovat mukana. Eivätkä suinkaan käskyläisen asemassa. Koko valtavan laaja ja monipuolinen naisten työ on täydellisesti naisten käsissä ja heidän järjestelemäänsä. Gertrud Scholtz-Klinck on sen ylimpänä johtajana ja vastaa siitä valtakunnan kanslerille. Ei yhtään naisia, kotia, lasta koskevaa säädöstä anneta ilman, että naistoiminnan johtaja naiskomiteoineen ja asiantuntijoineen sen tarkastaa. »Meidän ei tarvitse riidellä parlamentissa näistä asioista. Me keskustelemme täällä kaikessa rauhassa, eikö se ole paljon yksinkertaisempaa?» selittää rouva Scholtz-Klinck. Niin johdetaankin hänen työhuoneestaan Berlinistä laajain naisten muodostamien virastojen avulla kaikkia suuria naisyhtymiä valtakunnassa. Rouva Scholtz-Klinck matkustaa laajan maan eri puolille, on mukana työleireillä, joitten järjestely on hänen omakohtaista työtään, naisten kokouksissa ja juhlissa ja edustaa naisia kaikissa suuremmissa valtakunnallisissa tilaisuuksissa. Hän puhuu selkeästi ja mukaansavetävästi, hänen puoluepäivillä pitämänsä puheet asetetaan Saksassa valtakunnan kanslerin ja ministerien ohjelmapuheitten rinnalle.

Saksan naisista on naisten kasvatuksessa korostettava paria seikkaa erikoisesti: »kasvattaa hänet kotia ja valtiota varten. Tärkeämpää kuin kaikki muu on nuoren saksalaisen tytön kasvattaminen tehtävästään tietoiseksi nykyajan saksalaiseksi naiseksi.» Tätä varten on työpalvelus mm. työleireillä pakollinen jokaiselle opilliselle alalle aikovalle ja suotava kaikille. Työpalveluksen aikana, joka on 6-kuukautinen tottuu nuori tyttö kaikkeen taloudessa, myös maataloudessa tarvittavaan työhön, sosiaaliseen huoltoon harjoittelemalla yksityiskodeissa, joissa apu on tarpeen, saa sen ohella ohjausta ja harjoittelua voimistelussa ja urheilussa. Mutta kasvatuksen keskeisin tarkoitus on kuitenkin saada saksalainen tyttö alunperin ajattelemaan valtiollisesti. »Hänen täytyy osata ajatella, ei puoluepoliittisesti, ei poliittisesti toisia kansoja vastaan taistelevassa mielessä, vaan valtiollisesti siten, että hän tuntee ja ajattelee yhdessä kansansa kanssa ja uhrautuu sen puolesta.» Kuluvana syksynä kehitti rouva Scholtz-Klinck puheessaan naisille Nürnbergin puoluepäivillä erityisesti työpalveluksen kasvatusajatusta. Hän lausuu mm. »Me olemme asettaneet päämääräksemme saattaa kansakuntamme kaikki naiset ja tytöt tietoisiksi voimastaan, iloitsemaan sen tunnossa ja lopuksi vapaasta tahdosta ja ylväin mielin sitoutumaan kansamme avuksi sen nykyhetken kovalla tiellä. — Tässä ei meille riitä kuntoisuustodistukseksi ei suoritettu tutkinto ei kaunis ulkomuoto ei raha eivätkä hyvät suhteet, joita meillä on, vaan tässä kysytään ainoastaan ja yksinomaan jokaiselta omaa kuntoa, persoonallisuutta.» Tätä ajatusta pyrkii työpalvelus toteuttamaan. Mutta tämä kasvatusajatus ulottuu pidemmällekin ihmisen koko olentoa uudistavaksi. »Kansallissosialismi on pakottanut ihmisen tulemaan totuudentuntoon, seisomaan suorana oman itsensä edessä, kuuntelemaan sisäistä ääntä ja painumaan sielunsa syvyyteen; siten olemme saaneet hänestä uskonnollisen ihmisen, sellaisen, joka on päässyt palaamaan takaisin siihen Ikuiseen yhteyteen, josta kaikki olemme lähtöisin. — — Meidän täytyy päästä kaikkien ilmiöiden alkulähteelle, Jumalan luo. — Jos siksi kansallissosia-

Työleirin neitosia.

Virkistyshuoltolaisia. Tunnus: »Voimaa ilosta».

lismi näkee tehtäväkseen herättää köyhimmässä ja avuttomimmassakin kansan jäsenessä hereille tahdon päästä voimansa tuntoon, vahvistaa uskoa tähän voimaan vastuutietoisuuden jalostaman työn kautta, niin se luo siten edellytyksen Saksan kansan uskonnolliselle heräämiselle. Jos Jumalan voima tulee jokapäiväiseksi elämän kokemukseksi ja velvoittaa ehdottomaan rehellisyyteen, kunnioitukseen ja nöyryyteen, iloon ja voimaan, silloin olemme sillä kohdalla, missä kansallissosialismi ja uskonto kohtaavat toisensa, nimittäin vastuuntunnossa sen elävän elämän edessä, joka kohtaa meitä työmme aateluudessa, tämän maan mullassa ja kansallemme määrätyissä elämänlaeissa.»

Ylläolevissa otteissa Nürnbergin puoluepäivillä pidetystä puheesta näkyy kansallissosialistinen maailmankatsomus naisten näkemyksenä. Sitä noudattaen kohdistavat he koko tarmonsa toisaalta kasvatus — toisaalta huolto- ja avustustyöhön. Kansallissosialistisesta kasvatuksesta huolehtii Kansallissosialistinen naisjärjestö piirien ja alaosastojen välityksellä. Toiset suuret liitot hoitavat mikä naisten ammattiasioita, mikä työpalvelusta, mikä kuten »Äiti ja lapsi» kodin asiaa, mikä taas keskittyy yksinomaan naisylioppilaita koskeviin kysymyksiin jne. Tavattoman arvokasta työtä suorittaa mm. yhtymä »Äiti ja lapsi». Lähemmäs kaksikymmentätuhatta neuvontakeskusta ja niissä lähes viisikymmentä tuhatta palkattua tahi vapaaehtoista huoltosisarta on työssä äitien, lasten ja kotien terveystilan kohottamiseksi. Virkistyshuoltoon lähetettiin viime vuoden kuluessa n. 1 $^1/_3$ miljoonaa lasta. Erityinen avustusmuoto on Saksassa ns. talviapu. Se perustuu ajatukseen »Yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta». Naiset ovat talviavun kerääjinä ja jakajina tehneet suunnattoman palveluksen. Raha-arvoltaan lasketaan talviapuna jaetun 1934—35 vuosien talvikausina apua 725, 561, 525 Saksan markan, toisin sanoen $^3/_4$ miljaardin Saksan markan arvosta. Kenenkään ei tarvinnut palella eikä nähdä nälkää. Se oli keräyksen päämäärä. Tällaiset ovat todella saavutuksia ja todistavat, että Saksan kansan uhrimieli on elävä.

Lyhyessä katsauksessa ei voi edes viitata kaikkiin työmuotoihin, jotka Saksan nainen on omaksunut uuden Saksan rakentamisessa. Lyhyesti täytyy vain sanoa asettuipa miten arvostelevaan asenteeseen tahansa, että naiset ovat välittömällä innolla tarttuneet kaikkeen, missä voivat maataan palvella. Senkin, että heiltä on vaadittu suuria omakohtaisia uhreja, he ovat ottaneet välttämättömyytenä vaikean ajankohdan läpäisemiseksi. Saksassa ei ole tavallisessa mielessä rauhan aika. Taistelu jatkuu sisäisesti. Eritoten suuria taloudellisia vaikeuksia vastaan, joita ulkoapäin Saksaan kohdistunut juutalaismielinen oppositio aiheuttaa. Naisten tämänhetkinen asema on nähtävä sitä taustaa vasten. Ja näin ulkopuolelta katsoen näyttää siltä, että Saksan naiset juuri omaksumalla tasaveroisen taisteluasenteen valtakunnan uudestarakentamisessa parhaimmalla tavalla puolustavat naisen kansalaisoikeuksia nykyhetkellä. Valtakunnan kanslerin on täytynyt kerta toisensa perästä tunnustaa naisten työn ja osuuden merkitys. Hän tuntee yhä enemmän, että vasta Saksan naisen mukana kansallissosialistinen maailmankatsomus eläytyy Saksan kansaan. Naiset muodostavat enemmistön Saksan nykyisen valtakunnan kanslerin työ- ja taistelurintamassa.

Hilja Riipinen.

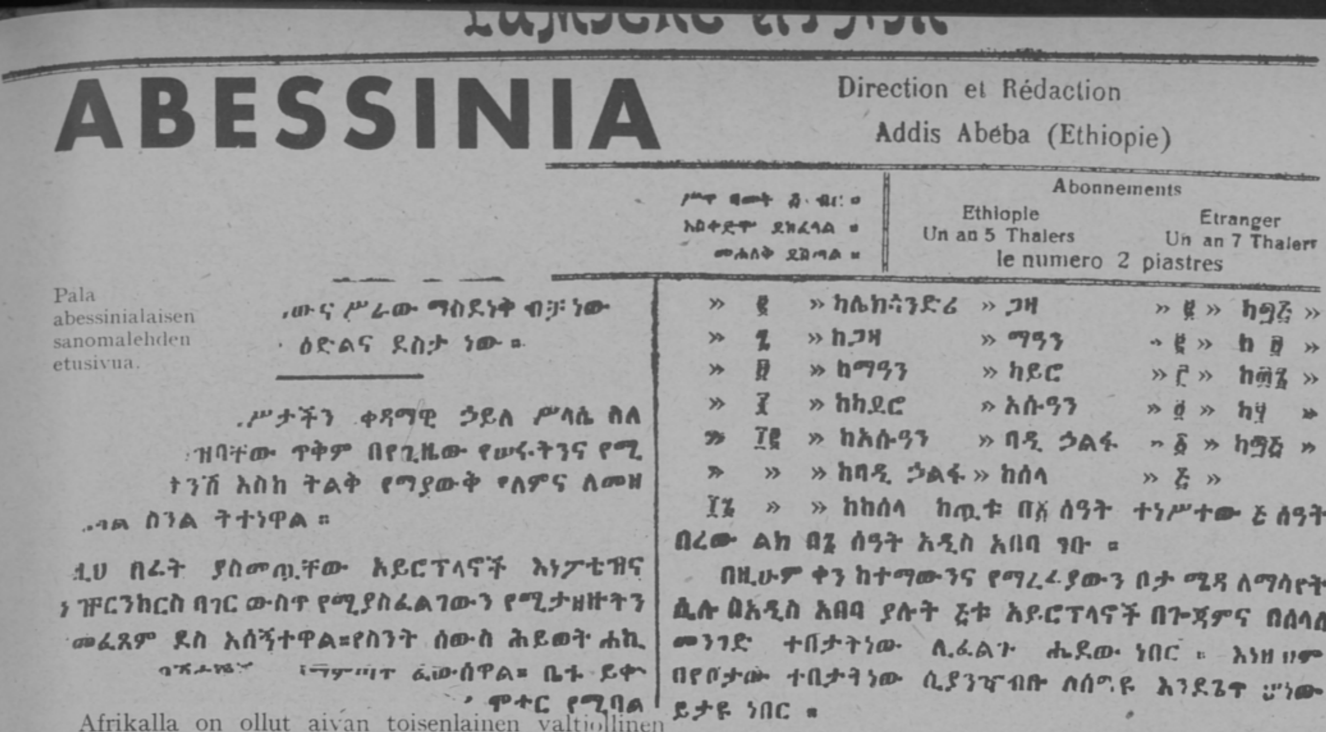

Pala abessinialaisen sanomalehden etusivua.

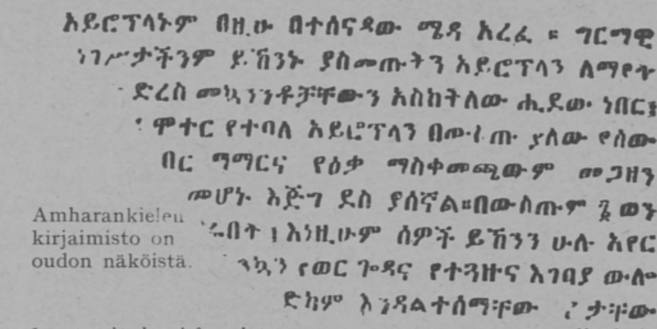

Amharankielen kirjaimisto on oudon näköistä.

Afrikalla on ollut aivan toisenlainen valtiollinen kehitys kuin muilla maanosilla. Heti suurten löytöretkien jälkeen alkoivat europalaiset vallata maita Amerikassa ja Aasiassa, mutta Afrikasta oli vain vähäisiä rannikkoalueita joutunut europalaisten haltuun viime vuosisadan alkupuolella, jolloin Amerika oli jo ehtinyt olla parisataa vuotta europalaisten valtioiden alusmaina ja sen pääosat olivat jo irtautuneet emämaistaan. Afrikan sisämaahan alkoivat europalaiset tunkeutua vasta 1830-luvulla, jolloin ranskalaiset valtasivat Algerian 1830 ja hollantilaiset buurit siirtyivät 1834 Englannin valloittamasta Kapmaasta sisämaahan Oranje-joen pohjoispuolelle ja perustivat Oranjen ja Transvaalin tasavallat. Afrikan pääosat pysyivät vielä tämänkin jälkeen koskemattomina, kunnes viime vuosisadan loppupuolella alkoi Europan valtojen kilpailu Afrikan omistamisesta, ja Afrikan valtaus suoritettiin niin nopeasti, että parin vuosikymmenen kuluttua oli jälellä vain yksi ainoa täysin itsenäinen valtio, nimittäin Abessinia, joka oli kyennyt torjumaan maahan tunkeutuvien valloittajien yritykset. Abessinian itsenäisyyttä ei ollut uhannut ainoastaan Italia, jonka hyökkäys torjuttiin Aduan kuuluisassa taistelussa 1896, vaan jo sitä ennen oli Abessiniaa uhannut vaara toiselta taholta: Niilin alajuoksua vallitseva Egypti oli 1820-luvulta alkaen jatkuvasti laajentanut valtaansa Niilin yläjuoksun Sudanissa ja yritti 1870-luvulla tunkeutua Abessiniaan, mutta joutui häviölle verisissä taisteluissa v. 1875 ja 1876. Joitakin vuosia myöhemmin joutui Sudan uuden muhamettilaisliikkeen villitsemien mahdilaisten valtaan, ja nämä hyökkäsivät Abessiniaankin vallaten vanhan pääkaupungin Gondarin v. 1887. Vasta ankaroiden taisteluiden jälkeen saivat abessinialaiset heidät lopullisesti karkoitetuksi v. 1889.

Abessinian säilyminen itsenäisenä huolimatta tässä maassa usein vallinneesta poliittisesta hajanaisuudesta on ollut mahdollinen maan erikoisten luontosuhteiden vuoksi. Abessinia ei ole ainoastaan korkea ja vaikeapääsyinen vuoristomaa, jollaiset ovat kyenneet säilyttämään itsenäisyytensä kuten Sveitsin kantonit ja Afganistan, vaan sen turvana on lisäksi tälle vuoristomaalle ominainen ilmasto ankaroine sateineen, jotka tekevät suurten sotajoukkojen liikkumisen sadeaikana aivan mahdottomaksi.

Abessinian ylänkö kuuluu osana Itä-Afrikan laajaan ylänköalueeseen, joka ulottuu Punaisesta merestä Sambesi-joen eteläpuolelle ollen korkeimmillaan pohjoisessa Abessinian alueella, missä sen pinta on laajalti 2000—3000 m yläpuolella. Tämä ylänkö on merkillinen sen halki kulkevan pitkän murtumajakson vuoksi, joka muodostaa useita perättäisiä syviä hautoja, kuten Punaisen meren ja Itä-Afrikan kapeat ja syvät järvet. Murtumajakson syntyessä on koko alueella ja etenkin Abessiniassa tapahtunut valtavia laavapurkauksia, ei ainoastaan yksityisten tulivuorien tahi tulivuoriryhmien kraatteriaukoista, vaan myös pitkistä halkeamista, joista laavaa on levinnyt laajalle synnyttäen vahvoja laavapatjoja.

Näiden vahvojen laavapatjojensa ja maan pohjoisosassa olevien hiekka- ja kalkkikivikerroksiensa vuoksi olisi Abessinian ylänkö lakeaa kuten muukin Afrika. Mutta edellä mainittu murtumajakso on lohkaissut Abessinian ylängön itäreunasta laajan kolmionmuotoisen kappaleen, ylänköä paljon matalamman Danakilin eli Afarin alueen, ja halkaissut ylängön eteläosan kahtia muodostaen Danakilin lounaiskulmalta Rudolf-järveen Abessinian etelärajalla jatkuvan järvipohjaisen syvän laaksojakson. Lisäksi ovat ylängön suuren korkeuden vuoksi sen lukuisat

joet kaivaneet pitkien aikojen kuluessa syviä laaksoja, joista monet ovat yli 1000 m, jotkut jopa lähes 2000 m syviä. Näiden syvien laaksojen seinämät ovat jyrkkiä johtuen siitä, että laavakivet ovat samoin kuin pohjoisosan hiekkakivetkin pystysti rakoilevia, joten laaksojen syventyessä ja laajentuessa niiden rinteet jatkuvasti lohkeilevat näitä pystysuoria rakoja pitkin. Jokien ja purojen syövyttämien rotkolaaksojen väliin jääneet ylängönkappaleet muodostavat lisäksi jyrkkäpiirteisiä vuoria, jotka kohoavat tasalakisina ja jyrkkäseinäisinä torneina ylängön pinnankin yläpuolelle. Abessinian ylängölle on vaikea pääsy etenkin idästäpäin, jolloin täytyy kiivetä murtumajakson jyrkkää rinnettä. Itse ylängöllä taasen on alinomaa kuljettava jokien ja purojen uurtamien syvien rotkolaaksojen poikki, joista etenkin Sinisen Niilin eli Abain laakso on vaikeapääsyinen.

Abessinian korkeaa ylänköä ympäröivät matalammat ylänkömaat sekä Punaisen meren ja Intian valtameren rannikkoseudut ovat päiväntasaajan läheisyyden vuoksi hyvin kuumia maita ja samalla hyvin niukkasateisia aivan meren ääressäkin. Itse Abessinian ylänkö on korkeutensa vuoksi suhteellisen viileä paitsi syvissä laaksoissa, joissa vallitsee troopillinen kuumuus. Ylängön korkeuden vuoksi luovuttavat mereltä ja etelästäpäin puhaltavat tuulet sille kosteutensa sadeaikana, joka alkaa huhti- ja toukokuussa päättyen syyskuussa, mutta talvisaikaan, jolloin aurinko on siirtynyt päiväntasaajan eteläpuolelle puhaltaa koillispasaati aiheuttaen kuivuutta. Kuten yleensä troopillisissa maissa sataa sadeaikana hyvin runsaasti, ja varsinkin syyskesällä on yhtämittaisia päivästä toiseen jatkuvia kaatosateita, jotka saavat joet ja purot tulvimaan ja vetyttävät niin peräti laava- ja tuhkakivistä muodostuneen maaperän, että maat muuttuvat aivan sananmukaisesti liejuisiksi soiksi.

Tällainen tie on Abessinian parhaita.

Karavaani ylittää tulvivan joen.

Suuren kuivuuden vuoksi ovat ylänköä ympäröivät maat etenkin rannikon puolella kauttaaltaan niukkakasvuisia ja aavikkoisia, joten Abessinian ylängölle mentäessä on kuljettava laajojen aavikkomaitten halki, joilla ylängöltä tulevat joet ehtyvät ja lähteitäkin on hyvin harvassa. Ylängön pohjoisilla ja itäisillä rinteillä on karukasvuisia kallioisia aloja, heiniköitä ja pensaskasvillisuutta. Runsaasti sadetta saavilla etelä- ja lounaisrinteillä ja niiden syvissä ja kuumissa laaksoissa on sen sijaan tiheitä ja reheviä troopillisia metsiä ja vuoristometsiä pitkää heinää kasvavine aukeamineen. Siellä kasvaa myös villinä kahvipensas. Itse ylängöllä on sen lakeuksilla laajoja puistosavanneja, lakeuksilta kohoavien vuorten rinteillä vähäisiä metsiköitä ja niiden laella nurmikoita. Ylängöllä yleiset laajat heiniköt ovat suureksi osaksi metsien raivauksen ja haaskauksen sekä palojen aiheuttamia paitsi pohjoisessa, missä maat ovat kuivia niukemman sateen vuoksi, joten metsät eivät siellä menesty muualla kuin jokien varsilla. Kuten muissakin kuumien seutujen vuoristomaissa erottavat asukkaat kolme ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykettä. Alinna on kuuma vyöhyke eli kolla, joka ulottuu noin 1700—1800 m korkeuteen, ylempänä lauhkea maa eli voina dega (viinimaa), joka ulottuu noin 2500 m korkeuteen ja käsittää siis ylängön lakeudet sekä viileä maa eli dega, 2500 m yläpuolella.

Abessinian väkiluvusta ei ole tarkkoja tietoja, ja arviot eroavat toisistaan suuresti vaihdellen 5,5 miljoonasta (tilastollinen vuosikirja 1934) 11—12 miljoonaan. Väestö ei ole suinkaan yhtenäinen, vaan päinvastoin kuuluu eri rotuihin, kielikuntiin ja uskontokuntiin. Vanhimpana väestönä pidetään eräitä heimorippeitä lukuunottamatta haamilaiskieliä puhuvia heimoja, jotka lienevät sukua Niilin varren vanhoille etiopialaisille ja joita vanhat egyptiläiset sanoivat kushiiteiksi; osa niistä on jo varhain omaksunut juutalaisten uskonnon. Haamilaista kieltä puhuvat myös gallat, jotka olivat alkuaan kaakossa

Abessinialainen kaunotar-pari.

Iloisia ylhäisöpoikia.

asuvia villejä paimentolaisia, mutta ovat muuttuneet maanviljelijöiksi ja karjanhoitajiksi siirryttyään suurin joukoin Abessiniaan siellä vallinneen valtiollisen hajaannuksen ja heikkouden aikana. Gallat asuvat maan eteläpuoliskossa, vähäinen osa Sinisen Niilin pohjoispuolella, Godshamissa, jonne galloja kutsuttiin viljelemään erästä sotien jälkeen asumattomaksi jäänyttä seutua. Maan valtaväestönä ovat seemiläistä amharan kieltä puhuvat amharat, jotka eivät ole Arabiasta tänne muuttaneita puhtaita arabialaisia, vaan sekakansaa kuten muutkin abessinialaiset. Amhara ja sen sukukielet (tahi murteet) tigre ym., joita puhutaan maan pohjoisosassa, kuuluvat seemiläisten kielten eteläiseen ryhmään, johon on runsaasti sekoittunut haamilaisia sanoja. Neljäntenä väestön pääosana ovat neekerit ja neekerityyppiset sekaväestöt, joita asuu etenkin etelässä ja joihin kuuluu pääosa orjista. Näiden pääryhmien lisäksi asuu Abessiniassa haamilaista kieltä puhuvia villejä danakilejä aavikkoisella alueella ylängön itäpuolella ja somaleja kaakossa Somalimaan rajaseuduilla. Lisäksi on sinne tullut väkeä muistakin maista, joten pääkaupungissa voi nähdä mitä moninaisimpia tyyppejä ja kuulla puhuttavan useampia kymmeniä eri kieliä. Mainitaanhan Abessiniassa puhuttavan jopa 70 eri kieltä.

Amharankieli, joka on maassa virallisena kielenä, on hyvin sanarikas kuten seemiläiset kielet yleensä. Kuten näkyy kuvasta, johon on otettu kappale Addis Abebassa ilmestyvästä sanomalehdestä, on amharan kirjaimisto perin oudon näköistä. Kirjoitusta luetaan vasemmalta oikealle kuten meilläkin, mutta kielen 26 kirjaimen merkintätavat ovat hyvin monimutkaiset tehden lukemisen vaikeaksi. Kirkkokielenä on maassa vanha pyhä etiopian kieli, jota väestö ei ole puhunut moniin vuosisatoihin ja jota eivät kaikki papitkaan enää ymmärrä. Abessinian kristillinen kirkko on peräisin 4. vuosisadalta, jolloin kristinusko tuli sinne Egyptistä käsin. Abessinian kirkko sai opinsuuntansa, kirkolliset järjestömuotonsa ja munkkilaisuuden egyptiläis-syyrialaisesta piiristä, samoin pyhät kirjatkin, jotka käännettiin etiopiankielelle. Abessinian koptilaiseen kristillisyyteen on sekoittunut paljon juutalaisuutta mm. sapatin pyhitys juutalaiseen tapaan, paastoaminen sekä pappien uskonnolliset tanssit, joilla raamatunluvun, laulun ja rukouksen ohella on tärkeä sija jumalanpalveluksissa etenkin suurina kirkkojuhlina. Abessinian väestön pääaineksista ovat amharat kristittyjä, gallat sen sijaan pääosaksi muhamettilaisia samoin kuin kaakossa asuvat somalit.

Abessinia on sivistyksessä ja kehityksessään hyvin takapajulla ja jälessä monesta neekerienkin asuma-alueesta. Väestö asuu olkikattoisissa pyöreissä savimajoissa, jotka äkkiä kyhätään kokoon ja joissa ihmi-

Ostakaa Tekin oikeaa „joulukahvia"

jonka Kahvi Oy on varta vasten sekoittanut Suomen kansalle suurimman juhlapäivämme kunniaksi!
Tämä »joulusekoitus» on erittäin hienomakuinen juhlakahvi, vaikka hinta tuntuu peräti arkiselta. Siksi se sopiikin jokaiselle jouluiseksi pannuntäytteeksi ja vaikkapa joululahjaksikin!

Kysykää kauppiailta Kahvi Oy:n „joulukahvia"!

1/4 kg.
11:50.

MAAHENKI – KANSALLISHENKI

»Oi kuulkaatte kuinka se sykkäilee
tämä maa ja sen musta multa.»

Runossaan »Päivänpoika» on runoilija Eino Leino tulkinnut sattuvasti niitä ajatuksia ja tunteita, jotka liikkuvat syvällä kansamme sielussa ja jotka ilmentävät sitä läheistä suhdetta, mikä on olemassa maataviljelevän ihmisen ja maan välillä.

Tätä tuskin enää muistetaankaan nykyään vallitsevan teollistuneen kehityksen luoman aineellisuuden palvonnan vallitessa. Suurimpia ja kansakunnalle haitallisimpia erheitä on mielestäni ollut se, että maataviljelevä ihminen ja hänen elämäntehtävänsä maatalous on myöskin alistettu tähän aineellisten etujen yksinomaiseen tavoitteluun. Onhan rahapääoman kannattavaisuudesta ja sen edellyttämästä voitontavoittelun pyrkimyksestä tehty maataloudenkin tärkein yhteiskuntataloudellinen tehtävä. Maataviljelevän ihmisen elämää ja toimintaa määräävä ja ohjaava sekä korkeampia päämääriä tavoitteleva maahenki on sentähden muodostunut enemmän tai vähemmän keinotteluun pohjautuvaksi kaupustelijahengeksi.

Tämänsuuntainen kehitys ei kuitenkaan ole sopusoinnussa maatalouden olemuksen eikä sen Luojan sille antaman kansakunnan elinvoimaa ylläpitävän tehtävän kanssa. Maatalouden taloudellisenkin toiminnan arvostelun täytyy lähteä siitä tosiasiasta, että maataloudessa ei koskaan pyritä enempään kuin, että viljelijä perheineen saa siitä kunnollisen toimeentulon.

Maatalouden tärkein merkitys kansakunnalle sen taloudellisen tehtävän ohella on se, että siinä suorittavat ratkaisevaa osaa niin viljelijään kuin hänen välityksellään koko kansaan nähden sielulliset ja ihmistä aineellisuuden yläpuolelle kohottavat henkiset sekä siveelliset vaikutteet. Sellaisia ovat harras uskonnollisuus ja voimakas isänmaallisuus. Nämä aatteelliset voimatekijät yhty-

---

set ja usein eläimetkin asuvat hyvin ahtaasti. Vettä on ylängöllä niukalti, jonka vuoksi sitä on käytettävä säästeliäästi. Orjat ja naiset kantavat sitä suurissa ruukuissa notkoissa olevista lähteistä, joista eläimetkin juovat ja jotka sen vuoksi usein ovat kaikenlaisen lian saastuttamat. Maanviljelys on hyvin primitiivistä ja samoin karjanhoito, jota maanviljelyksen rinnalla harjoitetaan hyvin laajalti, niin että vuodat ovat maan tärkeimpänä vientitavarana. Kun Abessinia käsittää troopillisen kuumia laaksoja ja alirinteitä, subtroopillisia rinteitä ja lauhkeailmastollisia lakeuksia, viihtyvät siellä eri ilmastovyöhykkeiden yleiset viljelyskasvit, varsinkin kun maaperä on hedelmällistä, kuten yleensä laavakivilajien alueella ja kuivailmastoisilla seuduilla. Voina degan alemmissa osissa 1700 ja 2000 metrin välillä viihtyvät troopilliset ja subtroopilliset kasvit, kuten kahvi, banaanit, sokeriruoko, tupakka ja puuvilla. Ylempänä viljellään maissia, vehnää ym. lauhkean ilmaston lämpimämpien osien viljelyskasveja, abessinialaista teff-viljaa ja ruista. Maan korkeimmissa osissa menestyy vain ohra, jota viljellään 3700 metrinkin yläpuolella.

Abessinialaiset tulevat toimeen hyvin vähällä, ja maa onkin pysynyt jotensakin omavaraisena tuoden muualta vain joitakin välttämättömiä tarveaineita kuten suolaa, jota saadaan itäpuolella olevilta aavikkoisilta seuduilta ja rannikolta. Rahana käytetään vanhaa Maria Theresia-taaleria, joka maan etäisemmillä seuduilla on ainoa täysin kelpaava rahalaji. Rahan sijasta voi vaihtovälineenä käyttää suolaa ja pyssyn ammuksia, jotka ovat kaikkialla hyvin haluttuja.

Abessiniassa matkustavat europalaiset ovat yleensä tulleet hyvin toimeen väestön kanssa, joka on kohteliasta ja vieraanvaraista etenkin amharojen pääseuduilla maan keskisissä osissa ja samoin gallojen keskuudessa. Abessinialaiset eivät pidä itseään alaarvoisina europalaisten rinnalla, vaan täysin samanarvoisina, ja ylhäissukuisten sekä varakasten abessinialaisten käytöksessä ilmenee itsetietoista arvokkuutta heidän ollessaan tekemisissä maahan tulleiden muukalaisten kanssa. Mainittakoon vielä, että nykyisen hallitsijan kustannuksella on joka vuosi ollut joukko abessinialaisia nuorukaisia opiskelemassa Europassa. Sivistyksen saaneiden abessinialaisten määrä on kuitenkin mitättömän vähäinen vanhoissa alkuperäisissä oloissaan elävän väestön rinnalla.

Iivari Leiviskä.

neinä maataviljelevän ihmisen suorittamaan luovaan työhön kasvattavat vasta hänessä oikean ja toimintaa hallitsevan maahengen. Sille on ominaista horjumaton usko ja luottamus Jumalaan, jonka vallassa ovat kaikki maanviljelijän työn tuloksiin vaikuttavat luonnonvoimat. Luovan työn synnyttämä kiintymys omaan maahan, jossa viljelijä näkee oman toimintansa perustana esivanhempiensa sekä näitä edeltäneitten sukupolvien kallisarvoiset saavutukset, tekee sen hänelle arvokkaaksi jopa suorastaan pyhäksi perinnöksi. Sitä on sen vuoksi rakkaudella vaalittava, jotta tätä perintöä voitaisiin kartuttaa myöskin jälkipolvea ajatellen. Tämä rakkaus omaan maahan ja kotiin laajenee omaan kotiseutuun ja siinä asuviin kanssaihmisiin kohdistuvaksi yhdistäväksi ja koossapitäväksi sisäiseksi siteeksi ja yhteenkuuluvaisuuden tunteeksi. Maataviljelevä ihminen juurtuukin siten viljelemänsä maan välityksellä katkeamattomilla siteillä koko siihen maahan, jota hänen isänsä ja esi-isänsä ovat vuosisadasta toiseen kärsien ja taistellen viljelykselle raivanneet palan toisensa jälkeen. Se on tämän takia tullut hänelle niin kalliiksi, että hän on valmis henkeen ja vereen sitä anastajaa vastaan puolustamaan, sen tapoja, kieltä ja laitoksia säilyttämään ja kehittämään.

Tämä syvä ja oikeasta maahengestä peräisin oleva isänmaallisuus on välttämätön ehto omaperäisen kansallisen hengen jatkuvalle säilymiselle. Siellä, missä maatalous ja sen elinvoimaa suojaava maahenki syystä tai toisesta rappeutuu, menehtyvät kansan keskuudessa tarpeellisen ravinnon puutteessa ja aineellisuuden jalkoihin sortuen: uskonnollisuus, isänmaallisuus ja niistä elämänvoimansa ammentava kansallinen henki. Kadotettuaan uskonsa näihin sen elämän perusvoimiin on kansakunta vailla tulevaisuuden uskoa ja sen yksilöt vailla heidän toimintaansa ohjaavia sekä itsekkäitä pyyteitä hallitsevia tulevaisuuden suuria tehtäviä.

Kansallinen henki ei siis ole turha haave eikä vain kaunis mielikuva. Se on todellisuus, jota ilman kansakunta ei voi jatkaa olemassaoloaan. Valmistamatta omaa tuhoaan ei mikään kansa voi sitä sentähden syrjäyttää elämästään tarpeettomana eikä sitä tilapäisten etupyrkimystensä mukaiseksi muutella. Kansallinen henki on lähtöisin Jumalasta. Sen synnyttäjänä ihmissieluihin on uskonto ja isänmaa, sen maallisena perustana ja ylläpitäjänä kansan elämässä on ihmisen kiinteästä ja sielullisesta suhteesta viljelemäänsä maahan syntynyt maahenki. Se on vuosisatojen kuluessa pysynyt olemukseltaan muuttumattomana ja sellaisena vakiintunut sukupolvesta toiseen perintönä siirtyessään. Kansallinen henki ja sen luoma ajatustapa eroittavat kansat toisista, antavat niille omat erikoiset tehtävänsä ihmiskunnan kehityksen tienraivaajina ja toteuttajina. Kansallinen henki johtaa kansat ja yksilöt alkuperäänsä Jumalaan. Sen voimalla kansakunnat luovat ja kehittävät omaa tehtäväänsä edistävän kansallisen sivistyksensä, kansalliset valtionsa ja laitoksensa, ne ilmentävät sitä omalla äidinkielellään.

Meidänkin pienen kansamme vahvin turva on uskonnollisuudessa, isänmaallisuudessa ja kansallisessa hengessä. Jotta niiden voima ei pettäisi koettelemusten raskaina hetkinä on meidän jatkuvasti vaalittava ja kehitettävä näitä kansallisen olemassaolomme voiman lähteitä. Kansakunta enempää kuin yksilötkään eivät ole oma tarkoituksensa. Ne ovat olemassa korkeampien Jumalallisten ja ikuisten tehtävien suorittamista varten. Siihen ne tarvitsevat voimaa, jonka niille antavat vain niiden itsensä ylä- ja ulkopuolella olevat ikuiset elämänarvot. Kirkastakoon ja selventäköön sentähden meille itsekullekin uskonnollisia ja kansallisia arvoja nyt lähestyvä ihmiskunnan suurin rauhan juhla.

E. A. Tuomivaara.

O. Y. KILPINEN

Huonekaluliike

perust. v. 1904.

Helsinki, Keskuskatu 4.
vastap. Mustaa Karhua.

Laajassa, n. 1.000 neliöm. käsittävässä näyttelyssämme löydätte varmasti tarvitsemanne huonekalut. Periaatteenamme on jo vuosikymmenet ollut: laatutavaraa kohtuuhintoihin.

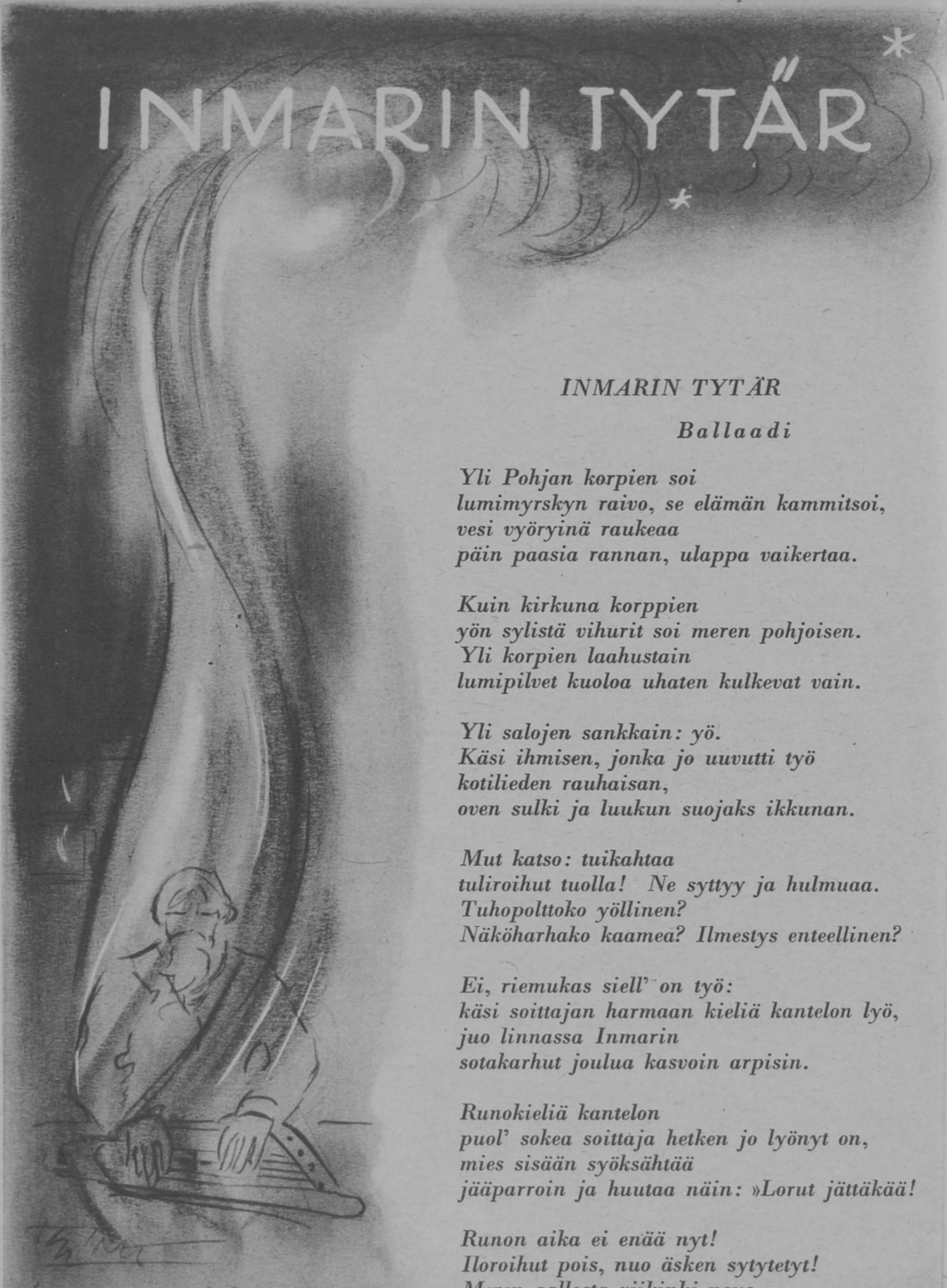

INMARIN TYTÄR

Ballaadi

Yli Pohjan korpien soi
lumimyrskyn raivo, se elämän kammitsoi,
vesi vyöryinä raukeaa
päin paasia rannan, ulappa vaikertaa.

Kuin kirkuna korppien
yön sylistä vihurit soi meren pohjoisen.
Yli korpien laahustain
lumipilvet kuoloa uhaten kulkevat vain.

Yli salojen sankkain: yö.
Käsi ihmisen, jonka jo uuvutti työ
kotilieden rauhaisan,
oven sulki ja luukun suojaks ikkunan.

Mut katso: tuikahtaa
tuliroihut tuolla! Ne syttyy ja hulmuaa.
Tuhopolttoko yöllinen?
Näköharhako kaamea? Ilmestys enteellinen?

Ei, riemukas siell' on työ:
käsi soittajan harmaan kieliä kantelon lyö,
juo linnassa Inmarin
sotakarhut joulua kasvoin arpisin.

Runokieliä kantelon
puol' sokea soittaja hetken jo lyönyt on,
mies sisään syöksähtää
jääparroin ja huutaa näin: »Lorut jättäkää!

Runon aika ei enää nyt!
Iloroihut pois, nuo äsken sytytetyt!
Meren aallosta viikinki nous
veden valta, Eyvind, ja joukkonsa tuhatjous!»

Tuli sammuu sainion.
Tulisemmin kuin runokieli kantelon
sodan sanoma kiihdyttää
joka miehen ja pystyssä on joka-ainut pää.

»Väkes rantaani, Eyvind, toit.
Olen vanha, mut miekkani nuori, sen muistaa voit.
Kun Hyrskyjen Maahan päin
ens kerran saavuin, sen pintaas purevan näin.

Ja Ingridin muistat kai?
Hänet omakseen Pohja vei, hänet Inmar sai.
Käy Eyvind päin! Väkes tuo!
Veren-ahnaan saavuit Pohjan rannikon luo.»

Näin Inmar. Ja jylisten
lumimyrsky kiidätti kaikua äänen sen.
Liki Eyvind käy:
»Tytär ihana Ingridin, miks häntä ei näy?

Mitä, pelkuri, hälle teit?
Majas piiloon lapsen kauniin multa veit.
Ei hätää tuosta lie.
On kuollut äiti, mutta tyttären Eyvind vie.»

»Väki päin!» Väki rynnistää.
Tytär Inmarin siunaa viimeistä lähtijää.
Hän nuori ja kalvas on
ja puoliksi poika, kilpensä naarmuton.

Tytär katsoo huohottain,
sanat kuulee Eyvindin. Yksi hetki vain
ja jo painuu armas pää,
jota siunasi äsken ja silmänsä hämärtää.

Ei uljuus Inmarin,
käsin vaikka hän ryntäsi karhunvoimaisin,
ei enää se auttaa voi:
väen rintaan myrskynä Eyvind tiensä loi.

Mut aalloissa rannikon
tytär Inmarin lepää, hän kalvas on,
jääriitteet hiuksilleen
luo keinussa myrskyn viime seppeleen.

Unto Karri.

„Poikani on tullut takaisin"

Voitto oli saatu. Toukokuun ensimmäisenä kokoontuivat valkoiset joukot suureen paraatiin Viipurissa. Kevät oli saapunut vapautettuun Isänmaahan. Vuosisatain unelma oli toteutunut.

Hiljaisena kuunteli nuori koulupoika vanhempien aseveljiensä juttelua majapaikassa, johon oli kokoonnuttu suuren katselmuksen jälkeen. Hauska sotajuttu toisensa jälkeen siinä kerrottiin ja iloisena kajahti nauru. Vaikeudet ja kärsimykset olivat kuin poispuhallettuja. Olihan voitto saatu ja raskas työ suoritettu loppuun. Joku rupesi puhumaan kodista, johon nyt palattaisiin. Hän kuvaili kotipeltoja, jotka jo olivat sulaneet roudasta ja odottivat kyntäjäänsä. Niin, koti. Olihan tällä koulupojallakin koti, jossa isä ja äiti odottivat häntä, ainoaa lastaan. Kyllä hän oli monta kertaa muistanut kotiaan ja vanhempiaan, muistanut yksinäisellä vartiopaikalla seistessään, kylmässä tähtikirkkaassa yössä, muistanut silloin, kun oli lukenut äidin mukaan panemaa Uutta Testamenttia. Nytkin tulvahti hänen mieleensä kotiseudun kuva. Sieltä, pienestä mökistä näkyi niin kauniisti järven ja valkoisen hiekkarannan takaa kotikirkko. Kuumimmassakin taistelussa oli hänen mieleensä joskus tullut toivo, että vielä kerran saisi siinä kirkossa veisata virsiä.

Mutta sittenkin vihlaisi hänen sydäntään oudosti, kun vanhemmat aseveljet puhuivat sotaleikin päättymisestä ja kotiinpaluusta. Ei hän voinut yhtyä toisten riemuisaan iloon. Hän muisteli, miten hän oli edellisen joulun aikana pimeänä iltana kävellyt edestakaisin ja jutellut salaa erään »Junkkarin» kanssa suuresta asiasta — Suomen heimon vapauttamisesta. Asian outous ja pyhyys oli värisyttänyt heitä, kun he olivat menneet yliskamariin ja katselleet karttaa ja tulevia rajoja. Nuo rajat olivat olleet hänen mielessään koko ajan sillä vaikealla tiellä, jota oli kuljettu Etelä-Pohjanmaalta Viipuriin. Isänmaan kuva oli painunut hänen mieleensä sellaisena, kuin hän oli sen nähnyt tuona joulukuun iltana. Ja hän oli uskonut, että tällä tiellä siitä oli tuleva todellisuus.

Äkkiä hypähti hän pystyyn ja käyden sotatovereittensa keskelle puhui katkonaisesti:

Ei, ei vielä kotiin. Ei työmme ole vielä päättynyt. Se on kesken. Ei Isänmaamme ole vielä vapautettu. Ryssä on vielä Karjalassa ja Inkerissä. Me vapautamme heidät, veljemme, ja sitten vasta me menemme voittajina kotiin!

Oudoksuen katselivat miehet nuorukaista ja ihmettelivät hänen kiihkeyttään. Hauska juttelu katkesi ja toinen toisensa jälkeen painui ovesta ulos. Lopulta oli jäljellä vain hänen hyvä toverinsa Heikki. Tätä hän tarttui kädestä kiinni kuin peläten menettävänsä hänetkin. Mutta ei hän osannut enää mitään puhua. Tuntui kuin jotakin olisi särkynyt hänen sydämessään. Kyynel vierähti nuoren sotilaan poskelle.

— — —

Kun Eestin kansa hädässään vetosi vanhemman, jo vapautuneen veljen apuun, oli tämä nuorukainen ensimmäisten joukossa lähtemässä. Hän ei voinut jäädä kotiin. Täältä palattuaan hän lähti Aunukseen jääkärien johtamana. Sen Isänmaan kuva, jonka hän kerran oli nähnyt, veti häntä vastustamattomalla voimalla. Rukouksin varustivat vanha isä ja äiti ainoan poikansa matkalle. Hän taisteli niinkuin suomalainen koulupoika vain voi taistella. Mutta hän ei palannut enää kotiin. Hän ei päässyt edes siihen valkohiekkaiseen kirkkomaahan, jonka kauneutta hän oli niin usein ihaillut soudettuaan sinne vanhempainsa kanssa kirkkoveneessä. Hän jäi risujen alle peitettynä jonnekin Karjalan korpiin.

Vanha äiti oli saanut sen käsityksen, ettei hänen poikansa ollut kaatunut. Hän toivoi poikansa kerran palaavan takaisin. Hän rukoili ja odotti. Hän odotti vuodesta toiseen. Kerran oli hänen poikansa ilmestyvä vanhan kotituvan portaille. Viisitoista vuotta kului.

Sinimustain leiritulet syttyivät sen nuorukaisen kotiseudulla. Heidän askeleensa kumahuttivat honkaista kirkkokangasta. Heidän veisuunsa heläji kirkossa ja heidän laulunsa kiiri yli tyynen järven. Sen nuorukaisen toveri Heikki kuunteli sinimustain puhetta leirinuotiolla ja hän muisti elävästi toukokuun ensimmäisen vuodelta kahdeksantoista Viipurissa ja taas tuntui hänestä, että häntä tartuttiin lujasti käteen: työmme on vielä kesken, oikea Isänmaamme ei ole vielä vapaa.

Ja vanha äiti lausui hiljaa: minun poikani on tullut takaisin.

R. Ala-Kulju.

TULEN JA VALON LAULAJA

Reino Hirviseppä, runoilijakuva.

Suurta juhlaa olivat kansamme nuoren vapauden syntymähetket. Ihmiskäsi, ihmistyö olivat mukana huomishetken luomisessa, mutta ne eivät riitä selittämään sitä suurta ihmettä, joka itsenäisen kansan syntyyn sisältyy. Ei, — taikasauva, luultu jo unhoitetuksi, Korkeimman johdannassa ollen, mursi Suomen vapauden salvan.

Näitten juhlahetkien ylimaallista riemua laulaa Reino Hirviseppä. Hän ylistää taistelua, ei kuitenkaan taistoa sen itsensä vuoksi, vaan ainoastaan välikappaleena, työnä turvata kotiliesi, »pyhärauha sen tanhuille taata». Hän kieltää uutta polvea lyömästä kättään uhmamielin miekanteriin, vaikka se olisi haarniskoitukin. Sillä se taika-armeija, jota saamme vapaudestamme kiittää, kävi taistoon kuin työhön, se tarttui säilään samalla nöyrällä mielellä, uskovalla hartaudella, kuin oli aikaisemmin, vuosisatojen aikana, käynyt kiinni kuokan varteen. Rohkeuden uhrata kaikkensa, kuolla isänmaan puolesta, antoi sille tunto siitä, että valkoinen risti pesee välkehtivältä hangelta pois puuntavan, verisen ruskon.

Vakavuus elämän ja kuoleman edessä on tehnyt Hirvisepästä, joka laulaa aseesta, työn ja työtä tekevän kansan laulajan. Maan vartioiminen on hänelle samaa kuin maan rakentaminen:

Ja yhteinen meille se voimallinen
on yksi ja ylpeä kansa,
mi työllään on ansainnut vapauden,
vain työllään ja miekallansa.
Sen kunniaks' kuuluu myös lastensa työ,
kun luomme sen uutta nyt aikaa.
Sen onneksi siis pajan moukarit lyö
ja metsäimme kirveet ne kaikaa.

Syvä vakavuus on pohjasävynä Hirvisepän neljännessä, vasta ilmestyneessä runokokoelmassa »Tulen ja valon lauluja». Se voi tuntua hiukan oudolta sellaisesta, joka muistaa veikeäsävyisen, kaikkitavoittavan huumorin, joka oli leimaa-antavana Hirvisepän esikoisteokselle »Runoratsulla armeijassa». Aihepiirien erilaisuus — toisessa nuoren kadetin rusohohteinen elämänuskallus, toisessa kansansa kohtaloita mukanaelävän miehen juhlaa laulava vakavuus — vaikuttaa osaltaan siihen, mutta toisaalta osoittaa Hirvisepän tuotanto sitä, kuinka todellinen huumori kasvaa esiin vain vakavalta pohjalta. Oikean huumorin ponnahduslautana ei ole äly vaan sydän. Se eetillinen vakavuus, jota »Tulen ja valon lauluja» ilmentää, muodostaa myös raisun esikoisteoksen perustan.

Hirvisepän »Runoratsun» ilmestymisvuoden (1927) ja nykyhetken väliselle ajalle leimaa-antavana on laaja kirjallinen toiminta. Määrätyssä mielessä voi Hirviseppää pitää viime vuosien produktiivisimpana runoilijana maassamme, kolmattatuhatta runoa nuoren miehen kädestä merkitsee todellista päivätyötä Muusain palveluksessa. Se on ollut lähinnä epäkiitollista tilapäätyötä, vaativaa ja usein raskastakin, elävän elämän antamista päiväperhosille. Vuosikausia on Hirviseppä, säännöllisesti, viikottain, esiintynyt — eri nimimerkein — eräitten päivä- ja aikakausilehtien palstoilla. Ennenkaikkea on Hirviseppä itse innostunut aktiiviurheilija, tullut tunnetuksi urheilukynäilijänä. Tämä »arkityö» ei ole suinkaan ollut hyödytöntä, se on Hirvisepästä tehnyt miltei virtuoosin säesepoksi, riimiakrobaatin, joka kykenee pari tuntia kisojen, esimerkiksi maaottelun jälkeen esittämään onnistuneen, hauskan, onnellisia välähdyksiä täynnä olevan, hyvällä maulla kirjoitetun riimikronikan tapahtumasta. Suomen kansa onkin vaatinut Hirvisepän viralliseksi urheilukronikoitsijaksi, jonka on esiinnyttävä kronikkoineen yleisradiossa jokaisen merkittävän urheilullisen tapahtuman yhteydessä. — Tuosta säetekniikan hallitsemisesta antaa hyvän kuvan viime kokoelmassa oleva runo Pohjolan Gibraltar 4-tavuisine riimeineen.

Elämänmyönteisen, helleenisen urheilijaihanteellisuuden — mens sana in corpore sano — leimaama kirjallinen tuotanto on vain yksi puoli Hirvisepän laajaa tuotantoa. Sen lisäksi on hän tänä aikana — paitsi toista runokokoelmaansa Käy rohkeena (1928) — sepittänyt suuren määrän sotilas- ja marssilauluja, varustanut erään veikeän kuvateoksen (Hagelstam: Metsämiehen kuvakirja) suomalaisella tekstillä, kääntänyt oopperoita, operetteja, lauluja, ruotsintanut (!) Koskenniemen Lippulaulun jne. Wecksell-antologia odottaa julkipääsemistään, samoin kokoelma lyyrillisiä runoja, josta ilmestyttyään tulee merkkipaalu tekijänsä, lyyrikko Hirvisepän, kirjallisessa tuotannossa.

Hirviseppä kykenee löytämään hetken välittömän tunnelman ja tunnussanan. Jokainen läsnäollut muistaa Hirvisepän jokin aika sitten eräässä ylioppilasjuhlassa esittämän tilapäisen taistelurunon, joka huipentui purkaukseen:

Kuin Uria meit' eturintamaan
on työnnetty turvaks' Riikin, —
niin lapset ja vanhukset ruumiissaan
sai tuntea kasakan piikin.
Ja helppo on ilkkua naapurien
nyt vuoks' kehityksemme hitaan,
kun heitetty työmme kautt' aikojen
ain' on sodan Molokin kitaan.

Hirvisepän viimeinen kokoelma, jolla hän lopullisesti saavuttaa runoilijaseppeleen, sisältää osastot Taika-armeija, Sankariperintö, Sammon takojat ja eräitä suomennoksia. Ensimmäisen osaston nimiruno on komea, monumentaalinen luomus, joka luotaa syvälle Suomen kansan sieluun. — Aseveljet, U. C. 57:n tuhossa Hamnskärissä kylmän haudan löytäneille saksalaisille sotilaille omistettu juhlaruno jakaantuu kolmeen osaan. Ensimmäinen, »Käsky täytetty», kertoo distichon-säkein, joissa pentametrin puoliskot on loppusoinnutettu (jo antiikissa satunnaisena esiintyvä tehostamiskeino), vaativan tehtävän suorittamisesta:

Kuohuissa ärjyvän veen, syyskylmiä aavoja kyntäin,
saavuitte, suorittaen
työn tosimiehuullisen.
Hyisinä hyrskyt ne löi kuin raivoten vaahtisin ryntäin,
sinne te syöksyitte, sen
kuiluhun sukeltaen.

Toinen osa, »Viimeinen taival», kertoo onnettoman kotimatkan ja turman:

— »Auftauchen!» — ääni turhaan huus',
— vain »Tauchen» kaikuu vastaan.
On kammoittava hiljaisuus,
lyö sydän ainoastaan.
Ei riitä voimat ihmisen,
— tää oli retki viimeinen.

Kolmas osa, »Merimiehen hauta», juhlii — jälleen distichonein — sankareita, joiden uhrista on Suomi aina oleva kiitollinen.

»Valkoiselle Kenraalille» tämän 65-vuotispäivänä omistettu runo on kunnianteko miehelle, jonka osana on ollut johtaa Suomen kansa vuosisataisunelman toteutumiseen:

Kun sitten kuudestoista toukokuun
niin onnentäyteisenä vihdoin koitti,
ja vienot hiirenkorvat koivupuun
taas Suomen kevätriemun kukkuroitti,
Sä johdit määränpäähän sarkatakkis'
ja kiitosvirteen laskit valkolakkis'.

Reino Hirviseppä on ennenkaikkea Suomen nuoren armeijan laulaja, sen harmaan joukon, jonka kunniakas tehtävä on päivästä päivään vartioida sitä sankariperintöä, jonka toinen armeija — taika-armeija — on sille jättänyt:

Tämä viesti vie veljille kiertämään,
sana saata nyt kansalle soimaan:
— Tähän maahan ei rienaaja yksikään
tule hengissä riehakoimaan!
Vala tää joko voittoon tai kuoloon vie,
raja täällä on vainoa vastaan,
yli sen vihamiehellä yksi on tie,
— *yli ruumiimme ainoastaan!* —

Lausunnallisesti ovat Hirvisepän runot, joista muutamissa tuntuu Paavo Cajanderin, muutamissa Eino Leinon vaikutus, tavattoman antavia. Isänmaallisen hengen elähdyttämät lausuntataiteilijat ovat olleetkin Hirvisepälle hyvin kiitollisia hänen aikaisemmista kokoelmistaan, heidän kauttaan tulevat monet Hirvisepän syvää kulttuurileimaa kantavista runoista vähitellen koko kansamme yhteiseksi omaisuudeksi.

Hirvisepän runouden innoittajana on ollut — sukulaisuus tuntuu kautta koko tuotannon — kansallisrunoilijamme. Runebergin kirkas optimismi, joka taistelukentillä ilmenee aatteen, isänmaanrakkauden voittavana valtana yli ruumiiden tuskan ja kärsimyksen, leimaa myöskin Hirvisepän runoutta. Vain tällainen, elämänmyönteinen, kansallinen idealismi voi muodostaa aatteellisen pohjan taistelulle yhtähyvin Reihe—Haanpääläistä salanurkua kuin kansainvälistä, puolustusnihilististä, pseudodemokraattista rauhanliikettä vastaan.

Hirviseppä on löytänyt viime vuosisadalta toisenkin sukulaissielun, Josef Julius Wecksellin, tuon nuorena sortuneen, taistelun ja elämänilon, tulen ja valon laulajan. Hän on onnistuneesti kääntänyt kielellemme eräitä runohelmiä, sellaisia kuin Turunlinna, Tohditko, Kääpiön kosto, Sotavanhuksen joulu. Viimemainitun vanhus, joka elää yhä muistoissaan Oravaisten kentillä, haluaa vielä kerran nähdä Suomen talvisen tähtiyön loistossaan, vaeltaa öiselle nummelle ja siellä, sammalpaadella istuen, vuodattaa riemunkyyneleen, johon hänen viimeinen elinvoimansa sulaa. Kuolonuneen vaipuessaan hän, tähtiyön suurta juhlaa, maan hiljaisuutta katsellen lausuu:

— »Sun järves', metsäs' lumonneet mun näin on loistollaan,
oi, kiitos, Herra, että nyt myös täällä kuolla saan,
maan armaan valkorintaa vasten pääni kallistain
kuin tuliluikku uupuneena muinoin olallain.

Ja ympärilläin metsä tää on muistomerkkinäin, —
mun, vanhan, harmaan soturin, mi unhoitetuks' jäin, —
ja juhlavirren hongisto nyt laulaa haudallain,
yö vaipan heittää. — Herra suojaa synnyinmaata ain'!» —

Eino Mikkola.

Oletteko maistanut

Colombia-kahvia?

Tätä »muheaa» kahvia (cafe suave), mietoa, täyteläistä ja antoisaa, tarjoilevat mainoskahvilamme, joitten yleisömenestys ei ole ihme — onhan Colombia-kahvi mutamassa vuodessa valloittanut koko Euroopan!

Colombia-mainoskahvilat ja kahvimyymälät.

Mainoskahvilat ja kahvimyymälät: Aleksanterink. 13, Keskusk. 4, Siltasaarenk. 12, — Viipurissa: Karjalankatu 19. — Kahvilähettämömme: Keskuksessa puh. 26 940, Siltasaarella puh. 73 432.

TÄHDENVÄLEJÄ
—muistojen—
SIRPALEISTA.

Lapsuuteni aikana alkoi suuri kansallinen herätys voittokulkunsa yhteisen kansan keskuudessa. Se sai paikkakunnallamme alkunsa naapuripitäjän rovastin Stenbäckin perheestä. Varsinkin »Kusti maisteri», sittemmin kuuluisaksi tullut Lauri Kivekäs, oli innokas isänmaanrakkauden sytyttäjä kansan sielussa.

Kerran oli pitäjämme isäntiä esipappinsa luona asialla. »Kusti maisteri» kutsui isännät puutarhaan ja rupesi lukemaan heille Aleksis Kiven äskettäin ilmestynyttä »Seitsemää veljestä». Hän esitti sen niin verrattomalla taidolla ja sisäisellä lämmöllä, ettei kukaan kuulijoista voinut jäädä kylmäksi. Erikoisesti hän kiinnitti kuulijoiden huomiota siihen, kuinka suomalaisen sisimmässä sittenkin asustaa rehellisyys ja totuudenrakkaus kaiken karskiuden ohella. Keskusteltuaan perusteellisesti maisterin kanssa isännät tuumivat, että kouluja on perustettava. Kansallinen herätys levisi kulovalkean tavoin. Tunnettiin Arvidsonin sanojen velvoittava totuus: »Ruotsalaisia emme ole, venäläisiksi emme voi tulla, siis olemme suomalaisia.» Suurella innolla opeteltiin isänmaallisia lauluja. Niitä oli: »Maamme», »Nouse, riennä suomenkieli», »Kuule kuinka soitto kaikuu», »Arvon mekin ansaitsemme», »Honkain keskellä mökkini seisoo» ym. Kuinka ne laulut saivatkaan jo lapsen sydämen sykkimään isänmaanrakkauden ihmeellisestä voimasta!

Lauri Kivekkään vaikutuksesta oli muutamissa nuorissa herännyt halu tutustua lähemmin Kalevalaan. Erikoisesti innostuneita siihen olivat nuorukaiset Siimoni Kokkila ja Kalle Korpela, rupesivatpa he itsekin sepittämään runoja kalevalaiseen malliin. — Kerran oli lehtori Godenhjelm paikkakunnallamme pitämässä esitelmiä Kalevalasta. Isänmaallisesti innostuneiden miesten mielessä heräsi ajatus, että pitäisi pitää kokous, johon kansalaiset voisivat laajemmiltakin aloilta saapua neuvottelemaan näistä tärkeistä asioista. Tämä kokous pidettiin Kuortaneella Ruonankylässä kesällä (muistaakseni) 1879. Lauri Kivekäs oli johtamassa puhetta. Siellä oli osanottajia useista etelä-Pohjanmaan pitäjistä. Keskustelukysymyksenä oli mm.: Sopiiko kristityn ottaa osaa isänmaalliseen toimintaan? Toiset tuomitsivat isänmaallisuuden, toiset sanoivat sen kristityn velvollisuudeksi. Tämän kokouksen innoittamina pidettiin eri puolilla pitäjää tilaisuuksia, joissa keskusteltiin suomalaisuuden ja isänmaallisuuden asioista ja harjoiteltiin isänmaallisia lauluja.

Uskottiin, että kun kansa herää, niin se katkoo kahleensa ja vapautuu vuosisataisesta orjuudesta. Mutta tässäkin toteutui runoilijan lausuma ajatus: »Hiljaa vapauden oras itää . . .»

*

Neljännes vuosisataa tämän jälkeen, syksyllä 1906, olin Helsingissä eräässä kokouksessa. Hilda Käkikoski tuli luokseni kysyen: »Haluaako emäntä mennä katsomaan, kun suomalaiset ylioppilaat lähtevät oikein miesvoimalla yliopistolle viemään anomusta, että eräissä tiedekunnissa luennoitaisiin suomenkielellä?»

Olin iloinen päästessäni näkemään tätä mielestäni merkillistä tilaisuutta. Ylioppilaat kokoontuivat Ylioppilastalolle, heitä oli lähes 800, nelimiehisinä riveinä he marssivat yliopistolle. Seurasin mukana ja pääsin eteisaulaan asti. En enää voinut olla vaiti, vaan lausuin ääneen, että tuntui

O.Y. SAVONIUS & COMPANY A.B. ERIKOISVALMISTEET: Roottori-imurit, Pumppu-Roottorit, Sinus-ja Cosinus-koneriihet, Centrum-kaminat, Fennia-lumensulattajat, Savo-kipinänsammuttajat.
Helsinki, — Lönnrotinkatu 20 — Puhelin 22254

'Suomen Karhu'

kaunis sini-musta-valkoinen pikkuryijy tai ryijytyyny, mitä parhain lahja jokaiseen kotiin (joko valmiina taikka työtarpeina!).

»Suomen Karhun» on piirt. A. W. Raitio, koko 60×60 sm. Nukkalangat 63:35, kaikki työtarpeet kutoen 93:—, ommellen pellavakankaalle 115:—, juutekankaalle 95:—. Ruutumalli ohjeineen seuraa lankoja. Valmiiksi kudottuna on hinta 225:—.

Tilaukset joko os. Oy. Neovius, Helsinki, Kalevank. 12 (tai sivuliikkeistä Turussa ja Viipurissa sekä lankaedustajilta eri paikkakunnilla) taikka IKL:n Kauppa Oy., Mikonk. 15. A, Helsinki. Postitilauksissa on hintoihin lisättävä postikulut.

Neovius

siltä, ettei missään muussa maassa koko maailmassa voisi tulla kysymykseenkään sellainen asiaintila, että opiskelijain täytyy oikein miesvoimalla vaatia, että oman maan yliopistossa luennoitaisiin myöskin kansan omalla kielellä. Jollei muu ole saanut herätetyksi kansaa näkemään, kuinka nurinkuriset olot meillä tässä suhteessa vallitsevat, niin kyllä tämän nyt täytyy kansan silmät avata vaatimaan, että kun nyt yksikamarinen eduskunta ensi kerran kokoontuu, se poistaa tämän vääryyden ja ohjaa olot oikealle tielle. Kun lopetin, kaikuivat yläaulasta »hyvä» ja »oikein» huudot, ja seuraavana päivänä mainittiin sanomalehdissä, että eräs maalaisemäntä oli pitänyt puheen ylioppilaille.

*

Ollessani kerran Turussa arkkipiispa G. Johanssonin luona kysyi hän, mikä on ajatukseni naiskysymyksestä. Vastasin, että minun mielestäni koti on naisen valtakunta, siinä on hänen varsinainen työmaansa. Mutta naisen vaikutus kodissa on niin suuriarvoinen ja kauaskantava, että voidakseen sen asettamat velvollisuudet oikein täyttää, täytyy naisella olla tilaisuus kehittää itseänsä, päästä tietoiseksi yhteiskunnallisista, valtiollisista ja taloudellisista asioista, kyetäkseen oikean suunnan niistä viitoittamaan lastensa sieluihin ja opastamaan heitä kulkemaan tietä, jota seuraten he voivat täyttää velvollisuutensa Jumalaa ja isänmaata kohtaan. Vanha arkkipiispa lausui, että hän on samaa mieltä. Olin iloinen kuullessani, että tämä sisäisesti kirkastunut, kaukonäköinen, arvokas hengenmies näin elävästi käsitti naisen toiminnan merkityksen kodin ulkopuolellakin olevan elämän alalla.

*

Kerran eräässä tilaisuudessa lausui muuan henkilö: »Suomen naisella ei ole osallisuutta taistelussa kansamme vapauden saavuttamiseksi.» Hämmästyneenä nousin kumoamaan tuota syytöstä. Hän sanoi: »Eipä ole yhtään naista haudattuna sankarihautoihin.» Vastasin: »Luuletteko, että niihin olisi haudattuna yhtään miestä, jollei meillä olisi äitejä, jotka ovat isänmaanrakkauden velvoittavan vaatimuksen niin syvälle lastensa sieluun istuttaneet, että he ovat henkensäkin pitäneet halpana isänmaan onnen edestä uhrautuessaan?»

On huomattavissa, että me naiset itsekin usein aliarvioimme vaikutustamme asiain kehitykseen. Se sammuttaa innon ja heikentää toimintatarmon, tekee haluttomaksi uhrautumaan ja ponnistelemaan velvollisuuksien täyttämisessä. Vaatimattomissa oloissa toimiva nainen niin helposti ajatte-

KAHVILEIVÄT

arkioloihin ja juhlatilaisuuksiin

PRIMULASTA

Yrjö Luomajoki

Siviili- ja virkapukuvaatturiliike.

Kaisaniemenkatu 4, Helsinki, (Perust. 1913).

Puhtaasti suomalaiskansallinen vaatturiliike, josta tilaavat pukimensa Puolustuslaitoksen ja Suojeluskuntien upseeristo y.m. Siis Teidänkin ensipukunne Luomajoelta!

KARHU KAHVILAT

ovat kodikkaita. Niissä isänmaallinen väki viihtyy. Karhu-Kahviloissa juodaan

IKL:n KAHVIA

lee: »Mitäpä minä voisin saada aikaan?» — Mutta isänmaa kutsuu meitä kaikkia ja jokaisella meillä on mahdollisuuksia omalla tavallamme sen hyväksi tehdä työtä. Meillähän on isänmaallinen herätysliike, jonka aatteet meidän on sieluumme painettava niin, että ne elävöityvät siksi voimaksi, joka esiintyy kaikissa teoissamme, toimissamme ja harrastuksissamme sytyttäen toisissakin innostusta ja halua toimimaan kansakokonaisuuden hyväksi tavalla, jonka isänmaanrakkauden velvoittava voima meille viitoittaa.

Jos tehtävämme on kodin pienessä piirissä, kuinka ihana mahdollisuus on luoda kotiin isänmaanrakkauden valaiseva ja lämmittävä henki, joka antaa perheenjäsenille uutta uskoa ja intoa uhrautumaan yhteisen hyvän eteenpäin viemiseksi.

Jos toimintamme on kodin ulkopuolella, silloin on vielä suuremmat mahdollisuudet, vaikutuksen ulottuessa laajemmille aloille, toimia tämän rakkaan isänmaan onneksi ja menestykseksi.

Meidän on vain kaikella harrastuksella pyrittävä kehittymään velvollisuuksiemme täyttäjiksi. Siten voimme toimia isänmaan hyödyksi ja Jumalan kunniaksi.

Eveliina Ala-Kulju.

HELSINGIN
MEIJERI
Oy.

3 Linja 24
Puhelin 71955

Hyvää ristiinliimattua

KOIVU-
FANEERIA

varastomittoina tai ostajan määräämiin mittoihin. Faneerisia pakkauslaatikoita ja -tynnyreitä. — Faneerisia osoitelappuja. — Hyviä 11" punaisia tiiliä.

Oy. Suolahden Tehtaat
SUOLAHTI Puhelin 46

VARTA ja PERTRIX

ovat
paristo-alan
valiotuotteita.

SUOMEN AKKUMULAATTORITEHDAS O.Y.
TUDOR
Kaisaniemenkatu 5 — Puhelin 35 815

Huolellinen mies
ostaa sateenvarjonsa hyvän sään aikana ja
SÄÄSTÄÄ
hyvätuloisina aikoina.
Raha-asioissa huolellinen säästyy huolista
RAHA-ASIOISSA.

HELSINGIN
SUOMALAINEN SÄÄSTÖPANKKI
Kluuvikatu 8 — Turuntie 36.

HAVAHTUMINEN.

— Miksi ravaa »Isoisen» hevonen kuin henkensä edestä? Miksi hopeoidut valjaskellot hätää hälisevät ja rekivaate viivasuorana perässä viipottaa? Sulaa häijyyttäänkö mies noin hevostaan rääkännee ihan kylkivaahtoon asti?

— Mitä lienee suurellisen päähänpistoja! Kyllästynyt kai pitkällä kaupunkimatkalla tiukujen tasaiseen helinään tai muuten hevoseensa suuttunut. Lienee vaikka viina villinnyt . . .

Aprikoivat asiaa kyläläiset ihmetellen näkemäänsä, mutta yhtään hyvänsuopaa selitystä ei tuotu julki, vaikka tiedettiin ajaja täysin nuhteettomaksi ja vaikka olikin joulun aatto.

— — —

Ei ollut ajajassa viinan vikaa, ei isosti häijyyttäkään, vain vihamiehet sellaista hölisevät, vaikka sisimmässään tietävät, että hän varmasti palaa kaupungista yhtä raittiina, yhtä pelottavan nuhteettomana kuin oli lähtiessäänkin. Olihan »Isoinen» maalaispitäjän yhteiskunnallinen toimihenkilö, jonka nuhteettomuus on kaiken epäilyksen ulkopuolella. Hänenlaistensa lankeemuksesta ei ole pelkoa. Joku periaatteille elämänsä pohjannut saattaa milloin tahansa erehtyä ja langeta, mutta» Isoisen» nuhteettomuus ei pohjaudukaan mihinkään ihanteellisuuteen, ei tuohon tai tähän periaatteeseen. Vahvempi on sillä pohja. Se lepää ahneuden, vallan- ja kunnianhimon lujalla perustalla.

Mitä merkitsevät niinsanotut periaatteet ja ihanteet ihmisen sielussa hallitsevien voimakkaiden intohimojen rinnalla? Ei yhtään mitään. — »Isoisen» mielestä ne ovat pelkkiä joutavuuksia, jotka kelpaavat korkeintaan »kansankynttiläin» saarnanjuuriksi, tohvelisankarien selkärangan tukipuiksi tai näyttämövarusteiksi poliitikoille, jotka pyrkivät hämäämään arvostelukyvyttömiä joukkoja. Paljonko sellaiset painavat, mitä maailma niistä hyötyy ja edistyy? Ei höyhentäkään, ei pennin edestä, ei vaaksan vertaa. Heikot ja höperöt niillä huvitelkoot ja niihin uskokoot. — »Isoinen» itse ei ole kumpaakaan, hän on voimansa tunteva miehinen mies, jonka isä aikoinaan hallitsi puolta pitäjää omistamalla maat; itse hän nyt hallitsee enemmän kuin puolta pitäjää rahansijoituksillaan sekä perityllä ja ulkonaisesti nuhteettoman elämänsä kartuttamalla arvovallallaan.

Hän on pitäjänsä vahva mies, jolle eivät kadehtijat, eivät julkivihamiehetkään mitään mahda, sillä kaikki he häntä tarvitsevat.

»Isoisen» kanssa eivät työläisetkään riitele. He ovat joukkonakin häntä heikommat ja voivat sen tähden vain vihata. Hän, vahva mies, ei edes tiedä, ovatko hänen työmiehensä valkoisia vai punaisia, ei huo-

25 kpl. 3:75.

Polttaessanne uutta, paperiimukkeista KAIRO-savuketta huomaatte varmasti ihmeeksenne, että se on loppuun asti miedon-mieto ja hyvänmakuinen. Tämä on paras todistus siitä, että Kairo on valmistettu erikoisen jaloista tupakkalaaduista. Huomaatte savukkeen myös erittäin miellyttävän vilpoiseksi, johtuen savukkeen huolellisesta täyttämisestä. — Koettakaa, miten mieto, vilpoisa ja maukas savuke voi olla!

KAIRO

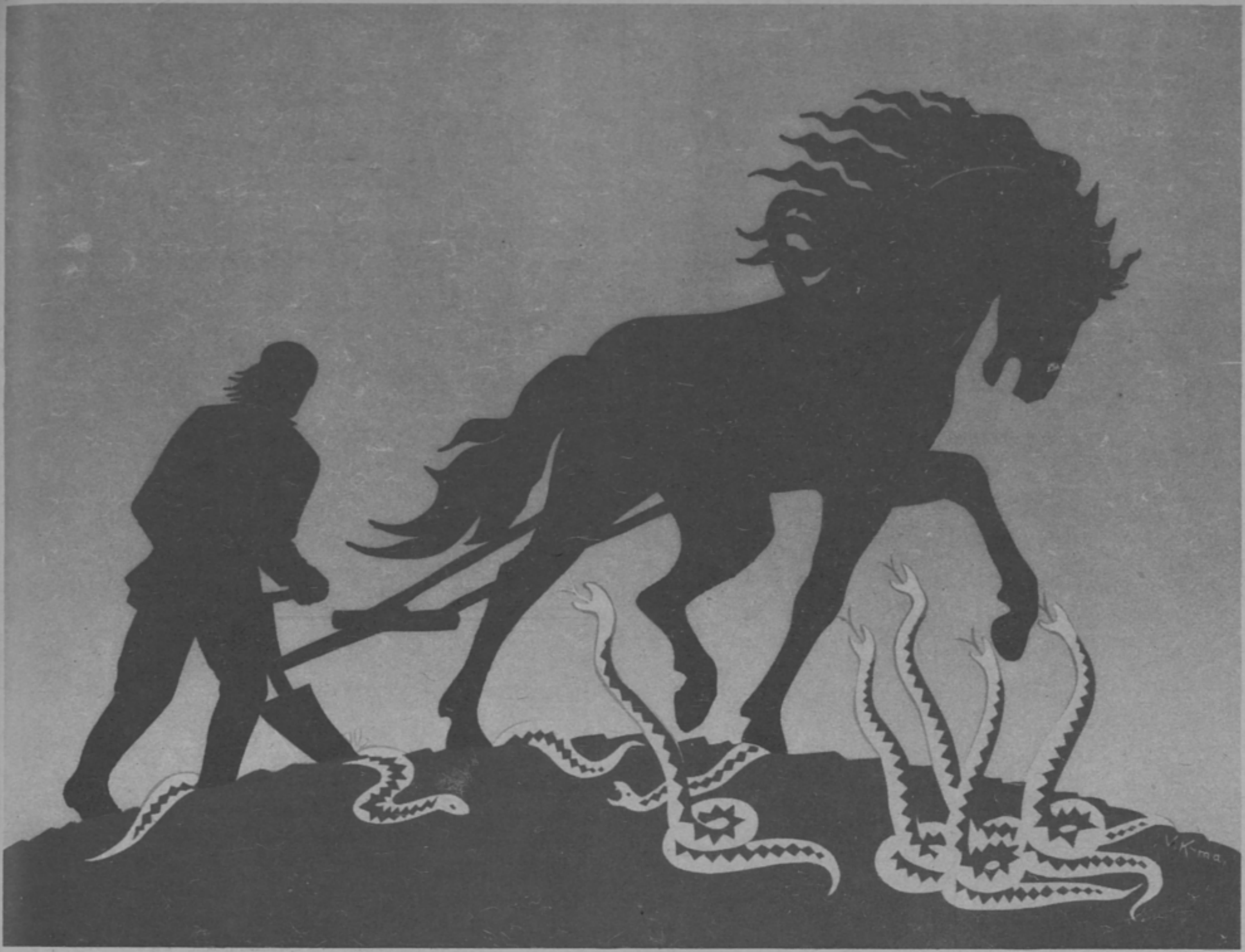

„Siitä kynti kyiſen pellon
Wakoeli maan matoiſen
Nosti kyitä kynnökſelle
Käärmehiä käännökſelle"

Kuten Ilmarinen Kalevalan aikoina, niin

SINIMUSTA

on saanut kyntää kyistä peltoa, ja sitä kyntää se edelleenkin. Se tunnetaan kautta maan

Pelottomana totuudenjulistajana
ja iskevänä taistelulehtenä.

JOKO OLET SEN TILANNUT ENSIVUODEKSI?

Sinimusta maksaa vain 25:— kokovuosikerta ja ilmestyy joka toinen viikko aikakauslehden asussa.

(Irtileikattava.)

SINIMUSTA ILMAISEKSI!

Mahdotonta

ei ole hankkia »Sinimusta»-lehdelle viittä kokovuositilaajaa, sillä sen huimasti kasvava levikki todistaa, että se tunnetaan koko maassa.

Palkkioksi

jokaiselle, joka hankkii viisi kokovuositilaajaa, lähetetään »Sinimusta» koko seuraavan vuoden vapaakappaleena.

Täyttäkää allaoleva lista ja lähettäkää se ja Smk. 125:— lehtemme toimistoon, os. H:ki Mikonkatu 15 A.

	Nimi	Osoite
1.	....	....
2.	....	....
3.	....	....
4.	....	....
5.	....	....

Vapaakappaleen saaja

....

SINIMUSTA, Helsinki, Mikonk. 15 A.

pastillit ovat tehokas apu yskään ja vilustumiseen. Miellyttävän makunsa vuoksi on **TUSSIN**-pastilli erikoisen suosittu valmiste. Se maistuu aina hyvältä ja suojaa kaikilta tartunnoilta.

Valmistaja

FAZER

MONI MUUKIN

ON KUMMASTELLUT miten mukavasti pääliikkeessämme suoriutuu jouluostoksista. Silmäilkääpä eritoten työkalu-, taloustavara-, lasi-, posliini-, leikkikalu- sekä urheiluosastojamme.

RAKE OY Helsinki. Erottaja. Puh. 25 911 vaihde. Joukko sivuliikkeitä.

maa, syveneekö eri yhteiskuntapiirejä erottava juopa vai onko se täyttymässä.

»Turhanpäiväiset suunsoittajat» on hänen käyttämänsä yhteinen nimike kaikille noista asioista kiinnostuneille kansalaisille. Sen hän sinkoaa aika ajoin kanssaeläjilleen, jotka eivät kykene sanottavaan vastaiskuun, sillä he ovat sidotut milloin velkakirjoilla, milloin muilla velvollisuuksien siteillä. »Isoisen» MINÄ sen sijaan on panssaroitu nuhteettomuudella ja tuntuu olevan kaikista velvollisuussiteistä täysin vapaa.

Sen hän kyllä tietää, että häntä vihataan. Kyllä hän tuntee ympärillään häneen kohdistettujen pahansuopien ajatusten painon, mutta se ei häntä rasita. Se päinvastoin innostaa ja virkistää aivan samoin kuin reipasta kävelijää virkistää kohtuullinen vastatuuli. Milloin ympäristöön patoutuu tavallista pimeämpi vihan pilvi, juuri silloin hän itse on häikäilemättömin ja toimeliain nauttien tuosta kaikesta aivan kuin joskus kesällä isännät iloitsevat onnistuessaan korjaamaan hyvän heinäsadon uhkaavien ukkospilvien alta.

Sellainen oli »Isoinen». Mutta miksi hän oudosti menetteli jouluaattona?

— — —

Uudet kengät tuntui hevonen tarvitsevan joulupäivän kirkkomatkaa varten. Piti siis aattoisella matkalla poiketa naapurikylän pajalle. Olisi kai sepälläkin ollut juhlavalmistelunsa, mutta eihän »Isoiselta» palvelusta evätä.

Tämä alasimen kilkuttaja oli »Isoisen» kuulemien mukaan myös jonkinlainen aatteen mies, mikä lie ollut »uuden näkemyksen» julistaja, joka uskoi saavansa työläiset isänmaallisiksi ja kaikki uskovaisiksi. Paljon oli »Isoinen» kuullut hänestä hälistävän, sieti siis hiukan pilailla ukkelin kanssa, pakinoiden tutkistella, minkälainen maailmanparantaja tuo palkeen painimessa kiikkunut pieni kyläseppäpahainen luuli olevansa.

Pilailu kumminkin tyrehtyi alkuunsa, väittelystä

OSAKEYHTIÖ
PELTOKALU
JOKELASSA

VALMISTAA
MAANVILJELYSKONEITA

IKL:t
ostavat jalkineensa suomalaisesta kenkäkaupasta.
Meillä on runsas muoti- ja laatuvalikoima.
K. H. Sainion Suomalainen Kenkäkauppa
Helsinki, Hallituskatu 12. Puhelin 26 068

ILFORD
REGISTERED TRADE MARK
Tällä merkillä varustettuja, maailman kuuluja englantilaisia
VALOKUVAUSTARVIKKEITA
myy
SUOMEN VALOKUVAAJAIN Oy

HMN LAATUHUONEKALUJA huokealla.
Arkkitehtitoimisto ja tehdas Lahdessa.
Huonekaluliike MIKKO NUPPONEN
Vaasa—Helsinki—Viipuri—Lahti.

OSAKEYHTIÖ SAHANTERÄ, Epilä
Puh. Tampere 4315. Postios.: Epilä.
Valmistamme ensiluokkaisia: kehä- ja pyörösahoja, metsänkaatosahoja, halko- ja käsisahoja, kuorima- ja kolousrautoja, maanviljelyskoneen teriä, eril. puutarhatyökaluja.
Tutustukaa meidän halkosahamerkkeihin:
»SINI HAI», »SINI HAI 2», »SINI HAI 3»

A. KOLLANUS Puhelin 71 524
Kalja- ja kivennäisvesitehdas
Käyttäkää hyviksi tunnettuja tuotteitamme

O.Y. KULTALA Fredrikink. 23. Puhelin 32 283.
ERIKOISVALMISTEENA JÄRJESTÖJEN MERKKEJÄ Y.M.

ASEITA JA AMPUMATARPEITA sekä kaikkia METSÄSTYSTARVIKKEITA edullisesti:
ROVANIEMEN RAUTAKAUPPA OY.

ei puhettakaan, sillä seppää vastaan olivat »Isoisen» keinot täysin tehottomia. Seppä vaikutti häneen jollakin ihmeellisellä tavalla, suorastaan hämmästytti hänet, muovaili hänen ajatuksiaan kuin pehmeänä hehkuvaa hevosenkenkää alasimella.

SANA vaikutti »Isoiseen» ensimmäisen kerran hänen elinaikanaan. Se pyyhki pois nuhteettomuuden valheellisen kiilloituksen, mursi itsekkyyden ja omahyväisyyden panssarin.

»— — — Tekin, ystäväni, kuulutte niihin, joissa ei ole elämää. Olette kuin tuo palje tuossa nurkassa. Se kyliä hengittää, mutta elämää siinä ei ole.»

Se oli sepän oikeaan osunut loppulausunto. Se jäi kaikumaan »Isoisen» korviin, eikä hän voinut pakottautua siitä eroon. Se syöpyi mieleen kuin polttoraudalla piirrettynä, hämmensi ajatuksen ja teki olon epävarmaksi.

Tuon lumouksen särkeäkseen poikkesi »Isoinen» tavoistaan, turvautui hurjaan ajoon ja antoi aihetta ilkeisiin päätelmiin.

— — —

Ei ajo lumousta särkenyt. Jokin ihmeellinen hänessä eli ja vaikutti vielä kotonakin, perheen piirissä.

Ulkonaisesti kaikki oli ennallaan. Jouluvalmistelut olivat olleet täydelliset. Ei mitään puuttunut. Ei ketään perheeseen kuuluvaa ollut unohdettu eikä laiminlyöty, mutta sittenkin oli jotakin entisestä poikkeavaa juuri hänessä itsessään. Hän oli kuin kaiken ulkopuolella katsellen ja arvioiden kaikkea — itseäänkin.

Aavistuksena tuntui jokin tapahtumassa oleva muutos talon ilmapiirissä tuona aattoiltana. Oli jotain hämmennystä, milteipä jännitystä koko talon väen olemuksessa. — Uusi henki oli murtautumassa esiin.

— — —

Perhe nukkuu, mies valvoo.

Hän ei tarvitse valoa eikä kirjaa lukeakseen joulun evankeliumin, hän osaa sen ulkoa — tottumuksesta. Hänellä on paljon hyviä tottumuksia, onhan hän ollut maailman silmissä nuhteeton.

Ei hän taistele eikä kamppaile sielullisissa ristiriidoissa — jouluyönä ei ole taistelua, ei ristiriitoja. Hän ei tee hyviä päätöksiä, ei käy tilintekoon itsensä kanssa, ei erittele eikä muistele, päinvastoin unohtaa: hänelle on nyt annettu taito unohtaa.

Hän unohtaa MINÄN. Hän voittaa pahimman kaikista tyranneista — oman itsensä. Vähäpätöinen kyläseppä oli saanut armon olla apulaisena Hänellä, joka syntyi köyhän käsityöläisen poikana, ilman ulkonaisia vallan ja kunnian merkkejä, mutta jolla yksin on valta vapahtaa meidät ja antaa meille elämä. Uusi henki on murtautunut esiin erään itsekkyyteen ja kylmiin sovinnaisuuskaavoihin kangistuneen perheen keskuudessa. Lähes kahden vuosituhannen takainen ihme oli toistumassa, v a p a h d u s tapahtumassa Vapahtajan pyhänä syntymäyönä.

Valvoja yhä miettii. Aatos kehrää hopealankoja, jotka sitovat tuon erillään kulkeneen itsekkään yksilön vahvoin, katkeamattomin sitein kanssaeläjiinsä, koko kansaansa, kärsivään ja kamppailevaan heimoon. Noita lankoja pitkin virtaa häneen elämä. Hyvät ajatukset lankeavat häneen kuin ne suuret pehmeät lumihiutaleet, joita putoilee ulkona kartanolla ja jotka yön hiljaisina tunteina koristavat koko luonnon juhla-asuun peittäen kaiken arkisen ja harmaan.

V. M. Haapanen.

Myy: Oy. Alkoholiliike Ab.

Jo Kalevalan aikuiset Suomen urhot nauttivat joulua viettäessään hyvää suomalaista olutta. Mutta on ero oluen ja oluen välillä. Lehden lukijat! Pyytäessänne vaasalaista

PUKKI OLUTTA

tiedätte saaneenne olutta, joka täysin vastaa vaatimuksianne.

Panimo Oy. BOCK,
Vaasa. Perustettu v. 1890.

MIEHEN mielisavuke

valitaan huolellisesti. Siinä maistellaan ensin makua, koetellaan kutketta kurkunpäässä sekä suun makua seuraavana aamuna.

ERIKOIS-KERHO

läpäisee aina tupakkamiehen maistelukokeet kaikella kiitoksella sekä korotetaan erikois-maininnalla mielisavukkeen suureen arvoon.

VIIPURIN TUPAKKA O.Y.

ENGLANTILAISIA

KUULA- ja RULLA-LAAKEREITA

BALL & ROLLER R&M BEARINGS

toimitamme hyvinlajitetusta varastostamme joka tarkoitusta varten

Päämyyjä Suomessa:

SIMONSEN & NIELSEN AS.

Helsinki, Aleksanterinkatu 21 A - City kauppakuja. - Puh. 20251

Suomen Paperikomppania

HELSINKI, Kaisaniemenkatu 6 A 11
Puhelin 26149

Konttorikäyttötarvikkeiden ehdottomasti edullisin ostopaikka.

OY. CONFECTION COMPANY AB.
Vaatetusliike — L. Heikinkatu 12 — Helsinki
Puh. Liike 36473 — Joht. 33338.

SUOSITTU KANGASTAVARAIN OSTOPAIKKA

Ymär Abdrahim Suurimmat valikoimat, edulliset hinnat
Poiketkaa katsomaan valikoimiamme

Iso Robertinkatu 28 — Puhelin 37780, 37627.

ROVANIEMEN KAUPPA OSAKEYHTIÖ
ROVANIEMI
myy tukuttain ja vähittäin hyvin palvattuja PORONPAISTEJA

KULTAKESKUS O.Y.
HÄMEENLINNA
Maan suurin ja tuotantokykyisin erikoistehdas alallaan
Tuotteita saatavissa kultasepiltä kautta maan.

PYHÄJÄRVEN SAHA O.Y.
TAMPERE
MYY sahattua ja höylättyä rakennuspuutavaraa

TEHDAS- ja KATUVALAISIMIA

S.K.S. Hellux'in valmistetta

SUOMALAINEN KONE O.Y.
Helsinki, Bulevardi 3

UUSI TAPETTI TEHDAS Oy.

TOIJALA • PUHELIN 49

Kysykää kauppiaaltanne valmisteitammel

Suosittelee aistikkaita tapettejaan

Kauniit mallit — Hieno väritys — Hyvä paperi

Werner Söderström Osakeyhtiön laaka- ja syväpainossa, Porvoossa 1935.

TEHKÄÄ OSTOKSENNE MEILTÄ.

TUTUSTUKAA LAAJAAN HINTALUETTELOOMME.

IKL:n KAUPPA O.Y.

HELSINKI, Mikonkatu 15 A. Puh. 26404 ja sarja 20306.

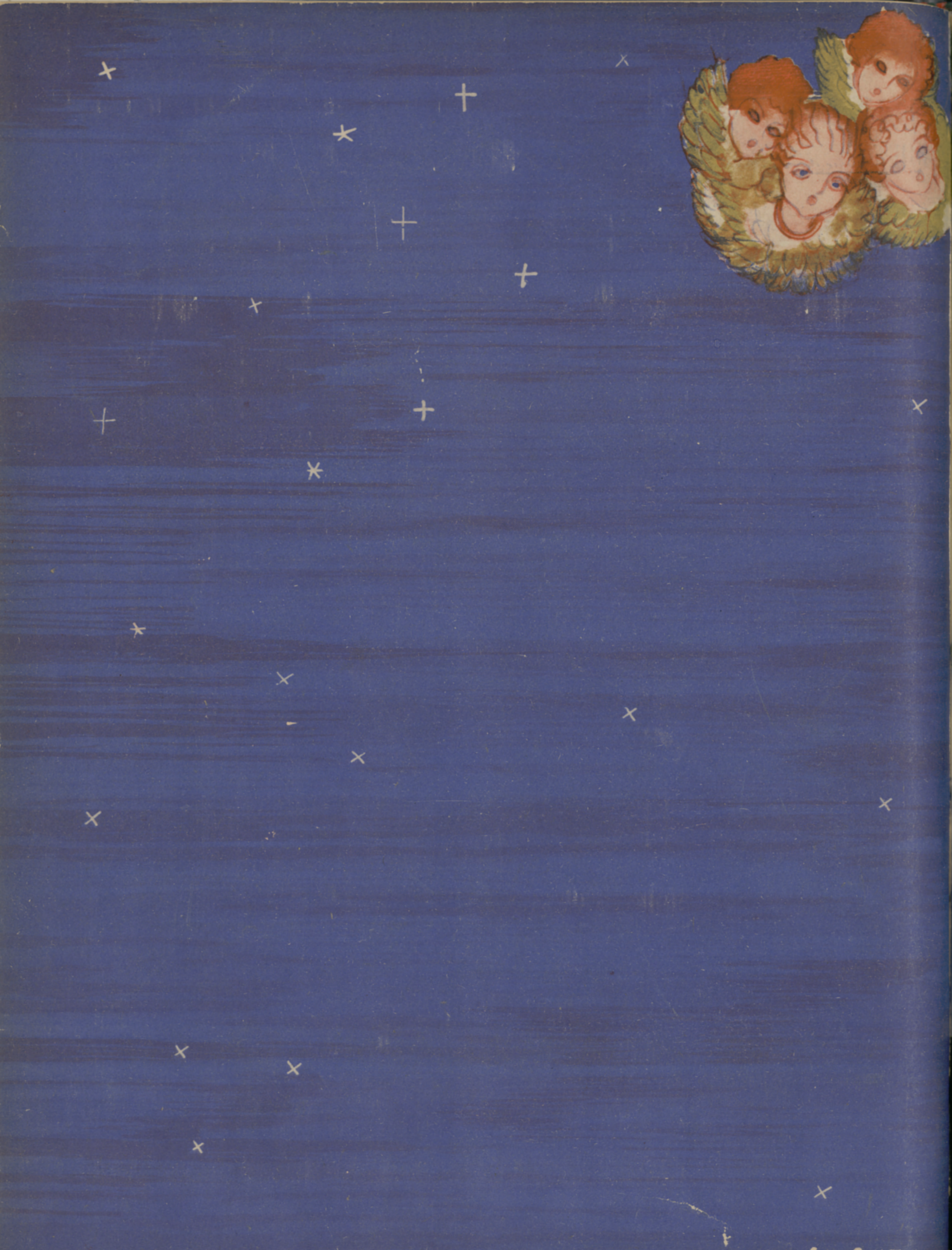

Hinta Smk 15